

Linssen en van Asseldonk

adviseurs in de volkshuisvesting

12N Stedenbouw

Draagvlakonderzoek Bloemhofplein pilot waterplein

november 2009

Draagvlakonderzoek

Bloemhofplein pilot Waterplein

November 2009

Door Gabriëlle van Asseldonk (www.lenva.nl) en Fulco Treffers (www.12n.nl)

In opdracht van de Deelgemeente Feijenoord en

Gemeente Rotterdam, gemeentewerken, afdeling watermanagement

Inhoudsopgave

De vraag	4
Aanleiding	6
Voorlopige keuze Bloemhofplein als waterplein	7
Participatietraject, als zoektocht naar draagvlak	7
Aanpak Linssen en van Asseldonk / 12N	8
De voorbereiding	12
Gesprekken met bewoners, in de wijk werkzame organisaties en betrokkenen bij het waterplein	14
Thema's die spelen op een waterplein	19
Drie waterdagen	24
Waterdag 1, Water, verslag	26
Waterdag 2, Water en Woonomgeving, verslag	32
Waterdag 3, Waterplein, verslag	38
Uitkomsten en conclusies	46
Hoe is het draagvlak voor de plannen voor een waterplein?	48
Wat zijn de argumenten en randvoorwaarden?	49
Wat zijn de vereisten voor een eventueel proces?	51
Hoe is het advies van de bij het participatietraject betrokken adviseurs?	52
Suggesties voor het proces	53
Bijlagen	56
Vijf panelen over de Rotterdamse wateropgave en het waterplein	58
Artikel Josine van den Bogaard (GGD Rotterdam)	64
Artikel uit Water Wonen (nummer 4 / 2009), Waterpleinen in Rotterdam	72
Verhaal waterfilosoof Leon Heuts	74
Verslagen gesprekken	78

de vraag

De Vraag

Aanleiding

De stad Rotterdam heeft een bijzondere relatie met water. Vanuit de zee, vanuit rivieren, vanuit de lucht en vanuit de bodem bereikt water de stad. Water bepaalt in belangrijke mate het beeld van de stad Rotterdam en zorgt voor bedrijvigheid, werkgelegenheid en verdiensten. Maar water vormt in toenemende mate óók een probleem, of op zijn minst een opgave. De waterstand stijgt en het regent steeds meer. Rotterdam steekt veel energie in waterbeheer. In Waterplan 2 staat te lezen dat de stad het water wil inzetten om een aantrekkelijker woonmilieu te realiseren. Op allerlei manieren wordt gezocht naar maatregelen de wateropgave het hoofd te bieden. Dat kan gaan om traditionele oplossingen als het graven van extra water in wijken als Nesselande en het aanleggen van waterbekkens onder parkeergarages zoals op het Museumeiland. Maar in dichtbebouwde stedelijke gebieden als het centrum en de oude stadswijken zijn deze oplossingen niet toepasbaar. Het Waterplan 2 stelt innovatieve strategieën voor zoals het vergroenen van (platte) daken. En introduceert een nieuw type waterberging: het zogenaamde waterplein. Het waterplein is als idee uitgewerkt door Florian Boer, de Urbanisten.

Een waterplein combineert twee functies: er wordt water verzameld en het plein vormt een aantrekkelijk soort openbare ruimte. Het waterplein is een bekken, een verzamelbassin voor de tijdelijke opvang van regenwater uit de omliggende straten op momenten dat het erg hard regent en het rioleringsysteem de opvang niet aankan. Op een later tijdstip wordt het water vanaf het plein weer afgevoerd naar en via het riool. Goed ontworpen bieden waterpleinen de kans om een bijzondere openbare ruimte te vormen. Het water biedt meerwaarde, het waterplein is een plein dat verandert van uiterlijk en functie als het hard regent.

In bijlage 1 zijn de panelen opgenomen die gebruikt zijn tijdens het participatietraject waterplein. Ze geven meer informatie over

(de omvang van) de wateropgave in Rotterdam, de maatregelen die genomen worden en het waterplein.

Voorlopige keuze Bloemhofplein als waterplein

Terwijl er overal, ook in Rotterdam, voorbeelden te zien zijn van groene daken, is het fenomeen waterplein nieuw. Er bestaat geen voorbeeld. Het aanleggen van een waterplein is een experiment, Rotterdam is aan de slag met een pilot waterplein. Voor de pilot moet een locatie gevonden worden. In Waterplan 2 staan vijf mogelijke locaties te lezen, die onderzocht zijn op hun eigenschappen en mogelijkheden. Uit dit onderzoek is het Bloemhofplein tevoorschijn gekomen als meeste geschikte locatie. Het plein ligt heel centraal in de wijk Bloemhof, veel straten komen er op uit. Om een waterplein te laten werken moeten in de omliggende straten een gescheiden rioleringsstelsel aangelegd worden. In de straten rondom het Bloemhofplein moet de riolering het komende jaar vernieuwd worden, waarbij deze verandering meteen doorgevoerd kan worden. Realisatie van een waterplein op het Bloemhofplein kan meegenomen worden in de aanpak van de omliggende straten.

Participatietraject, als zoektocht naar draagvlak

Vanuit de centrale stad, het watermanagement van gemeentewerken, is de deelgemeente Feijenoord gevraagd mee te werken aan de pilot Bloemhofplein – waterplein. De reactie op die vraag was positief, maar de recent aangetreden portefeuillehouder Mieke van der Graaf had wel vraagtekens bij de realiseerbaarheid. De deelgemeente heeft daarop besloten eerst een participatietraject te starten, met als doel het draagvlak voor zo'n transformatie

van het plein te onderzoeken. Het doel was ook om inzicht in de wensen ten aanzien van de inrichting van de openbare ruimte op te halen en om bij betrokkenen en belanghebbenden thema's op te halen die, als het waterplein doorgaat, onderzocht en uitgewerkt moeten worden. De gemeente en deelgemeente benoemen daarbij al thema's als veiligheid, hygiëne en gezondheid en beheer en onderhoud. Dit lijstje van thema's kan in de loop van het participatietraject uitgebreid worden.

Aanpak Linssen en van Asseldonk / 12N

De bureaus Linssen en van Asseldonk, adviseurs in de volkshuisvesting en 12N, bureau voor stedenbouwkundig ontwerp en advies voor complexe stedelijke vraagstukken, hebben de opdracht gekregen het participatietraject Bloemhofplein – waterplein uit te voeren.

Het uitgangspunt dat gehanteerd wordt is dat water een spannend en mooi thema is. Het is een universeel thema; bijna alle culturen hebben iets met water. Het is een positief thema; water staat voor groei, voor vitaliteit, voor reinigen. Als thema voor het participatietraject is het thema water gekozen.

De kern van het project zijn een aantal grote bewonersbijeenkomsten. Op een creatieve, enthousiasmerende manier worden bewoners open uitgenodigd voor bijeenkomsten (waterdagen) in de wijk over:

- het thema water
- het thema water en de wijk
- het thema plein en water.

Om deze bijeenkomsten goed voor te bereiden zijn tientallen gesprekken gevoerd met bewoners, bewonersorganisaties, migranten zelforganisaties en partijen die werken in de wijk en rond het plein. Als voorbereiding voor de laatste waterdag is nog een ronde van vijf grote bijeenkomsten georganiseerd, om het onderwerp waterplein goed uit te leggen, thema's op te halen voor de discussie tijdens het laatste debat en mensen te motiveren deel te nemen aan het debat.

Uit het plan van aanpak: opzet waterdagen

Water

De eerste bijeenkomst is een informatieve bijeenkomst, wordt gekenmerkt door delen, uitwisselen, elkaar leren kennen. Water is de kapstok. Welke associaties hebben bewoners met water? Wat zijn rituelen, welke rol speelt water in hun cultuur? Werkvormen kunnen zijn exposities, resultaten van een schoolproject, korte lezingen, de watercanon etc. Plenair deel, maar ook werken en praten in hoeken, kleine werkgroepjes. Vrolijke aankleding, aangepast 'watermuziek', een nagebouwde hammam, een waterbar met water in smaakjes etc.

Water en wijk

Water en de wijk brengt het thema voor bewoners naar hun woonomgeving. Water wordt ook gebruikt als intermediair om te praten over toekomst, milieu, duurzaamheid. De bijeenkomst is deels informatief (Waterplan 2, leuke initiatieven elders in de stad en land). Maar hij wordt ook gebruikt om met bewoners te werken aan ideeën voor duurzame initiatieven in de wijk (auto's wassen met grijs water, groene daken, regentonnen). In deze bijeenkomst wordt ook de link gelegd naar de inrichting van het openbaar gebied: wat zijn de wensen van de bewoners, welke rol kan water daarin spelen? Water en wijk speelt zich voor het grootste deel af als werkatelier. Werken in groepen, flappen, papier, een paar begeleiders van de groepen, die ideeën van bewoners meteen omzetten in tekeningen.

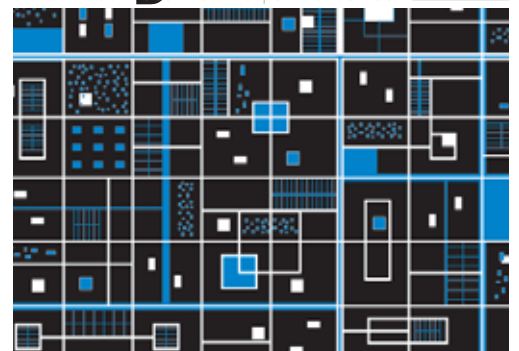
Plein en water

In de derde bijeenkomst gaan we kijken naar waterpleinen. Waar komt zo'n initiatief vandaan?

Lay-out02

platform voor recent ontwerpend onderzoek

Waterpleinen

Zijn er leuke voorbeelden? Er kan gekeken worden naar de plannen van de Urbanisten voor het Bloemhofplein. Informatie wordt gegeven via verhalen, opstellingen in een grote zaal, filmpjes, exposities. Mensen kunnen rond lopen, kijken, met deskundigen die erbij staan kletsen, discussiëren, vragen stellen.

In een plenair tweede deel van de bijeenkomst wordt in de vorm van een debat gediscussieerd over en gezocht naar argumenten voor en tegen een waterplein, en naar de eventuele voorwaarden bij een ja. De thema's die bewoners belangrijk vinden bij een dergelijke keuze worden geïnventariseerd.

De resultaten van dit traject moeten zijn:

- Een rapportage met de uitkomsten van de drie bijeenkomsten, concreet vertaald in de visie van bewoners op water, inrichtingsideeën voor de openbare ruimte, inschatting van haalbaarheid en wenselijkheid van een waterplein. Ideeën over de thema's veiligheid, hygiëne, gezondheid, beheer en onderhoud.
- Kennis over en draagvlak in de wijk onder bewoners en belanghebbenden in de wijk voor de wateropgave en het waterplein.
- Advies over het vervolg.

Het participatietraject Bloemhofplein – waterplein is uitgevoerd in de periode juli tot en met november 2009. De drie bijeenkomsten zijn gehouden eind september, medio oktober en medio november 2009. Het advies over draagvlak en participatie is eind november 2009 uitgebracht.

Wonderbaarlijke water-zaken

1. *De achttiende-eeuwse Pruisische koning Frederick de Grote was zo bang voor water, dat hij geen bad durfde te nemen. In plaats daarvan moesten zijn dienaren hem wassen met droge handdoeken. Daardoor is de term 'sponsbad' ontstaan.*
2. *Ondanks het feit dat flessenwater vierhonderd tot duizend keer duurder is dan kraanwater, neemt de consumptie van flessenwater toe met 12% per jaar. West-Europeanen drinken bijna de helft van al het flessenwater, met een gemiddelde van 85 liter per persoon per jaar.*
3. *Het record voor het inhouden van je adem onder water staat op naam van de Tsjechische duiker Martin Stepanek, en is maar liefst acht minuten en zes seconden.*
4. *Een olifant ruikt water op een afstand van 4,8 kilometer.*
5. *Het record voor de langste zwemtocht op zee staat op naam van de Australische Susie Maroney die in 1998 van Mexico naar Cuba zwom: een afstand van 197 kilometer in 38 uur en 33 minuten.*
6. *Van water kan je een overdosis nemen. Als je twintig liter water achter elkaar drinkt, gaan je hersens opzwellen waardoor je duizelig wordt, hoofdpijn krijgt, misselijk wordt, verward raakt, in een coma terecht komt en uiteindelijk sterft.*
7. *Op Hawaii, Mt. Waialeale in Kauai, regent het 350 dagen van het jaar.*
8. *In het voorjaar 2002 is er een groot brok ijs losgebroken van de Zuidpool. Dit brok ijs zou, gesmolten, voldoende zijn om heel Nederland zevenhonderd jaar van drinkwater te voorzien.*
9. *In landen waar het water net zo 'duur' is als in Nederland, is ook het hoofdelijk watergebruik vergelijkbaar laag. Water is het duurst in Duitsland en het goedkoopst in Canada.*
10. *Overheden hanteren het prijswapen om het watergebruik te reguleren. In islamitische landen is dit niet mogelijk. Volgens de koran is water gratis voor iedereen beschikbaar. Een land als Egypte betaalt per jaar tot 10 miljard dollar voor waterprojecten voor haar landbouw. Doorbelasting is niet mogelijk.*

de wereldkaart

DE WERELDKAART

WAAR OP AARDE VALT DE MEESTE
REGEN??

WAAR OP AARDE VALT DE MINSTE
REGEN??

voorbereiding

Vorbereiding

Als voorbereiding voor de drie waterdagen en het te formuleren advies is intensief overlegd met allerlei groepen en mensen die een relatie hebben met de plek Bloemhofplein of het thema openbare ruimte, gebruik daarvan en waterplein. Tijdens die gesprekken is informatie over wijk en plein, de wateropgave, het plan voor een waterplein, problemen, vragen en meningen daarover opgehaald. In totaal zijn zo'n twintig gesprekken gevoerd. Als voorbereiding voor de laatste waterdag, de discussie over de vraag of er kansen zijn voor een waterplein, zijn vijf bijeenkomsten georganiseerd; voor de bewoners rond het plein, voor migrantenorganisaties, voor de bewonersorganisatie en voor de TOS en twee scholen in de buurt van het plein. Deze bijeenkomsten zijn gebruikt om veel feitelijke informatie over het waterplein te geven. Ondanks alle inspanningen bleken er toch veel verkeerde beelden over het fenomeen waterplein te blijven bestaan. De tijdens die discussie relevante thema's zijn specifiek opgehaald en vooraf besproken.

De verslagen van de gesprekken en de bijeenkomsten zijn in de bijlagen opgenomen. In dit hoofdstuk worden de gesprekken en bijeenkomsten samengevat en worden de thema's die een rol spelen bij de tot standkoming en het gebruik van een waterplein geïnterviewd en besproken

Gesprekken met bewoners, in de wijk werkzame organisaties en betrokkenen bij het waterplein

In de gesprekken zijn talloze onderwerpen aan de orde gekomen. Veel van de inhoud is gebruikt om te komen tot een advies draagvlak waterplein. Op deze plek geven we een korte weergave van de rode draad die door de gesprekken liep.

Voor de start van het participatietraject Bloemhofplein–waterplein was veel scepsis over het feit of bewoners en belanghebbers bereid zouden zijn mee te doen. De ervaring tijdens het traject is dat er veel energie gestoken moest worden in het be-

naderen van bewoners en het opzoeken van allerlei groepen die actief zijn in de wijk, maar dat de betrokkenheid van de meeste gesprekspartners bij de bewoners, bij de wijk, bij zaken rondom wonen en de woonomgeving groot is.

Bijna alle betrokkenen hebben slechte ervaringen met trajecten inspraak van de (deel) gemeente en corporaties. Als voorbeeld wordt bijvoorbeeld de inbreng van bewoners bij de herinrichting van de Lange Hillevliet in Bloemhof genoemd. Het idee bestaat dat 'als de Coolsingel iets beslist, de deelgemeente het niet tegen kan houden'. De komst van portefeuillehouder Mieke van der Graaf heeft mensen wat dat betreft iets hoopvoller gemaakt. Betrokkenen vinden dat er slecht inhoud wordt gegeven aan participatie door de professionals in allerlei projecten. Soms wordt er alleen gecommuniceerd, vaak wordt er te laat gecommuniceerd. Bewoners hebben de indruk en de ervaring dat ze geen invloed kunnen uitoefenen op processen en op ontwerpen. Linssen en van Asseldonk en 12N hebben geen onderzoek gedaan naar participatie in Feijenoord, en we hebben geen analyse van dit thema. Feit is alleen dat de grote achterdocht bij veel betrokkenen bij een proces als onderzoek naar en eventuele totstandkoming van een waterplein (met veel participatie) op achterstand zet. Het is in feite een soort valse start.

Er bestaat veel begrip voor de wateropgave in Rotterdam en erkenning voor het feit dat de stad maatregelen moet nemen. Gesprekspartners hebben ervaringen als ondergelopen straten na zware regenval, vocht in kelders van woningen, en plassen water op het plein. Men heeft waardering voor het feit dat de gemeente Rotterdam met traditionele middelen en met vernieuwende projecten aan de slag gaat. Tijdens de discussies werden veel alternatieven aangedragen voor de berging en de verwerking van regenwater. Genoemd werden verdiepen van of aanbrengen van kokers onder de Hillevliet en het gebruik van leegstaande parkeergarages (zoals onder het Oleanderplein).

Het is moeilijk om helder te maken wat een waterplein precies

is. In de loop van het traject kwamen er wel twijfels of de term ‘waterplein’ wel gelukkig of goed gekozen is. Veel mensen horen het als: een plein dat altijd vol water staat of een betonnen bak met water in plaats van een plein. De ambitie van dit participatietraject was om open en zorgvuldig te communiceren over een waterplein. Daarbij is het noodzakelijk dat iedereen weet waarover hij praat. Er bestaan nog steeds veel verkeerde beelden bij de term waterplein.

Er is veel verbazing bij de keuze van het Bloemhofplein als eerste pilot waterplein. Dat heeft met een aantal zaken te maken. Het plein is recent opgeknapt en heringericht. De wijkbewoners zijn tevreden over het plein. Vlak naast het plein is kort geleden een deel van de woningen gesloopt en vervangen door nieuwbouw koopwoningen. Na jaren van in de steigers staan is het nu even rustig geworden en zijn de bewoners uit de bouwputten en de bouwoverlast. Men vindt het kapitaalsvernietiging, vreemd en niet gewenst om nu alweer het plein op de schop te nemen.

Het Bloemhofplein is de enige plek in de wijk Bloemhof van redelijke omvang waar door verschillende groepen kinderen (tegelijkertijd) gespeeld en door bewoners gerecreëerd kan worden. Het plein wordt intensief gebruikt door buurtbewoners, door twee scholen in de nabije omgeving en door de TOS (Thuis op Straat). Er zijn in de nabije omgeving weinig alternatieven die de functie van het plein (tijdelijk) kunnen overnemen.

Rondom het plein wonen veel bewoners van allochtone afkomst. De kinderen in deze gezinnen kunnen veelal niet zwemmen, en ook de ouders kennen weinig gewenning met water.

Tijdens het participatietraject worden veel verschillende geluiden over een eventueel waterplein geventileerd. Er zijn gemengde reacties, van het resoluut afwijzen van de komst van een waterplein, tot veel begrip voor de noodzaak van maken van waterberging en het zien van kansen. Resoluut afwijzen heeft bijna altijd te maken met veiligheid. Zodra er tijdens de presentatie gesproken is over een waterhoogte op het plein van 80 -90 cm haken

bewoners af. Ze zijn bang dat er kinderen zullen verdrinken. Het plein, dat normaal een fijne en veilige plek is om te spelen is dan ineens veranderd in een onveilige plek. Een aantal deelnemers ziet ook kansen en hoopt op een win-win situatie. Deze mensen denken aan sport en spelmogelijkheden met water op het plein, hopen op een aantrekkelijker en groener plein, en denken dat het voor de ontwikkelingskansen van kinderen goed is als ze in het openbaar gebied geconfronteerd worden met water.

Thema's die spelen op een waterplein

Tijdens de werkzaamheden in het participatietraject Bloemhofplein – waterplein zijn een groot aantal thema's boven komen drijven die een rol spelen bij het eventueel realiseren en het gebruik van een waterplein. Een inventarisatie van die thema's ziet er als volgt uit:

- draagvlak voor het realiseren van een waterplein
- de veiligheid
- hygiëne en gezondheid
- beheer (schoonhouden van het plein)
- beheer (toezicht)
- speelmogelijkheden op een waterplein
- de gevolgen van een pilot situatie
- de tijdelijke situatie, tijdens verbouw
- participatietrajecten

Draagvlak voor het realiseren van een waterplein

- er is draagvlak nodig, om een waterplein te kunnen realiseren.

Dat is van belang bij het ontwerp, maar ook daarna, bij gebruik en beheer. Als er geen draagvlak is, zal het waterplein moeilijk functioneren

- er zijn verschillende doelgroepen als we praten over draagvlak. Het gaat om de direct omwonenden, de bewoners van het plein Bloemhof, om de wijkbewoners, om volwassenen en kinderen, om organisaties actief in de wijk (bewoners, migranten, wijkorganisaties), om de scholen, de TOS, en professionele werkers in de wijk (welzijn, Roteb, artsen etc.).

De veiligheid

- het belangrijkste punt, als voorwaarde of als tegenargument.
- problematisch is dat een waterplein meestal een veilige plek is voor de kinderen, waar ze gewend zijn te spelen, maar op sommige momenten een gevaarlijke plek is, als er 80 – 90 cm water staat. Voor de singel kun je een kind waarschuwen: er staat altijd water. Dit plein vergt een dubbele boodschap.
- er moet een ontwerp gemaakt worden waarbij de garantie gegeven wordt dat bij normaal gebruik kinderen niet zullen verdrinken
- daarbij gaat het om diepte van het water, routes in/uit het water komen, tempo waarin het waterbasis volstroomt, aanduiding van routes etc.
- veiligheid heeft te maken met goed gebruik. Er moet veel voorlichting gegeven worden. Daarbij is het van belang dat er veel mutaties zijn in de wijk; de voorlichting moet regelmatig herhaald worden.
- veel van de kinderen die in de buurt van het plein wonen en op het plein spelen zijn van allochtone afkomst. De watergewenning van deze kinderen is laag, de meeste kunnen niet zwemmen.
- een van de scholen gaf als advies een aantal jaren lang de 4 en 5 jarigen rond het plein gratis zwemles te geven

Hygiëne en gezondheid

- risico's wat betreft gezondheid en hygiëne moeten in kaart worden gebracht.
- een aantal zaken moet het eerste jaar gemonitord worden: Wat is de kwaliteit van het water? Komen er insecten op af? Kan het water werken als verspreider van ziektes en bacteriën?
- bewoners maken zich in de huidige situatie soms al zorgen over risico's voor spelende kinderen, omdat het Bloemhofplein niet schoon is. Ze schatten dat risico hoger in als het plein een waterplein wordt.

Beheer (schoonhouden van het plein)

- Bloemhof als wijk maakt een vervuilde indruk. Er ligt veel vuilnis naast de containers, op de straat ligt veel zwerfvuil.

- de meeste betrokkenen en bewoners denken dat het onderhoud, het schoonhouden van het plein geïntensiveerd moet worden als het een waterplein geworden is. Deels omdat er anders voortdurend vuil in het water drijft, deels omdat men denkt dat er vuil en slib achterblijft als het water weer weggevoerd is uit de bekkens op het plein.

Beheer (toezicht)

- kleine kinderen kunnen al verdrinken in 20 cm water. De vraag is of een waterplein, waar de waterhoogte vaak meer is, permanent toezicht nodig heeft als er water op staat.
- als referentie: uit gesprekken met zwembaddeskundigen bleek dat permanent toezicht verplicht is vanaf een waterhoogte van 40 cm.
- er kan gedacht worden aan een systeem (gehesen vlag, lichtsignaal, geluid) dat aangeeft (waarschuwt) dat er water op het plein staat.

Speelmogelijkheden op een waterplein

- water op het plein kan het plein aantrekkelijker maken, niet alleen als openbare ruimte maar ook als spel- en sportplek voor kinderen
- in de zomer kan een verdiept gedeelte van het plein vol (leiding)water gezet worden. Daar kunnen kinderen dan in spelen en baden. Dat moet wel gemakkelijk te regelen zijn (vergunning traject) en de kosten daarvan moeten gedekt zijn.
- in de winter kan een deel van het waterplein onder water gezet worden om te bevriezen. Dan is er een schaatsbaan.
- de GGD geeft aan dat het erg belangrijk is dat kinderen leren omgaan met water. Het onderwijs is zelfs verplicht daar iets mee te doen. Een waterplein kan daarbij helpen.
- de basisschool zou blij zijn met educatieve waterelementen op het plein. Bijvoorbeeld een plek waar water stroomt, kinderen dijken kunnen nabouwen etc.

De gevolgen van een pilot situatie

- er bestaat nog geen waterplein, er is geen voorbeeld te tonen in

discussie met betrokkenen over een eventueel waterplein.

- alle onzekerheden in de discussie zijn alleen te beantwoorden met bedoelingen, beloftes om zaken uit te zoeken, beloftes om het plein na in gebruik nemen goed te monitoren. Dat zet de initiatiefnemers op achterstand.
- omwonenden met een vastgoed belang (eigenaar bewoners) zien een risico in een experimenteersituatie. Ze zijn bang dat hun woning in waarde daalt als het waterplein geen succes wordt.

De tijdelijke situatie, tijdens verbouw

- het plein Bloemhof is een erg intensief gebruikt plein in een woongebied met grote dichtheid en weinig openbare ruimte. Als er een waterplein komt is het plein naar verwachting een jaar niet te gebruiken.
- in de buurt van het plein zijn weinig alternatieve locaties die de functies van het plein tijdelijk kunnen overnemen.
- er moet naar alternatieve locaties gezocht worden voor de scholen de Sleutel en de Pantarijn (zij gebruiken het plein dagelijks), de TOS (zij bieden vier keer per week activiteiten aan op het plein), de kinderen en hun ouders in de wijk (zij gebruiken het plein intensief)

Participatietrajecten

- er moet gewerkt worden aan en gezocht worden naar draagvlak voor het realiseren van een waterplein.
- in Bloemhof betekent dat een intensieve benadering van de wijk en de bewoners. Er heerst ten dele onverschilligheid. Sommige bewoners hebben er genoeg aan hun hoofd boven water te houden. Een deel van de bewoners is erg teleurgesteld in inspraaktrajecten in het verleden en heeft er geen geloof in dat het deze keer beter zou gaan.
- er zit veel kennis en ervaring bij bewoners en organisaties als de scholen en de TOS die goed gebruikt kunnen worden bij het maken van het ontwerp van een waterplein, en bij het maken van afspraken rond beheer en gebruik van een waterplein.

drie
waterdagen

zaterdag
26 september
14.00 - 17.00 uur

WATER DAG BLOEMHOFFPLEIN

spelletjes,
sport & cultuur
voor jong en oud

Verslag waterdag 26 september 2009

Wat een weer, en wat een water op de eerste Waterdag op het Bloemhofplein. Het aantal bezoekers overtrof alle verwachtingen. De 250 porties schaafts gingen er gemakkelijk doorheen. En de TOS spelbegeleiders schonken heel veel bekertjes water voor de pepsi-water-proef.

Su gibi aziz ol.wordt zo kostbaar als water, luidt een Turks spreekwoord. In één zin is dat ook wel de essentie van de eerste van drie bijeenkomsten op het Bloemhofplein. Een participatietraject zal duidelijk moeten maken hoe de bewoners en gebruikers van het plein aankijken tegen de eventuele komst van een waterplein. Het thema van de eerste bijeenkomst was water. Water als geschenk, als symbool voor schoon, en nieuw. Water als een universeel thema in veel culturen, een onderwerp waarop we elkaar kunnen ontmoeten, culturele achtergronden kunnen uitwisselen. En water als feest, voor oud en jong, om mee te spelen, als lekkernij, in allerlei gedaanten.

De kinderen van basisschool de Sleutel kwamen al vroeg in de middag aanlopen met de boten die ze onder leiding van Scrap (knutselen met afvalmateriaal) gemaakt hadden. Er waren ook mooie prijzen, voor de meest creatieve boot, en voor snelste boot. Een grote bak water alleen al is garantie voor veel plezier. Flessenvoetbal, een oberrace, hengelen naar zwemmende eendjes, en dan bellenblaas verdienen, er is veel te spelen met water. De TOS verzorgde een water proef spel. Analoog aan de Pepsi proef uit de tv reclame kregen de kinderen drie bekertjes water voorgezet: kraanwater, spa rood en barleduc. Ongeveer 50 kinderen deden de test. En wat was de uitslag? Kraanwater werd er 33 keer uitgethaald, barleduc 21 keer en spa 17 keer.

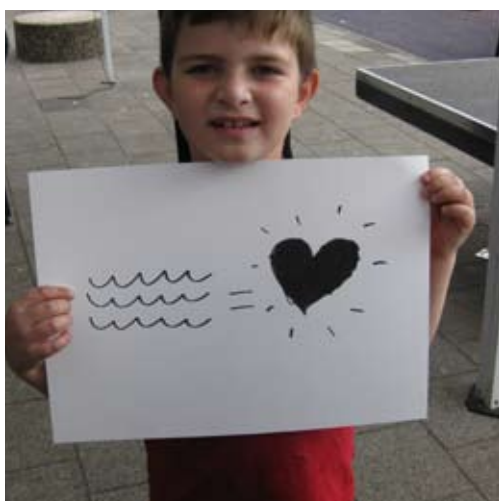
Een aantal mensen meldde zich bij een beeldend kunstenaar, die met hen op zoek ging naar spreekwoorden in verschillende talen en culturen. Ter plekke beeldde Jan Pieter die dan ook uit. Een mooie oogst, zoals op de foto's te zien is. (Voorbeelden). En

ook nog een onverwachte opbrengst. Nadat de spreekwoorden en gezegden opgedroogd waren transformeerde Jan Pieter zijn kraam in een tekenstudio en maakten tientallen kinderen prachtige watertekeningen.

‘Water lijkt me een symbool te zijn dat staat voor binding. Een sympathiek, maar ook moeilijk symbool omdat het zo dubbelzinnig is. Enerzijds sterk en krachtig, maar tegelijkertijd vloeibaar en stromend, bijna vluchtig. Zo zien we het in alle grote religies. Het plein als een plek van binding, waar een gemeenschap vorm krijgt. Een ruimte waardoor een buurt of wijk pas écht een buurt of wijk wordt. Zo ook het water op het waterplein. Dat hoeft niet groot te zijn. Een gesprek bij het water kan al iets doen oplichten wat vergeten scheen: hoe fijn het is om met elkaar te praten, bijvoorbeeld. Hoe een gesprek, evenals water, het mogelijk maakt om iets te delen, maar ook om iets te veranderen.’ Leon Heuts, hoofdredacteur van het Filosofie Magazine, deelde met de bezoekers op waterdag zijn filosofische gedachten over water.

Wat gaat er nu eigenlijk gebeuren op dit plein? zeiden veel buurtbewoners. En ook de scholen, Verenigingen van Eigenaren en de bewonersvereniging houdt deze vraag bezig. Met al die partijen is afgesproken snel een keer langs te komen. Voor een goede participatie is het nodig dat iedereen op de hoogte is van de manier waarop de komende maanden nagedacht wordt over de wenselijkheid en haalbaarheid van de transformatie van het Bloemhofplein tot een waterplein.

Feiten en cijfers waterdag 1

Zaterdag 26 september 2009, Bloemhofplein

Deelnemers:

Ongeveer 200 kinderen

Ongeveer 75 volwassenen

Leerkrachten school de Sleutel, Vereniging van Eigenaren 2e Pioenstraat e.o., BOB, Safak, wijkpastoraat, gemeente dS+V, deelgemeente Feyenoord, buurtagenten

Actief in de organisatie:

Florian Boer, bedenker waterplein concept

Arjan van Es, Events

TOS, Thuis op Straat begeleiders

Jan Pieter van Laar, grafische vormgeving

Leon Heuts, hoofdredacteur Filosofie Magazine

Gabrielle van Asseldonk, Linssen + van Asseldonk

Fulco Treffers, 12N Stedenbouw

Vooraf:

Twee vrijdagen met de kinderen van de CBS de Sleutel aan boten gewekt (onder leiding van Scrap, met afval materialen)

Activiteiten:

Bak water 8 x 4 meter, waarin zelfgemaakte bootjes van kinderen kunnen zeilen

Hengelen naar eendjes

Oberrace

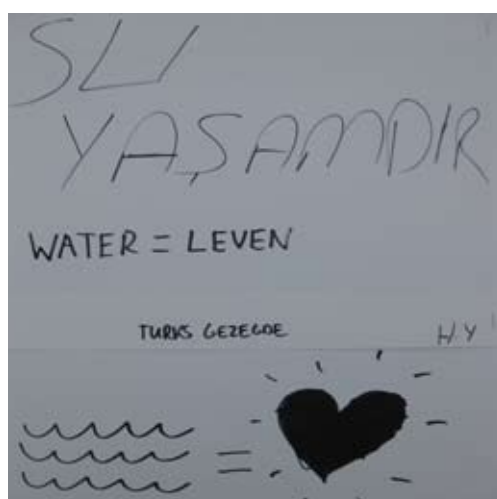
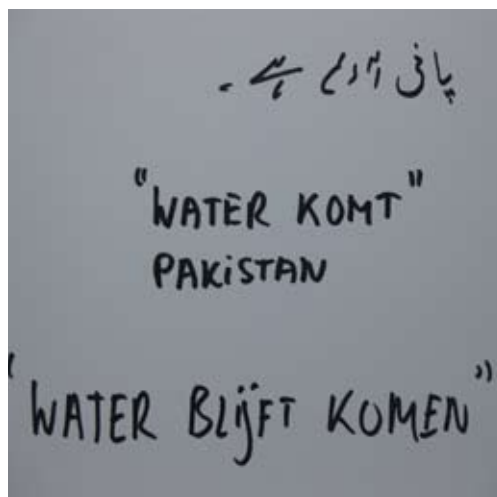
Flessenvoetbal

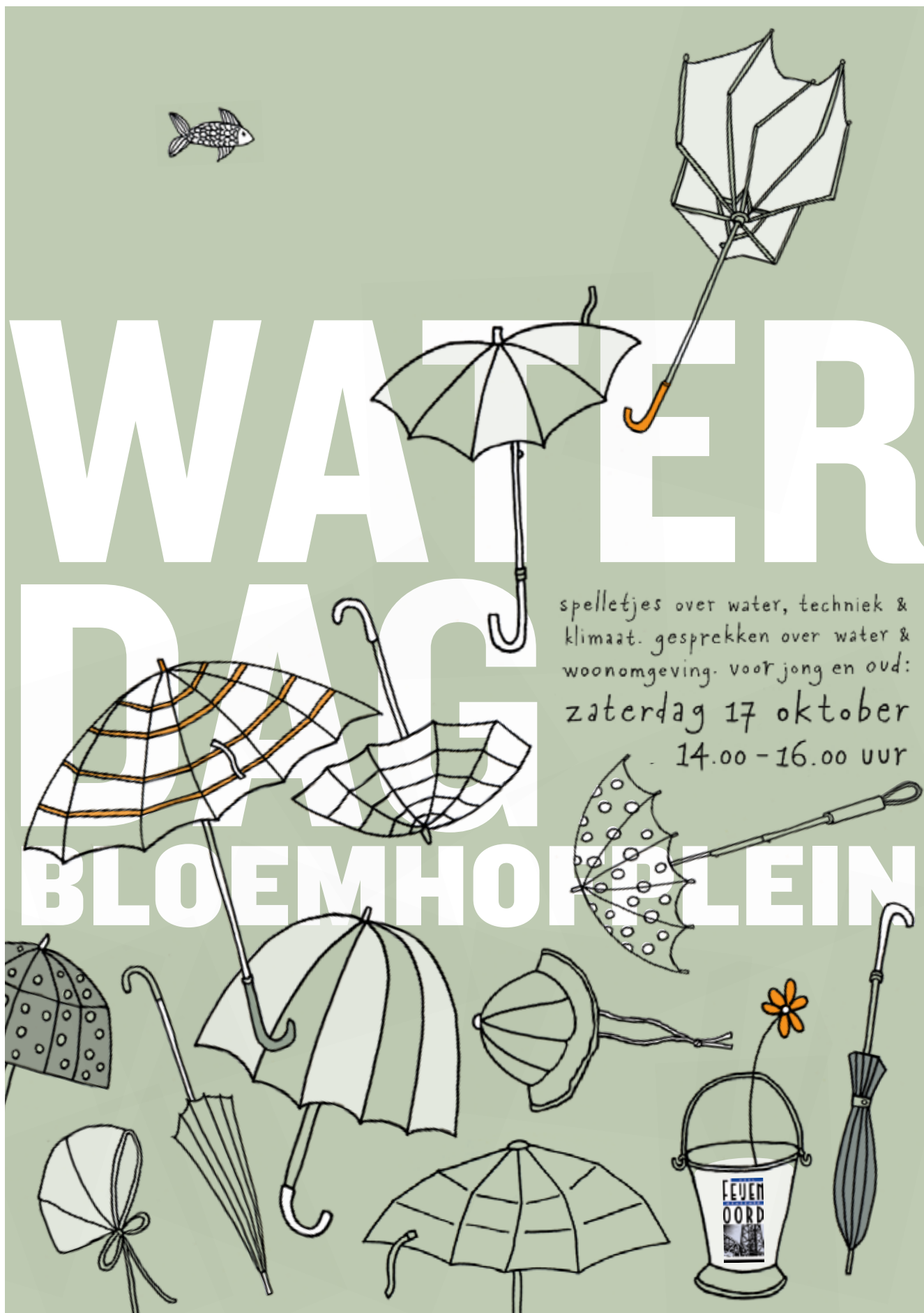
Watertest (zoals de Pepsitest), met kraan-, spa en barleduc water

Spreekwoorden met water, alle talen, geïllustreerd

Waterfilosofie, goede gesprekken met de filosoof

Prijzen voor de snelste en de mooiste boot

Verslag waterdag 17 oktober 2009

Zon, een forse windvlaag, en eindigend met een bui. Typisch oktober.

Veel enthousiaste kinderen. Mooi compacte opzet. Bijzondere creaties. Samenspel met bekers stapelen. Goede discussie over kansen en bedreigingen met waterman Daniel en ingehuurd ontwerper Godfried.

Maar ook: minder bezoekers dan waterdag 1, ondanks extra inspanningen communicatie. Paar klierende kinderen. Enkele materialen meegenomen. Typisch oktober?

Water stroomt altijd, overal. Deze waterdag 2 was een soort borrelend kolkend stromen. Veel ideeën, groepen, leeftijden, maar ook blijft het gevoel hangen dat een fors aantal bewoners niet bereikt is. Het zal nog een kunst worden om daar een invulling aan te geven. Want na het spelen moet ook het discussiëren en uiteindelijk het kiezen een plek krijgen in dit proces. De discussie die er was was zeer goed en zinvol, en de bereikte groep volwassenen was divers van achtergrond en plek in de wijk, maar kleiner dan gehoopt.

We hadden het ook al geconstateerd tijdens waterdag 1: taal is een behoorlijk probleem. De mensen willen soms best praten over water en een plein, maar voor veel inwoners van de Bloemhofbuurt is een gesprek in het Nederlands lastig als het meer is dan het doen van inkopen. Een deel van de bewoners bereiken we niet of nauwelijks. Ze zijn absoluut op de hoogte van onze activiteiten, daar zijn we va overtuigd. De buurt weet er echt wel van, maar wat en hoe precies, daar is veel communicatie voor nodig, in diverse talen. Deze dagen zijn op een bepaalde manier natuurlijk ook een onderdeel van deze communicatie.

Gespeeld werd er in overvloed. Een enthousiaste TOS'ers ging snel nog een bal halen voor waterflessenvoetbal, waar om gevraagd werd. Ze herinnerden dat zich nog vorige keer. Er waren meer kinderen die zich de vorige keer konden herinneren.

Krijgen we weer een bal als prijs? En mag ik ook een boot maken van de meegebrachte knutselspullen? (Wil de komende generatie wel verandering?). Maar ook de regenkleding en de grote hoeveelheid waterbekers die werden gestapeld waren deze middag niet bij te slepen. Soms tot het chaotische toe. Scrap had moeite om iedereen te kunnen ondersteunen. En een TOS-dame hield jongens niet onder de duim.

Een mooie tussenvorm tussen spel en discussie was gevonden bij de wereldkaart en bij het water raden. Kinderen waren even aan het nadenken over regen en water. Een bord vol vlaggetjes is het kleurrijke bewijs.

Een talkshow gaf de meest serieuze tint aan het evenement. Met een groep van puberjongens ('wij willen kunstgras om te voetballen') en een aantal volwassenen (individueen en vertegenwoordigers) werd de techniek van waterhuishouding en de mogelijke toekomst van het waterplein besproken. Vragen als noodzaak en veiligheid werden uitgebreid en goed in detail besproken. De panelen met strips die de Urbanisten hadden gemaakt werkten als een goede basis voor het technische gesprek. Daniel gaf antwoord op vragen en probeerde misverstanden uit de weg te helpen: 'nee het wordt geen bak waar altijd water in staat.'

Godfried gaf als ontwerper de kansen-kant de ruimte. 'Waar wij het water misschien vies vinden, wordt in Parijs het water gebruikt om straten mee schoon te spuiten. Misschien kunnen we het anders zien en gebruiken?' of 'Kinderen vinden spelen met water geweldig, zowel in de zomer als in de winter!'

Vervolg

Na deze twee dagen kunnen we enkele conclusies trekken om de laatste waterdag op 21 november goed te laten verlopen.

- meer volwassenen moeten meedoen aan het gesprek over het waterplein dan nu het geval is.
- daaraan gekoppeld, is een snelle vertaling op deze dag
- dit moet vooraf ook bij de partijen bewoners bekend zijn
- kinderen weer betrekken, liefst ook via school
- inhoudelijke zijn de vragen en thema's voldoende duidelijk. Belangrijk is om deze vragen goed voor te bereiden.

Feiten en cijfers waterdag 2

Zaterdag 17 oktober 2009, Bloemhofplein

Deelnemers:

Ongeveer 125 kinderen

Ongeveer 45 volwassenen

BOB, wijkpastoraat, gemeente dS+V, deelgemeente Feijenoord, politiek,

Actief in de organisatie:

Florian Boer, bedenker waterplein concept

Arjan van Es, Events

TOS, Thuis op Straat begeleiders

Daniel Goedbloed, gemeente Rotterdam

Godfried de Graaff, design OR

Jan Duijm, gemeente Rotterdam

Xenia Heemskerk, deelgemeente Feijenoord

Gabrielle van Asseldonk, Linssen + van Asseldonk

Fulco Treffers, 12N Stedenbouw

Vooraf:

Communicatie: in elke brievenbus van onliggende straten (2000 stuks) een flyer. Posters en flyers bij de openbare plekken gebracht. Niet overal opgehangen door organisaties zelf. Posters in de aanloopstraten van het plein en aan hek plein zelf. 24 stuks kort vooraf opgehangen. 5 hingen nog.

Activiteiten:

Regenkleding maken (jassen, hoedjes)

Wereldkaart (waar meeste en minste regen?)

Regen raden. (hoeveel water in fles <= hoeveel water op regenachtige dagen op 1 tegel)

Waterbekers stapelen

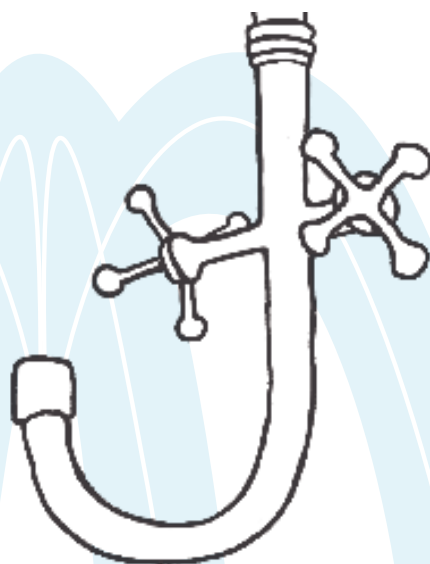
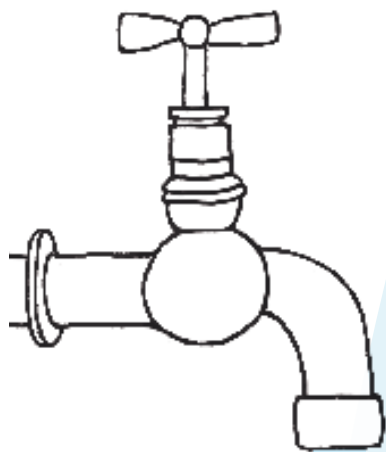
Talkshow

Flessenvoetbal

Poffertjes, Koffie thee water

zondag 22 november
14.00 - 16.00 uur

WATER DAG BIJ DE BLOEMHOFPLEIN

discussie, talkshow en veel ruimte
voor vragen. kom! en neem je buren
mee! spelletjes, expositie en mode-
show voor/van de kinderen.

Verslag waterdag 22 november 2009

Voorspellingen van regen en wind, maar het Bloemhofplein bleef tijdens de waterdag wonderwel bespaard. Op het plein staan deze keer twee tenten: een voor de kinderen en een voor de volwassenen.

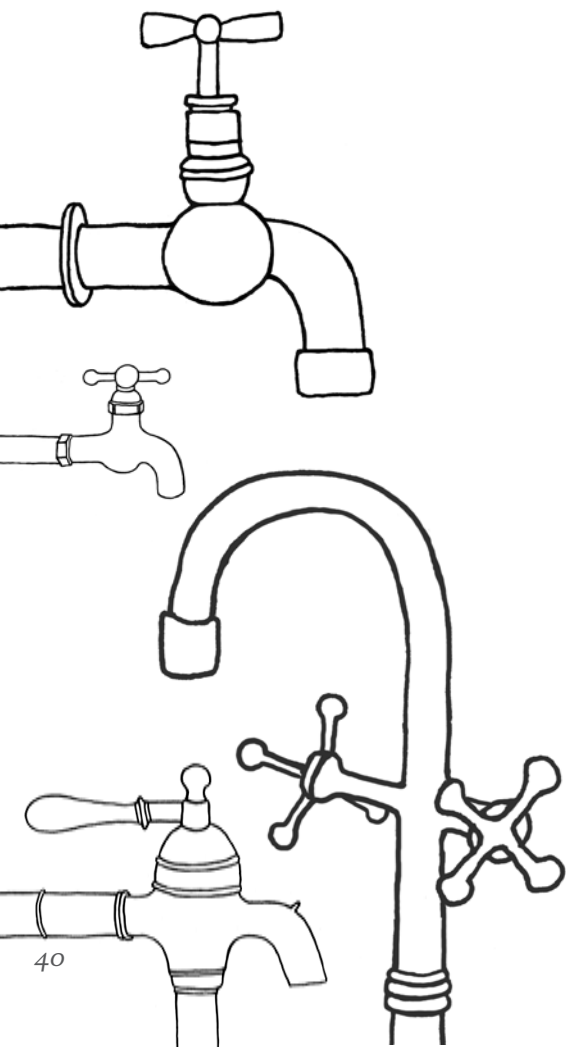
De tent met volwassenen was druk, met veel mensen uit de buurt. De meesten was de afgelopen ook mee gesproken. Een korte introductie van Daniel over de noodzaak om iets te doen met de klimaatveranderingen en de technische achtergrond van het idee van het waterplein. Vervolgens een serie gesprekken gehost door Gabriëlle en Fulco waar alle argumenten over tafel gingen. Veel zorgen en veel kanttekeningen. Veel extra vragen uit de zaal. Alle ingrediënten voor een goed inhoudelijk debat.

Ondertussen kregen in de andere tent kinderen gratis laarsjes die ze mochten 'pimpen'. Creaties met stiften en plakkers. Dat ging goed en snel. Tegen half vier stonden ze te popelen om onder luide muziek de catwalk op te gaan en de nieuwe creaties te showen. Sommige kinderen waren zelfs te klein om het podium op te klimmen, maar ze waren al wel mode-ontwerper én model. Mede door hapjes van de dames van Safak bleef iedereen nog even napraten. Leek de afgelopen maanden een deel van de wijk nog wel eens onverschillig, vandaag was de betrokkenheid geen probleem!

Er is wat water door de Rijn gestroomd... om de derde waterdag een goed en breed gesprek te voeren met de buurt. In de voorbereiding is met diverse organisaties, bewonersverenigingen, vertegenwoordigingen gesproken over het belang van dit debat, over de knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen.

De derde en laatste waterdag was bedoeld om alle eerder opgehaalde kansen en pijnpunten gezamenlijk te bespreken. De volwassenen, ouders en andere omwonenden, stonden centraal deze zondag.

Sommige van deze voorbereidingsgesprekken gaven een beeld van kansen en oplossingen van een waterplein, bij andere groepsbijeenkomsten werd juist erg kritisch gekeken naar de problemen

van veiligheid, hygiëne en de tijdelijke overlast. Al deze discussies kwamen samen in een bijeenkomst die op het scherpst zou moeten duidelijk maken of er draagvlak is voor een waterplein op Bloemhofplein.

De conclusie van de bewoners was: Wij vinden de voordelen niet opwegen tegen de nadelen.

Een van de aanwezigen vatte de gevoelens samen:

“We erkennen het klimaatprobleem, en willen graag meedenken. Maar in Bloemhof leven zoveel kinderen op een kleine ruimte, er zijn zoveel veranderingen geweest de afgelopen jaren, en het gaat steeds beter met de wijk. Het Bloemhofplein is een plein dat goed functioneert, waar iedereen graag is, waar kinderen van alle leeftijden spelen. We weten niet wat we terugkrijgen, we kunnen geen voorbeelden zien. Het enige dat we weten is dat het een pilot is, en bij pilots weet je dat er altijd problemen komen. Je moet zo’n nieuw en onbekend idee, wat heel goed en zinvol is, niet testen op een wijk als deze. Probeer het uit, ontwikkel het idee, maar dan elders, en kom over vijf jaar terug, dan gaan we daar graag kijken en met u praten over een waterplein in deze buurt. Geef deze kwetsbare en drukbevolkte wijk in opbouw niet de problemen van minimaal een jaar overlast en de risico’s van een nieuw experiment.”

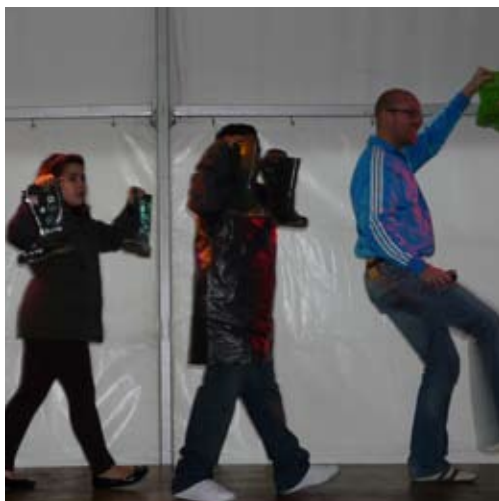
Op het podium zaten kort na elkaar diverse ervaringsdeskundigen uit de wijk, en specialisten van organisaties die actief zijn in Bloemhof en Rotterdam. Aan de orde kwamen onder andere de thema’s veiligheid en hygiëne en gezondheid. Boeiend was bijvoorbeeld het pleidooi van Josine van den Bogaard van de GGD. Zij vindt een waterplein een goede kans voor kinderen om te wennen aan

water in hun leefomgeving. Een waterplein vormt, mits goed ontworpen en beheerd, geen groot risico voor kinderen, maar maakt hun leven juist veiliger. Ook werd veel gesproken over beheer en toezicht, tijdelijke oplossingen als het plein eventueel verbouwd zou worden, en werd stil gestaan bij de kansen die een dergelijk plein biedt.

In de tent van de kinderen ging het er minstens zo serieus aan toe. Wie maakt de mooiste laarsjes? Heb je geen roze laarzen in mijn maat? Het computerspel over waterpleinen en sedumdaken in Rotterdam werden met het touchscreen automaten aan een stuk door gespeeld. Een meisje werd in korte tijd verslaafd aan het spel. Ze was niet meer weg te slaan en vroeg of het ook op internet komt. De expositie van kindertekeningen gaf een beeld van kindervensen over spelen met water. Van tropische zwembaden tot fonteinen en spuitkastelen. Van visvijvers tot watervoetbal ('hoe moet dat?' ontwerper: 'geen idee, maar alles met voetbal is goed!')

De kinderen zorgden ook voor een vrolijke noot als afsluiting van het debat in de tent van de ouders. Op vrolijke harde muziek maakten de kinderen onder leiding van ontwerper Jan Pieter van Laar een ronde voor het publiek.

Feiten en cijfers

Zondag 22 november 2009, Bloemhofplein

Deelnemers:

Ongeveer 60 kinderen

Ongeveer 50 volwassenen

BOB, wijkpastoraat, gemeente dS+V, deelgemeente Feyenoord, politiek, CBS De Sleutel

Actief in de organisatie:

Florian Boer, bedenker waterplein concept

Arjan van Es, Events

TOS, Thuis op Straat begeleiders

Daniel Goedbloed, gemeente Rotterdam

Jan Duijm, gemeente Rotterdam

Xenia Heemskerk, deelgemeente Feijenoord

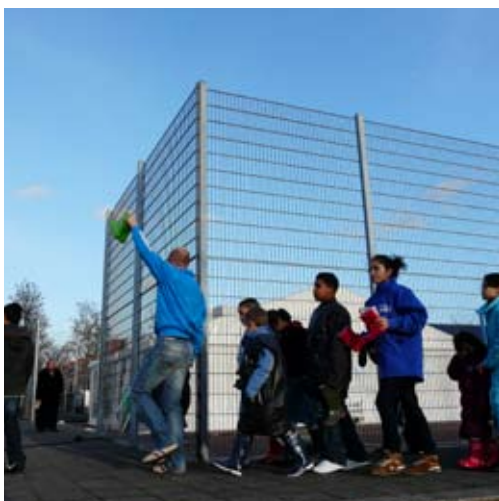
Gabrielle van Asseldonk, Linssen + van Asseldonk

Fulco Treffers, 12N Stedenbouw

Vincent Carree, Trifid, computergame

Jan Pieter van Laar, designer, begeleider laarzen

Mieke vd Graaf, portefeuillehouder deelgemeente Feijenoord

Talkshow:

Gulay, Safak

Cor van Pelt, CBS de Sleutel

Leonard Lemmen, TOS

Orlando Karam, Roteb

Josine van den Bogaard, GGD

Brian Tsjon-o-fon, Samenwerkende Zwembaden Rotterdam

Ali Ozturk, Vereniging van Eigenaren

Vooraf:

Met alle verenigingen, actieve (belangen)organisaties in de wijk Bloemhof is contact geweest over de aanpak van deze laatste waterdag. Gabriëlle en Daniel (deels aangevuld met Xenia en Fulco) hebben diverse voorbereidingen presentaties en gesprekken gehad. Daarmee ook een grote groep buurtbewoners bereikt, die niet op deze zondag waren.

Er is huis aan huis geflyerd in de hele buurt, en begeleidende brieven en uitnodigingen in de direct omliggende straten.

Activiteiten 22.11.2009:

Waterpleinspel op computers

Kindertekeningen plein expositie

Laarzen pimpen

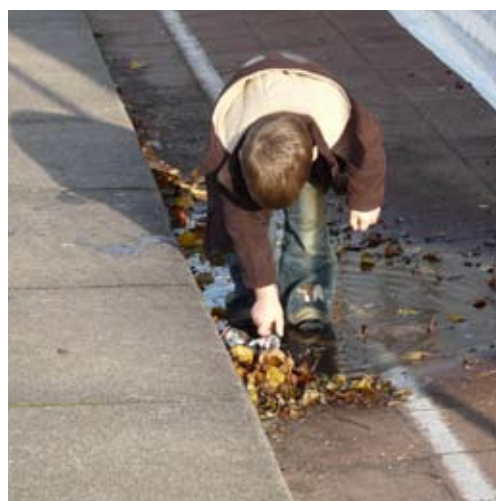
Modeshow

Talkshow

Popcorn

Koffie thee water

Turkse hapjes van Safak

Conclusies
en advies
vervolgtraject

Conclusies en advies vervolgtrajecte

Het participatietraject Bloemhofplein – waterplein heeft zo'n vijf maanden geduurd. In die periode zijn veel bewoners en betrokken partijen in de wijk bereikt. Daar is veel geld en tijd in geïnvesteerd, maar het is goed om te zien dat zo'n voorinvestering zich ook terug betaalt. Bewoners en partijen actief en werkzaam in de wijk tonen veel betrokkenheid als ze het gevoel hebben dat ze serieus benaderd worden en als ze de hoop hebben dat hun reacties gehoord zullen worden. Het traject heeft veel informatie opgeleverd voor het proces van ontwikkeling van een waterplein. In dit hoofdstuk zijn de uitkomsten en conclusies opgenomen die een relatie hebben met de vraag in het participatietraject: hoe staat het met het draagvlak voor een waterplein op het Bloemhofplein? Tot slot worden een aantal suggesties gedaan voor het proces van het ontwikkelen van een waterplein.

Hoe is het draagvlak voor de plannen voor een waterplein?

Het participatietraject Bloemhofplein–waterplein heeft als opdracht mee gekregen te onderzoeken hoe groot het draagvlak is voor het realiseren van een waterplein op het Bloemhofplein. Daar is na tientallen gespreken, groepsgesprekken en drie waterdagen op het plein het volgende over te zeggen:

1. In het algemeen is de conclusie dat er weinig draagvlak bestaat om een waterplein te realiseren op het Bloemhofplein
2. Het draagvlak is verschillend bij verschillende groepen. De bewoners rondom het plein (deur-aan-deur benaderd) zijn nogal onverschillig. De buurtbewoners in de nabijheid van het plein zijn in meerderheid tegenstanders van een waterplein. Dat komt bij ouders met kinderen voornamelijk door het aspect veiligheid (ontbreken van garanties) en het experimentkarakter van een waterplein (angst voor mislukking en daling waarde onroerend goed). Zij zijn tevreden met het plein in zijn huidige vorm. Professionele organisaties als TOS en scholen zijn zorgelijk over het tijdelijk wegvallen van het plein, maar zien kansen. De

bewonersorganisaties willen graag dat bewoners zich uitspreken. Ze zijn in eerste instantie sceptisch over een waterplein.

3. Het draagvlak wordt negatief beïnvloed door het feit dat het moeilijk blijkt een goed beeld te schetsen van de essentie en de verschijningsvorm een waterplein en van de kansen die een waterplein biedt.

4. Het ontwikkelen van draagvlak wordt negatief beïnvloed door een slechte start van het proces (slechte informatie, angst dat er geen ruimte tot beïnvloeding zou zijn) en slechte ervaringen van wijkbewoners met inspraak. Er bestaat veel wantrouwen tegen de gemeente, de bewoners van Bloemhof zien de gemeente niet als partner.

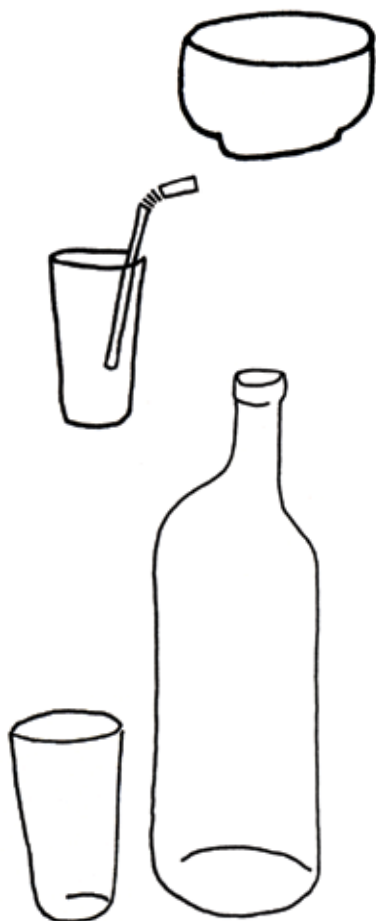
5. Het draagvlak voor maatregelen die antwoord bieden op klimaatsveranderingen is erg groot in de buurt. Iedereen onderkent het probleem van wateroverlast en is blij dat de gemeente Rotterdam actief is om deze problemen (in de toekomst) het hoofd te bieden.

Welke argumenten noemen betrokkenen en wat zijn de randvoorwaarden?

De randvoorwaarden die op dit moment relevant zijn voor betrokkenen bij het Bloemhofplein en waterplein hebben vooral te maken met zekerheden, bijna met garanties.

De bewoners willen harde afspraken over veiligheid. Ze willen zekerheid dat er geen kinderen zullen verdrinken als er na regenval water op het plein staat. Dit is een ingewikkelde kwestie. Deels kunnen ontwerpers proberen een veilige vorm te maken, waarbij kinderen in principe altijd het

water kunnen ontvluchten. Maar het is moeilijk om garanties te geven. Deels kan gedacht worden aan vormen van toezicht als er water op het plein staat. Permanent toezicht is duur, moet flexibel zijn (werktijden zijn onduidelijk) en kwetsbaar (ziekte personeel).

De bewoners willen zeker weten dat het plein goed onderhouden zal worden en ook na functiëren als waterbekken weer schoon en bruikbaar is. De Roteb geeft aan dat zij in principe alles kunnen leveren, maar dat daar een prijskaartje aan hangt. Voorlopig staan de budgetten voor het onderhoud van de openbare ruimte ook in de deelgemeente Feijenoord onder druk. Er zullen extra budgetten uit stedelijke middelen moeten komen om het noodzakelijke onderhoud op het plein te kunnen betalen.

Het feit dat het waterplein op het Bloemhofplein een pilot zou zijn werkt negatief in het traject. Mensen kunnen zich moeilijk voorstellen wat een waterplein precies is, en we kunnen hen geen gerealiseerd voorbeeld laten zien. Er zijn geen excursies mogelijk. De bewoners geven aan het niet fijn te vinden als proef te fungeren bij een plan of initiatief waarbij hun kinderen inzet zijn (verdrinkingsgevaar kinderen).

De bewoners, scholen en TOS geven aan dat het plein intensief gebruikt wordt, een belangrijke functie vervult en moeilijk gemist kan worden. Het is een probleem als een belangrijke speelplek een jaar buiten gebruik is. Het probleem is des te groter omdat er in de nabije omgeving nauwelijks alternatieven zijn om de functie van het plein op te vangen, of tijdelijk over te nemen. De wijk is dicht

bebouwd, er zijn weinig speelplekken, en die worden al door andere groepen gebruikt.

De bewonersorganisatie BOB geeft aan dat als het waterplein door gaat er een convenant gesloten moet worden waarin harde afspraken staan tussen gemeente en bewoners over gebruik, onderhoud en beheer van het plein en over monitoring van het verloop van het experiment waterplein.

Wat zijn de vereisten voor een eventueel proces?

De vereisten die gelden in een eventueel proces om een waterplein te realiseren lijken niet anders dan in andere participatietrajecten.

1. het is van belang draagvlak te creëren voor een maatregel als een waterplein. Alle bij zo'n plein betrokken personen en partijen moeten meegenomen worden in het proces.
2. het is van belang deze groepen vroegtijdig in het proces te betrekken en hen invloed te geven in het ontwerp. Bij de verschillende geledingen zit enorm veel kennis die ingezet kan worden om een kwalitatief goed ontwerp te maken. Op deze manier wordt gewerkt aan betrokkenheid bij het waterplein.
3. het is van belang een klankbordgroep in te stellen met mensen die betrokken zijn bij gebruik en beheer van het waterplein. Die klankbordgroep moet onderzoek doen naar noodzakelijke ingrepen en afspraken voor een goed beheer en gebruik van het plein.
4. het is van belang zorgvuldig de criteria te benoemen die gebruikt worden bij de keuze voor een locatie voor een waterplein en betrokken partijen mee te nemen in die keuze.

In het bijzonder voor een traject waterplein zou het een aanbeveling zijn het proces te starten met bezoeken van ouders en kinderen aan plekken met water, excursies naar waterspeeltuinen etc. Mensen moeten verleid worden op een positieve manier over het thema water na te denken en positief te starten aan een traject waterplein.

Hoe is het advies van de bij het participatietraject betrokken adviseurs?

De adviseurs Linssen en van Asseldonk en 12N hebben grote twijfels bij het slagen van een pilot waterplein op het Bloemhofplein. Onze inschatting is dat de criteria die gebruikt zijn bij de zoektocht naar een geschikte locatie voor een waterplein over het algemeen technisch van aard waren. Nu de discussie gevoerd wordt in de omgeving waar de pilot waterplein gepland is blijken ook hele andere criteria een belangrijke rol te spelen. Sociale criteria kunnen op basis van dit inspraaktraject ook geformuleerd worden.

Om een aantal redenen lijkt het Bloemhofplein niet de meest geschikte locatie voor een pilot waterplein

1. Het plein wordt erg intensief gebruikt, er zijn geen alternatieven voor (tijdelijk) gebruik als speelplek in de nabije omgeving.
2. Nu is al intensief beheer noodzakelijk om de omgeving schoon, heel en veilig te houden, en zijn er twijfels of de kwaliteit voldoende is. Hoe zal dat zijn bij een waterplein, dat extra intensief beheer en toezicht vergt?
3. Bloemhof is een kwetsbaar gebied. Veel bewoners hebben hun handen vol om het hoofd boven water te houden. Voor een deel leidt dat tot het ontbreken van energie om zich druk te maken om de (woon)omgeving, wat lijkt op onverschilligheid
4. Er zijn binnen de bewonersgroepen geen natuurlijke partners aanwezig om op te trekken in het proces van het waterplein een succes te maken
5. Een experiment als een waterplein is lastig in een gebied waar een grote groep bewoners recent het risico genomen heeft eigenaar bewoner te worden.

De adviseurs Linssen en van Asseldonk en 12N raden de betrokkenen bij waterpleinen aan zo snel mogelijk een waterplein te realiseren op een voor zo'n initiatief geschikte locatie. De onbekendheid met het fenomeen, het feit dat er geen concreet voorbeeld is werkt negatief in participatietrajecten.

Suggesties voor het proces van het ontwikkelen van een waterplein

Het participatietraject lijkt niet geleid te hebben tot een draagvlak voor een waterplein op het Bloemhofplein. Het traject heft wel veel geleerd over aspecten die een rol zouden kunnen en/of moeten spelen bij de realisatie van een waterplein op een bepaalde locatie. Die zouden mede de aanzet kunnen zijn tot het formuleren van sociale criteria (naast de technische criteria) die gehanteerd worden bij locatiekeuzes en haalbaarheidsonderzoeken van waterpleinen.

Zoek een alternatief voor de term ‘waterplein’

De naam waterplein levert veel verkeerde associaties en connotaties op. In het algemeen stellen bewoners en anderen zich een betonnen bak voor, vol met water. Bewoners (bijvoorbeeld op het Bloemhofplein) denken dat het plein verdwijnt, dat er geen plein overblijft. Associaties bij het woord waterplein zijn stenig,

permanent water, geen speeltoestellen, banken of bomen, geen voetbalveldje. Ons advies is: denk na over een andere naam. Waterspeelplein bijvoorbeeld heeft al een andere inhoud, en een meer vriendelijke klank..

Breid de criteria om te komen tot locaties voor waterpleinen uit

In het rapport staat kort (overgenomen uit boek Bloemhofplein pilot waterplein) welke criteria geleid hebben tot de keuze voor het Bloemhofplein. Ons komen ze als alleen technisch over. Van belang bij de keuze voor locaties waterpleinen zouden ook moeten zijn:

- de sociale karakterisering van een plein (om kansen voor goed gebruik helder te krijgen)
- de functies van het plein en de intensiteit van het gebruik (om gevolgen van verbouwing helder te krijgen)
- een beschrijving van de omgeving (om alternatieven en uitwijkplekken in beeld te brengen)
- een onderzoek naar bewoners op en rond het plein, en daar werkzame organisaties (om in te schatten wie je bondgenoten zijn, met wie je samen kunt werken)

Maak snel een mooi waterplein!

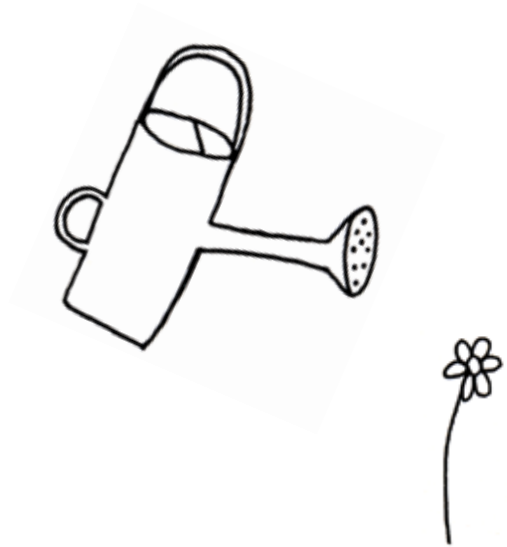
Het waterplein lijkt een goed en zinvol antwoord op de opgave van waterberging waarmee Rotterdam zich geconfronteerd ziet. Zorg snel dat er op plek waar ruimte is voor experiment een waterplein ontwikkeld wordt. Monitor het proces van initiatief-ontwerp-afspraken rond beheer en gebruik-gebruik heel goed, en trek er lessen uit. De projecten waar watermanagement daarna aan de slag wil gaan zullen gemakkelijker zijn: er is een voorbeeld, er kan antwoord gegeven worden

op vragen die nu gestald moeten worden onder de categorie: dat proberen we samen met u uit.

Denk goed na over de opbouw van het proces realiseren van een waterplein in een woonwijk

Een paar ideeën daarvoor:

- misschien is het een optie met een buurt te gaan praten over klimaatverandering, zoeken naar oplossingen voor het teevee aan hemelwater, en het waterplein mee te nemen als een van de opties
- het vooronderzoek naar realisatie van een waterplein zou op een paar locaties tegelijkertijd gestart kunnen worden. Die processen lopen dan parallel naast elkaar op. Er kunnen bevindingen uitgewisseld worden, er kan iets van gezonde competitie ontstaan. Aan het einde van de rit wordt de locatie met de meeste pluspunten gekozen om als eerste pilot uitgevoerd te worden.
- in het participatietraject hebben we gemerkt dat er veel begrip is van bewoners voor de waterproblematiek. Gebruik dat.
- ieder proces moet maatwerk zijn, passen bij de locatie die dan speelt. In het algemeen is te denken aan: starten met excursies, neem ouders en kinderen mee naar waterplekken, ontdek de lol van het spelen daar. Maak excuseren naar plekken die op z'n minst lijken op een waterplein (Delft Poptahof, waterspeelplein). Geef veel en goed informatie over het wezen van een waterplein. Zoek bondgenoten, mede probleem eigenaren in de wijk. Ga zorgvuldig om aangedragen argumenten en bezwaren.

bijlagen

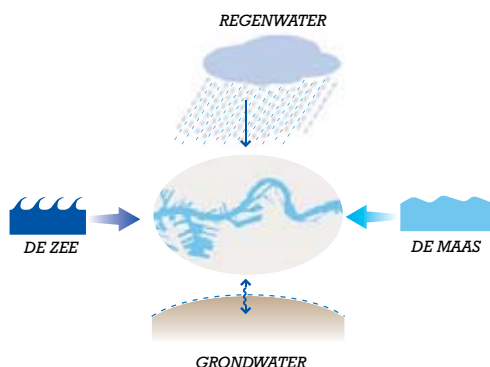

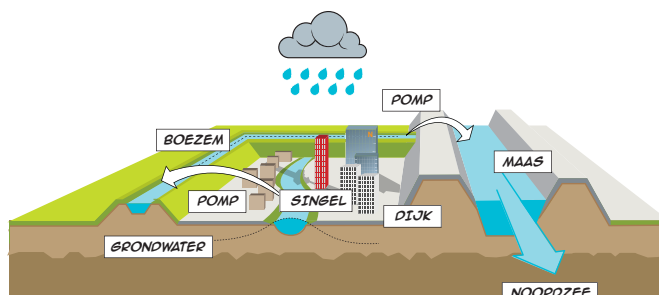
Idee en concept waterplein, in 5 panelen

01. WAT IS HET PROBLEEM?

DE URBANISTEN

IN ROTTERDAM KOMT HET WATER VAN VIER KANTEN

IN HET GEBIED ACHTER DE DIJKEN WORDT HET WATER IN STAPPEN NAAR DE RIVIER GEPOMPT. DIT IS EEN INGENIEUS, MAAR KWETSBAAR SYSTEEM.

VROEGER

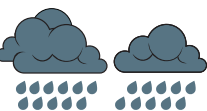

+5%

NU

EN

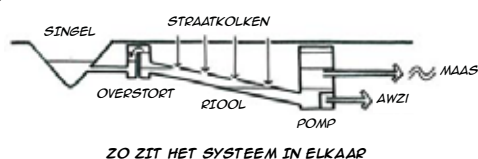

+10%
HEVIGE BUIEN
IN DE ZOMER!

ONS KLIMAAT VERANDERT, HET GAAT VAKER EN HARDER REGENEN. VOORAL IN DE ZOMER WORDEN BUIEN ZWAARDER, VERGELIJK HET MET EEN MOESSON.

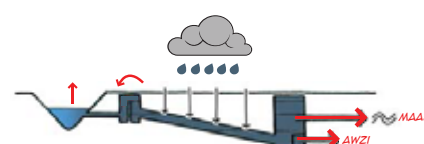
AL DAT REGENWATER VERDWIJNT NU DIRECT IN HET RIOOL. DIT LIET DOORGAANS ONDER DE GROND.

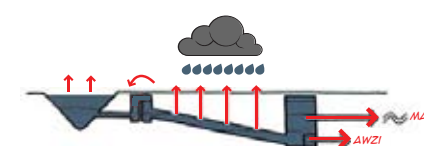
ZO ZIT HET SYSTEEM IN ELKAAR

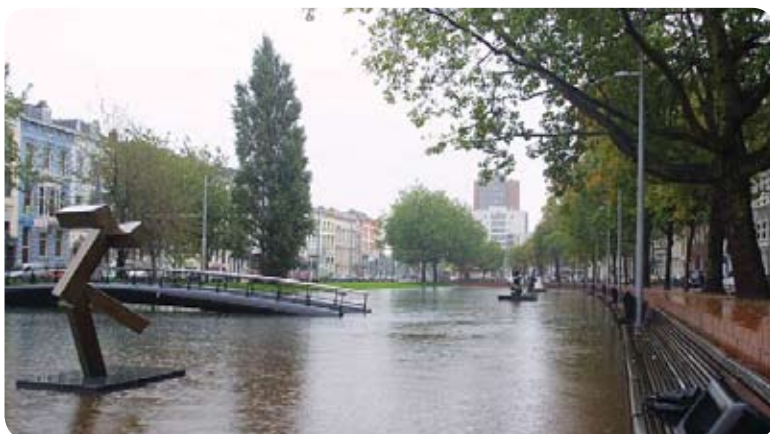
1. REGENWATER WORDT DOOR HET RIOOL AFGEVOERD NAAR EEN AFVALWATERZUIVERINGSINSTALLATIE

2. OM OVERLAST TE VOORKOMEN WORDT BIJ HEVIGE BUIEN HET WATER 'OVERGESTORT' IN DE SINGELS EN IN DE MAAS GEPOMPT.

3. BIJ EXTREEM ZWARE BUIEN LOPEN DE SINGELS OVER EN KOMT WATER UIT DE KOLKEN WEER OMHOOG.

DIT WATER KOMT DIRECT UIT HET RIOOL. DAT IS NATUURLIJK NIET ZO FRIS..

DE OVERLAST IS NU AL GROOT EN NEEMT IN DE TOEKOMST TOE. HIER GAAN DE GEMEENTE ROTTERDAM EN DE WATERSCHAPPEN IETS AAN DOEN!

VOOR MEER INFORMATIE, SURF NAAR: WWW.ROTTERDAM.NL/WATERLOKET

02. HOE GROOT IS DE OPGAVE?

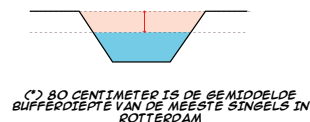
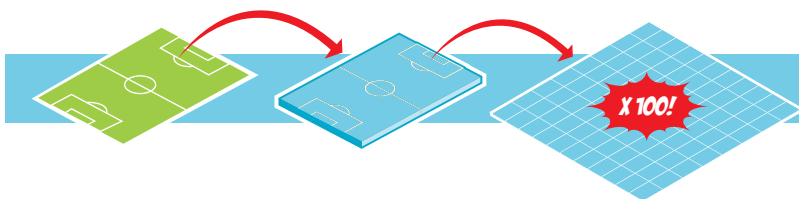
DE URBANISTEN

OM OVERLAST TE VOORKOMEN MOET ER IN DE STAD **EXTRA RUIMTE VOOR WATER** WORDEN GEMAAKT

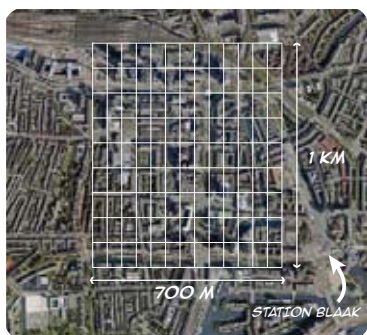
TOT 2015 GAAT HET OM **600 MILJOEN LITER EXTRA WATER**

OF **100 VOETBALVELDEN** GEVULD MET **80 CM (*) WATER**

DAT IS EEN OPPERVLAKTE ZO GROOT ALS DE **HELE ROTTERDAMSE BINNENSTAD!**

WE KUNNEN NATUURLIJK GEEN GIGANTISCHE PLAS AANLEGGEN IN HET CENTRUM VAN ROTTERDAM..

BOVENDIEN HELPT HET OOK NIET OM ALLES IN ÉÉN PLAS TE CONCENTREREN. AL HET REGENWATER VAN DE STAD ZOU HIER NAARTOE GETRANSPORTEERD MOETEN WORDEN. **DAT IS TE VER WEG!**

AL DAT WATER MOET DUS WORDEN VERDEELD IN VEEL **KLEINERE VOLUMES**, VERSPREID OVER DE HELE STAD!

DE WATEROPSLAVE IN DEELGEMEENTE FEYENOORD

VOOR FEYENOORD BETEKENT DIT DAT ER TOT 2015 EXTRA RUIMTE VOOR **36 MILJOEN LITER WATER** MOET WORDEN GEMAAKT IN DE WIJK **DAT ZIJN ONGEVEER 6,5 VOETBALVELDEN** (MET 80 CM WATER)

OMDAT HIER **GEEN RUIMTE** VOOR IS, MOETEN ER **ANDERE OPLOSSINGEN** WORDEN BEDACHT

Gemeente Rotterdam

ROTTERDAM CLIMATE INITIATIVE
Climate Proof

SAMEN WERKEN WE AAN EEN
KLIMAATBESTENDIG ROTTERDAM

Hoogheemraadschap van Delfland

Hoogheemraadschap van Delfland
Binnenlandse Zaken en Bestuurszaken

VOOR MEER INFORMATIE, SURF NAAR: WWW.ROTTERDAM.NL/WATERLOKET

03. WAT ZIJN DE OPLOSSINGEN?

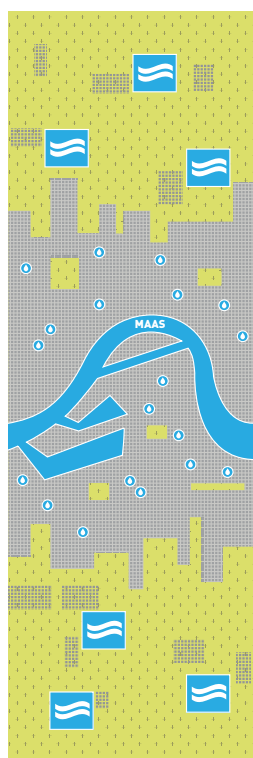
DE URBANISTEN

WATERPLAN Rotterdam 2

WERKEN AAN WATER VOOR EEN AANTREKKELIJKE STAD

DE OPLOSSINGEN DIE HIERVOOR BEDACHT ZIJN STAAN IN HET **WATERPLAN 2**. DIT WATERPLAN IS VAST GESTELD DOOR DE GEMEENTERAAD EN DE DRIE WATERSCHAPPEN WAAR ROTTERDAM DEEL VAN UIT MAAKT. FEYENOORD HOORT BIJ HET WATERSCHAP DE HOLLANDSE DELTA.

DE OPLOSSINGEN VOOR EXTRA WATER VARIËREN OP VERSCHILLENDE PLEKKEN IN DE STAD. DAAR WAAR **VEEL RUIMTE** IS, KAN OPEN WATER WORDEN GEGRAVEN.

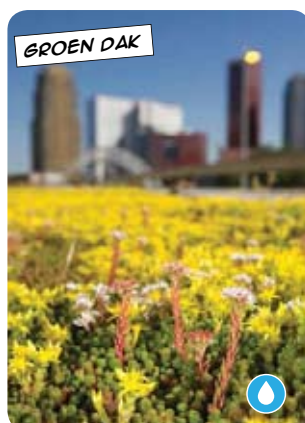

IN NIEUWBOUWWIJKEN ZOALS **NESSERLAND** WORDEN PLASSEN EN VIJVERS GEGRAVEN OM HET EXTRA WATER IN OP TE SLAGEN.

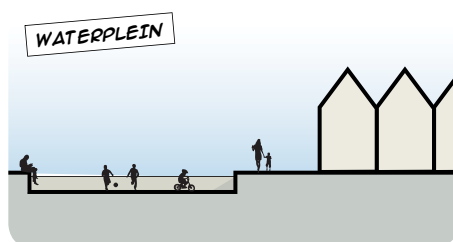
OOK IN DE BESTAANDE STAD ZELF, WORDT EXTRA WATER GEGRAVEN, ZOALS IN HET **ZUIDERPARK**. DAT EXTRA WATER MAAKT HET PARK EEN STUK AANTREKKELIJKER.

DAAR WAAR **WEINIG RUIMTE** IS MOETEN ANDERE (COMPACTERE) OPLOSSINGEN WORDEN BEDACHT

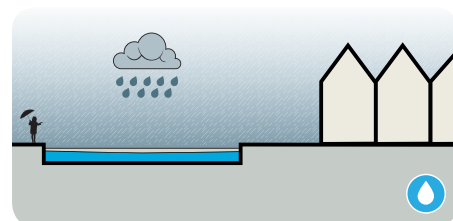

WE KUNNEN HET WATER ZO LANG MOGELIJK VASTHOUDEN OP DAKEN. **GROENE DAKEN** ZIJN DAAR HEEL GESCHIKT VOOR, ZOALS HIER OP DE BIBLIOTHEEK AAN DE BINNENROTTE.

OF IN GROTE **ONDERBOUWDE BAKKEN**, ZOALS HIER ONDER HET MUSEUMPARK. DIT IS EEN ERG DUUR OPLOSSING.

90% VAN HET JAAR

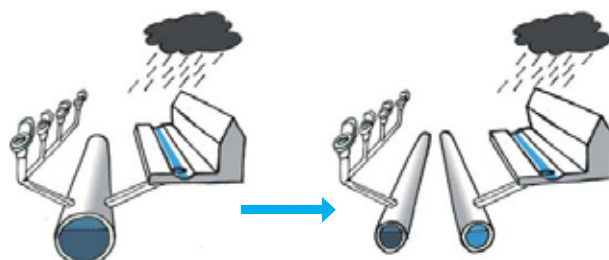

10% VAN HET JAAR

EN WE HEBBEN NOG EEN MOGELIJKHEID BEDACHT: **HET WATERPLEIN**

HET IDEE ACHTER HET WATERPLEIN IS SIMPEL. WE MAKEN EEN PLEK IN DE OPENBARE RUIMTE VRIJ, OM **TIJDELIJK WATER IN OP TE VANGEN** ALS HET HEEL HARD REGENT.

HET **GOOTSTE DEEL VAN HET JAAR STAAT HET PLEIN DROOG** EN DAN KUN JE ER SPOOTEN, SPELEN EN VERBLIJVEN. ALS HET HARD REGENT, SLAGEN WE ER TIJDELIJK WATER IN OP.

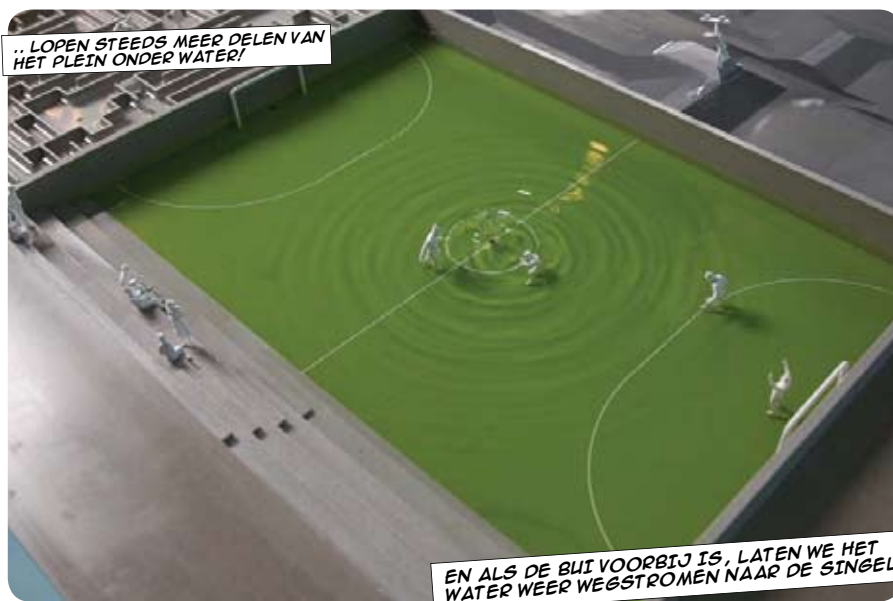
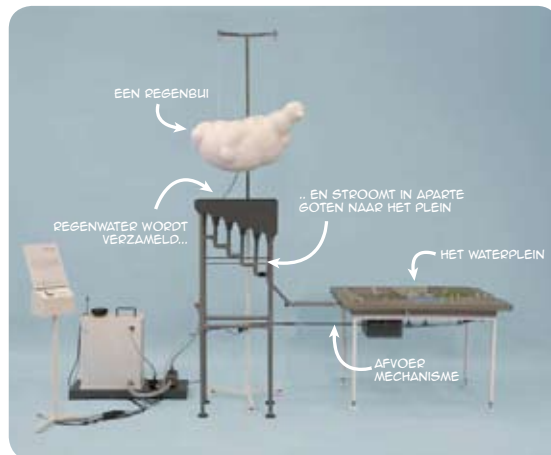

VOOR HET WATERPLEIN LEGGEN WE OOK EEN SCHOON WATERSYSTEEM AAN. IN HET WATERPLEIN KOMT DUS **ALLEEN REGENWATER**.

04. WAT IS EEN WATERPLEIN?

DE URBANISTEN

ZO VINDEN WE IN DE STAD DE RUIMTE VOOR HET REGENWATER. MAAR WAT VOORAL BELANGRIJK IS: WE BESTEDEN HET GELD VOOR DEZE WATEROPVANG TEGELIJKERTIJD AAN HET MAKEN VAN **MOOIE OPENBARE RUIMTE!** WE GEBRUIKEN EEN DEEL VAN DIT GELD DIRECT VOOR DE **INRICHTING VAN HET PLEIN.**

EN ALS DE BUI VOORBIJ IS, LATEN WE HET WATER WEER WEGSTROMEN NAAR DE SINGEL.

Gemeente Rotterdam

ROTTERDAM CLIMATE INITIATIVE
Climate Proof

SAMEN WERKEN WE AAN EEN
KLIMAATBESTENDIG ROTTERDAM

Hoogheemraadschap van Delfland

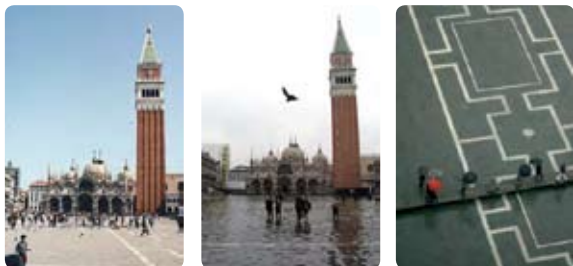

Ministerie van
Housing, Infrastructure and Water

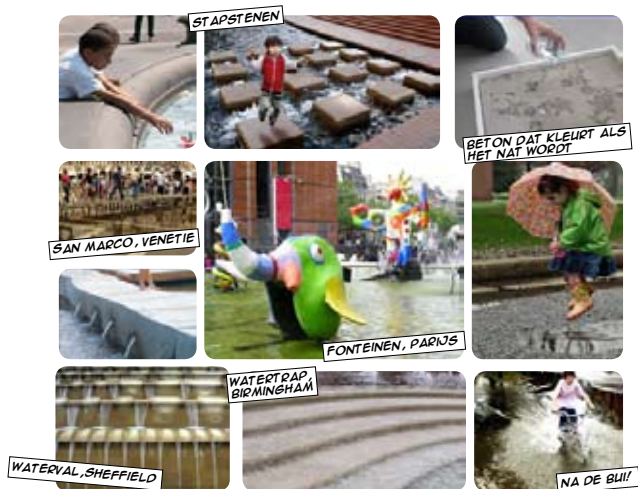
05. WAT KUN JE DOEN OP EEN WATERPLEIN?

DE URBANISTEN

EEN WATERPLEIN IS EEN PLEIN ALS IEDER ANDER PLEIN ALS HET NIET RESENT. ALLEEN ALS HET ERG HARD RESENT WORDT HET PLEIN EEN TIJDELIJKE WATEROPVANG. HET VOORDEEL IS DAT ER OOK MOGELIJKHEDEN ZIJN OM LEUKE DINGEN MET WATER TE DOEN ALS HET DROOG EN WARM IS, OMDAT HET PLEIN OP EEN BIJZONDERE MANIER IS VORMGEGEVEN.

HET WATERPLEIN IS TE VERGELIJKEN MET HET SAN MARCO PLEIN IN VENETIE. DAT STAAT ZO AF EN TOE OOK ONDER WATER.

MET MOOI WEER KAN ER WATER UIT DE KRAAN OP HET WATERPLEIN WORDEN GEZET. DAN KAN ER LEKKER GESPEELD WORDEN MET HET WATER. OOK NA DE BUI KUN JE SPELEN OP HET PLEIN... MAAR DAN WEL EVEN JE LAARSJES AANTREKKEN!

VERUIT DE MEESTE TIJD IS HET WATERPLEIN OM TE SPELEN. OOK ALS HET EEN BEETJE RESENT.

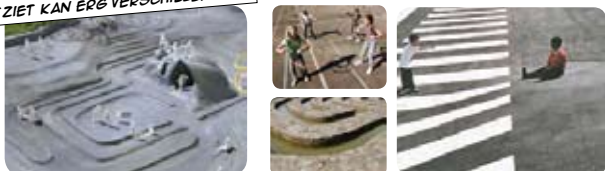

ALS HET ERG HARD OF LANG RESENT DAN KOMT ER OP EEN AANTAL PLEKKEN EEN LAAG WATER OP HET PLEIN. DAT VARIEERT VAN 10 TOT 50 CENTIMETER. NA EEN PAAR UURTJES IS HET WATER WEER WEG.

BIJ HEEL EXTREME REGENBUIEN STAAT HET PLEIN VOL WATER. DAT KOMT MAAR HEEL AF EN TOE VOOR. HET DUURT ONGEVEER EEN DAG VOORDAT AL HET WATER WEER IS WEGGEZAKT.

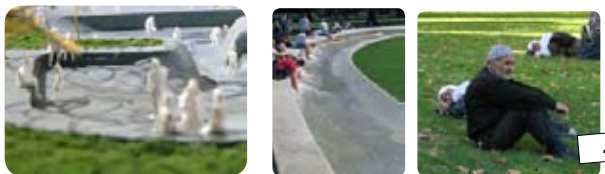
HOE EEN WATERPLEIN ER PRECIES UIT ZIET KAN ERG VERSCHILLEN...

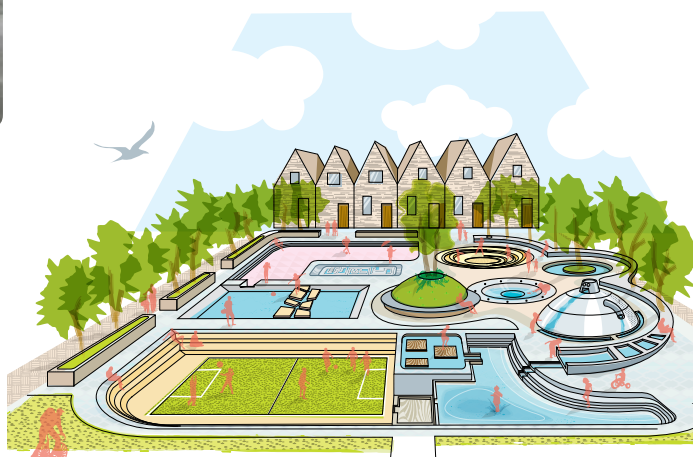
ZO ZIJN ER SPEELVELDJE'S OM TE RENNEN, KLIMMEN, KLAUTEREN EN TE FANTASEREN...

...EEN VERDIEPT SPORTVELD MET TRAPPEN ALS TRIBUNE...

...EN NATUURLIJK GROENE PLEKKEN OM TE ZITTEN EN TE RELAXEN...

...EN DAT KAN ER ZO UIT ZIEN!

Gemeente Rotterdam

ROTTERDAM CLIMATE INITIATIVE
Climate Proof

SAMEN WERKEN WE AAN EEN
KLIMAATBESTENDIG ROTTERDAM

Hoogheemraadschap van Delfland

VOOR MEER INFORMATIE, SURF NAAR: WWW.ROTTERDAM.NL/WATERLOKET

Speelwater en Gezondheid

Kwaliteit, veiligheid, speelwaarde en regelgeving.

ir J. van den Bogaard, senior beleidsadviseur GGD Rotterdam-Rijnmond. Januari 2007

Er is grote behoefte aan spel met water in een verstedelijkende leefomgeving. Het ontwerpen met water in speelbossen kan deels aan deze behoefte tegemoet komen. Mits goed doordacht in ontwerp en beheer bestaan hier vanuit gezondheidsoogpunt of regelgeving geen belemmeringen voor. Integendeel, vanuit gezondheidsoogpunt is waterspel en het leren omgaan met risico's van water noodzaak.

1. Inleiding

Als kinderen mogen meedenken over de inrichting van een natuurspeelplek blijken twee elementen erg gewild te zijn: water en reliëf.⁽¹⁾ Beide elementen zorgen voor variatie en geven net dat ietsje meer. Water hoeft er niet veel te zijn, een stroompje of ondiepe plas is al voldoende. De combinatie reliëf - water maakt de plek helemaal aantrekkelijk voor spel. Daarvoor moeten in ons platte land hulpmiddelen worden gebruikt zoals een pomp of water'bassins' met een verval. Het speels ontwerpen met water neemt toe, in de stad en in de natuur op natuurspeelplekken. Dit heeft verschillende redenen: groeiende noodzaak tot waterberging, reactie op de verstedelijkte leefomgeving met zijn verharde materialen, klimaatextremen temperen, speelster ontwerpen met meer uitdaging, groeiend inzicht ⁽²⁾ dat "vies worden" ook gezonde kanten heeft voor zowel kinderen als volwassenen. Tegelijk kent de samenleving de trend risico's zoveel mogelijk uit te sluiten of op zijn minst onder controle te houden. Dit hangt samen met een verstandig gevoel van verantwoordelijkheid nemen. Een houding die wordt gevoed door meer kennis over risico's en door de toenemende vertaling daarvan in termen van aansprakelijkheid. Een houding die, wanneer hij als 'platte regel' wordt toegepast of (uit vrees) doorslaat, echter als rem werkt op goede kanten die het speels ontwerpen met water te bieden heeft. Landen om ons heen laten zien dat mee r mogelijk én verantwoord is dan wat in ons land veelal wordt gedacht.⁽³⁾ Ook onze eigen regelgeving biedt minder beletsel dan velen (soms voor het gemak) denken. Deze notitie gaat in op de mogelijkheden.

2. Water op buitenspeellocaties functies

Water op buitenspeellocaties (openbaar of besloten) kan meerdere functies vervullen:

- Esthetisch (uitstraling, ruimtelijke of lichteffecten)
- Water beheersen of bergen
- Spelen (met/in/op het water, of aan de randen; ook schaatsen)
- Ongewenst geluid maskeren (meestal van verkeer (fontein, verval))
- Educatie (natuurlijke processen zichtbaar maken; meestal bij educatieve voorziening als kinderboerderij, schooltuin).

Deze notitie beperkt zich tot water met de functie spelen: 'speelwater'.

NB Speelwater is geen zwemwater, al gaat incidenteel wel eens iemand 'helemaal nat'.

De ontwerpuitdaging zit in het combineren van de speelfunctie met andere functies. Denk aan spuitende fontein-tjes die een plek verfraaien en die uitnodigen tot spel, of aan een speelterrein of – object dat zo is vormgegeven dat het ook overvloedig water kan herbergen en dan nog steeds, maar anders, speelbaar is. Bij gecombineerde functies is aandacht voor gezondheid en veiligheid extra geboden omdat de bedoeling van het water minder duidelijk is en de

.....
¹ Onderzoek Provincie Vlaams-Brabant bij kinderen 8-11 jaar

² onder andere verwoord in de zogenoemde hygiëne hypothese

³ zie onder andere schoolnatuurtuinen en natuurspeelplaatsen in Duitsland, forestschools in Engeland, buitenruimten bij kinderopvangvoorzieningen in Scandinavië

verwachtingen daarom nogal kunnen verschillen. Zodra water óók de functie speelwater heeft, moeten de risico's op dit niveau worden beoordeeld.

kwaliteit

Voor de kwaliteit van het water is van belang met wat voor water het gevoed wordt: drinkwater, opgepompt grondwater, oppervlaktewater? En: wat gebeurt er met het water tussen bron en plek waar met het water wordt gespeeld? Bij drinkwater mag er van worden uitgegaan dat de aanvangskwaliteit voldoet aan de drinkwater-normen. De aandacht moet gaan naar de aansluitleidingen. Bij eigen winning van grondwater moet de kwaliteit van het 'voedingswater' worden onderzocht op (locatie)specifieke parameters. Bij gebruik van regenwater moet rekening worden gehouden met microbiologische en chemische verontreiniging van het water via de oppervlakken waarlangs het water is afgestroomd (vogels, katten, honden, dak- of gootbedekking). Belangrijk is vervolgens hoe de doorstroming is. Is er langdurig gebruik van hetzelfde water (eventueel met recirculatiesysteem, bijvoorbeeld bij fonteintjes), is er continue verversing van een deel van het water, of is steeds sprake van 'eenmalig gebruik'? Bij een open verbinding met oppervlaktewater is de kwaliteit moeilijk te beheersen, maar is doorgaans meer sprake van natuurlijk evenwicht waardoor schadelijke microorganismen minder snel de overhand krijgen. De bodem en de oevers spelen hierbij beheersmatig een rol: een bak met verharde bodem is makkelijk te legen en vullen en kan eventueel worden gedesinfecteerd omdat er geen planten, vissen en andere waterdieren in voorkomen. Anderzijds hebben de levende elementen in oppervlaktewater een reinigende werking en zijn ze een monitor voor de waterkwaliteit.

Bovenstaande vragen moeten worden onderzocht bij het bepalen van het programma (de functies die het water krijgt) en van het ontwerp. Er moet worden gestreefd naar optimale kwaliteit in relatie tot de functie(s). Als deze aandacht er vanaf de eerste planvorming is, kan de volksgezondheid voldoende gewaarborgd worden. In de beheerfase spelen dezelfde vragen een rol bij de monitoring van de gewenste kwaliteit.

3. Risico's

De begrippen gevaar en risico worden vaak verward. Gevaar geeft de theoretische eigenschappen van een situatie, handeling of product. Het wordt vaak als emotie beleefd. Risico geeft de kans weer dat een gevaar zich voordoet en beschouwt de ernst daarbij. Dit is veelal een berekening: $\text{risico} = \text{kans} \times \text{ernst}$. Als de ernst van de situatie groot kan zijn, moeten maatregelen worden genomen het risico te verkleinen. Als de kans dat een situatie zich voordoet groot is, kijk je of de ernst acceptabel is of dat maatregelen nodig zijn het risico te verkleinen. De kans hangt samen met de blootstelling. Veel maatregelen om risico's te beperken richten zich op het zoveel mogelijk beperken van de blootstelling.⁽⁴⁾ De belangrijkste gezondheidsrisico's voor de gebruiker van speelwater zijn verontreiniging en verdrinking.

verontreiniging

Blootstelling aan verontreiniging in speelwater gebeurt met name door het – al dan niet opzettelijk – inslikken van het water, door contact met de huid, ogen en oren en besmetting via wondjes, en - bij spuiten en sproeien – door het inademen van hele kleine druppeltjes (aerosol) in de lucht. De verontreiniging kan chemisch of micro-biologisch van aard zijn. Chemisch zijn bijvoorbeeld zware metalen of bestrijdingsmiddelen. Gezondheidseffecten zijn minder acuut, meer op langere termijn merkbaar. Onderzoek naar de kwaliteit van de bron en de weg waarlangs het water afstroomt evenals eventuele gedragsregels voor de omgeving (vuilstort, landbouw) kan dit risico sterk

.....
⁴ RIZA rapport 'Volksgezondheid en Water in de Stad' (2002)

reduceren. Microbiologische verontreiniging komt bij speelwater het meest voor en bestaat uit bacteriën, protozoa, virussen en schimmels. Gezondheidseffecten manifesteren zich vrij acuut. Sommige ziekteverwekkers zijn van fecale oorsprong, dat wil zeggen komen met ontlasting van mens en dier in het water terecht. Denk aan mest van landbouwgebieden, watervogels, jonge kinderen of overstort van het riool. De E.coli bacterie, boven een bepaalde waarde, is een indicator van deze verontreiniging. Andere ziekteverwekkers, zoals de cyanobacterie (ook wel 'blauwalg' of 'groene soep') hebben een andere oorsprong en kunnen zich ontwikkelen onder gunstige omstandigheden zoals temperatuur of nitraten.

Uit de westerse casuïstiek van speelwaters⁵ blijkt dat ziektegevallen met name gaan om maagdarm infecties. Regelmatig krijgen groepen kinderen maagdarmklachten die kunnen worden toegeschreven aan verontreinigd speelwater. De klachten omvatten diarree, overgeven, buikpijn, koorts. Op kleine schaal treden af en toe besmettingen met het riskanter E.coli O157 op, die ernstiger gezondheidseffecten (hemolytisch uremisch syndroom) kunnen hebben. Er zijn enkele gevallen gevonden van huidklachten die toegeschreven kunnen worden aan het speelwater. In bijna alle genoemde gevallen gaat het om peuterbaden. Ernstiger ziekten zoals ziekte van Weil (door urine van ratten) en botulisme (door dode vissen en eenden) zijn in Nederland bij mensen zeer zeldzaam en worden nergens in verband gebracht met speelwater. Het gevaar van legionellabesmetting is bij niet spuitend speelwater minimaal en kan daar buiten beschouwing worden gelaten. Bij speelwater dat vernevelt en zich op openbaar gebied bevindt kan legionellapreventie nodig zijn, bijvoorbeeld door desinfectie. Kinderen behoren niet tot de risicogroepen voor legionella.

Door goed ontwerp en beheer van (oppervlakte)water kan de aanwezigheid van ziekteverwekkende organismen en andersoortige verontreiniging beperkt worden. De GGD kan hierbij adviseren. Ook het verminderen van de overstorten van het riool draagt hier aan bij. Overige maatregelen die de hygiëne van het water kunnen bevorderen, komen in 6 aan de orde.

verdrinking

Het is onmogelijk waterpartijen veilig te maken voor kinderen. Jonge kinderen kunnen snel en zonder geluid in een klein laagje water (10 cm is voldoende) verdrinken; ze kunnen er niet zelfstandig uit komen. Dit kan zich overal voordoen: tuinvijver, sloot, fontein, pierenbadje en ook het bad thuis. In het waterrijke Holland werd vroeger jonge kinderen geleerd afstand te houden tot sloten rond het huis door ze bang te maken voor de "bullebak" die graag kindertjes lust in en die in de sloten zou huizen.⁽⁶⁾

Jaarlijks overlijden in Nederland 17 kinderen van 0 tot 4 jaar aan verdrinking. De helft van deze ongevallen gebeurt in en om het huis. Een ziekenhuisbehandeling bij bijna-verdrinking komt bij deze leeftijd gemiddeld 190 keer voor de meeste kinderen zijn 1 of 2 jaar.⁽⁷⁾ De enige manier om oppervlakten water helemaal veilig te krijgen voor jonge kinderen (0-4 jaar), is door te voorkomen dat ze bij het water kunnen komen, hoe ondiep het ook is. Dit staat echter haaks op de bedoeling van speelwater, dat kinderen juist plezier en ervaring met water wil geven. Daarom is bij jonge kinderen, naast een doordacht ontwerp, toezicht nodig. Het toezicht geeft kinderen ruimte op verantwoorde wijze kennis te maken met de eigenschappen en risico's van water. In de openbare ruimte is toezicht een verantwoordelijkheid van de ouders. In een institutionele setting zoals een besloten speeltuin of kinderopvang, is het (mede) een verantwoordelijkheid van de organisatie. Oudere kinderen kunnen, ondanks eventuele voorzorgsmaatregelen, vaak wel zonder toezicht bij het water komen. Voor hen is het zaak te zorgen dat ze zelf uit het water kunnen komen als ze onbedoeld te water zijn geraakt.

.....
⁶ Zie bijvoorbeeld het 'Ja zuster nee zuster' lied "Moeder ik ben zo bang voor de bullebak".

⁷ Cijfers 2000-2004 Stichting Consument en Veiligheid

Voor een veilig ontwerp van speelwater is aandacht nodig voor het land eromheen, de overgang landwater, en het water.

Spelen bij het water trekt. Rond het water moet daarom voldoende ruimte zijn voor spel. Het omringend terrein moet zicht bieden op het water en de oevers. Een heuvel die steil afloopt in water is riskanter omdat jongere kinderen minder motorische vaardigheden hebben om zich af te remmen, zeker als het glad is. Ook kunnen ze vaak nog niet zo goed klimmen of door laag struikgewas komen.

Bij een uitdagender waterontwerp kan een goed gekozen afscheiding deze kinderen dan ook tegenhouden. Veilige waterspeelplekken aanleggen werkt vaak goed. Deze hebben een heldere overgang van land naar water, een stevige oeverrand (brokkelt niet af) en waterbodem, de waterdiepte is er maximaal 50 cm. Ook een steigertje of bruggetje kan worden ontworpen, met een balustrade passend bij het risico. Voor oudere kinderen (4-8 jaar) is het belangrijk dat het water aan de rand niet diep is (maximaal 50 cm) en dat er geen hoogteverschil (hoge rand) is tussen water en land. Natuurlijke oevers maken het door hun geleidelijk verloop enerzijds makkelijker zelf uit het water te komen, anderzijds is minder goed te zien waar het water begint.

Belangrijk is dat water herkenbaar moet zijn als water. Als er veel waterplanten op groeien zien jonge kinderen niet dat zij daar niet op kunnen staan. Dit moet dus onderhouden worden. Ook de bodem van het water is van invloed op het risico. Een zachte bodem maakt het staan minder stabiel en kan leiden tot wegzakken of zelfs vastzitten van een kindervoet (ook met laars of schoen). Ter versteviging 5 Verzameld in de VROM-notitie 'Sierwater, speelwater en bubbelbaden; gezondheidsrisico's, mogelijke maatregelen en juridisch kader' (nog niet gepubliceerd) kan een veenachtige bodem bijvoorbeeld worden afgedekt met een laag zand. Het zand moet uiteraard zo nu en dan worden aangevuld. Hoe dieper het water, hoe groter het verdrinkingsrisico. Ondiep water nodigt wel weer uit het water in te gaan en er mogelijk te rennen, wat weer vallen kan veroorzaken. Bij een natuurlijke speelplaats kunnen in ondiep water dunne takken worden gelegd die voorkomen dat wordt gerend of dat bij vallen het gezichtje meteen voluit in het water komt. In een vrij toegankelijke omgeving met een speelfunctie is diep water uit den boze. Een diepe beek of grote poel in of vlakbij een speelbos wordt niet aangeraden.

4. Speelwaarde

Spelen met water geeft heel veel plezier. Niet voor niets werkt water op kinderen als een magneet: er dwars doorheen rennen, de strijd met het (stromend) water aangaan, steeds ingenieuzer constructies met water en zand maken, het waterleven onderzoeken, uitproberen hoe ver te kunnen gaan zonder natte voeten te krijgen. ... Ook vinden de meeste kinderen het heerlijk te mogen klieren; met water in de buurt gaat dat heel gemakkelijk. Als het water zich op een speelplek bevindt, zijn ouders hier meestal op voorbereid wat betreft de kleding van hun kind.

Speelwaarde

Buiten spelen draagt in belangrijke mate bij aan een evenwichtige ontwikkeling van het kind:

- buiten spelen is gezond
- buiten spelen bevordert de cognitieve ontwikkeling
- buiten spelen draagt bij aan de sociale ontwikkeling.

Het spel dat kinderen spelen is te onderscheiden in een aantal spelvormen, zoals bewegingsspel, wedstrijdspel, ontmoeting. Idealiter biedt een speelgelegenheid mogelijkheden voor meerdere spelvormen. De activiteiten kunnen worden vertaald naar de volgende functies:

- beweging: actief zijn met je lichaam

- socialisatie: het omgaan met anderen/elkaar
- constructie: het maken, bouwen, scheppen
- fantasie/verkenning: het onderzoeken van mogelijkheden en daarbij de fantasie gebruiken.

Bij een waterspeelplek zijn al deze functies aan de orde. De aanwezigheid van speelwater maakt het voor kinderen extra aantrekkelijk buiten te spelen. Het biedt flink tegenwicht aan de verleiding van tv of computer. Plekken met speelwater scoren dan ook meestal hoog op speelwaarde.

Voor spelen met natuurlijk speelwater gelden grotendeels dezelfde positieve waarden als voor spelen op natuurlijke plekken. Deze gelden zowel voor jonge als voor oudere kinderen. Door de onbepaaldheid van het 'materiaal' kunnen kinderen er zelf betekenis en vorm aan geven, passend bij hun ontwikkeling en temperelement. Dit in tegenstelling tot de kant-en-klare of de standaarddingen (bijvoorbeeld in een zwembad of badje) waarmee kinderen vaak omgeven zijn. Het doet meer beroep op verbeeldingskracht en inventiviteit. Ook vraagt het meer van de zelfredzaamheid. Het onvoldoende leren omgaan met de onvoorspelbaarheid en de risico's van natuurlijk water kan angst doen ontstaan, bijvoorbeeld voor natte voeten, voor waterbeestjes of vies worden. Er wordt een beroep gedaan op het kind als onderzoeker. Er zijn steeds weer nieuwe dingen te ontdekken. De verbondenheid met zo'n 'levende' speelplek draagt ook bij aan de ontwikkeling van de identiteit van kinderen, met name op basisschoolleeftijd.

Water- en zandspeel

Water- en zandspeel is eigenlijk het belangrijkste basisspel. Het stimuleert de ontwikkeling op velerlei manieren, onder andere sensorisch, motorisch en cognitief. Het is ook heel geschikt voor samenspel. Alle jonge kinderen zouden de mogelijkheid voor zand-waterspeel enigszins binnen bereik moeten hebben. In de stedelijke openbare ruimte is dit klassieke spel echter praktisch nergens mogelijk. Dit is begrijpelijk om hygiënische redenen (mensen en dieren). Georganiseerde speeltuinen bieden soms zand-waterspeel in het zomerseizoen, maar dat blijkt niet vanzelfsprekend. Voor kleuters wordt dit tekort daarom wat gecompenseerd met de 'zandwaterbak' in de klas. Hiermee wordt vooral het sensitieve aspect aangestipt. Het spelen met een schortje voor met een paar klasgenootjes aan een vierkante meter kunststof bak op stahoogte is onvergelijkbaar met het spel in de gevarieerde werkelijkheid.

Leren omgaan met risico's

In ons waterland met metershoge kademuren, slootoevers, dichtgegroeide plassen en drassige gebieden is het leren kennen van water, zijn eigenschappen en gevaren noodzaak. Speelwater biedt die mogelijkheid, op een prettige manier. Een incident is uiteraard vervelend of afschuwelijk voor de betrokkenen; de reactie moet echter niet zijn alle onveiligheid uit te bannen. Om incidenten zoveel mogelijk te voorkomen, moeten kinderen juist leren omgaan met risico's. Dat is: eigenschappen leren kennen, alertheid oefenen, reactievermogen ontwikkelen en adequate rustige reacties op ongelukken kunnen trainen. Met overdreven veiligheidsmaatregelen sluit je kinderen af van deze belangrijke ervaringsmogelijkheden. Ervaringsleren is een andere vorm van leren dan het gebruikelijke leren op school. Het bevordert het psychologisch functioneren, vooral concentratie, probleemoplossend vermogen, gevoel van zelfvertrouwen, flexibiliteit en een beter aanpassingsvermogen. Vaardigheden die helpen veiliger om te gaan met risico's. Deze vorm van leren geldt voor buitenspel in het algemeen; een natuurlijke omgeving is extra stimulerend door zijn zachtheid, veranderlijkheid en diversiteit.

De houding van ouders is ook belangrijk of kinderen het speelwater 'eng' of 'vies' vinden of juist vertrouwd en

spannend. Beschermend gedrag van ouders maakt dat kinderen minder affiniteit hebben met speelnatuur en er minder gebruik van maken.⁽⁸⁾ Voor instellingen zoals een kinderopvang geldt dat zij de risico's die zij nemen voldoende moeten kunnen verantwoorden, bijvoorbeeld met toezicht en met beleidskeuzen die zij aan de ouders duidelijk maken.

Voorkomen moet worden dat de bescherming van de gezondheid dreigt te verworden tot een bedreiging voor de ontwikkeling en het plezier. Dit sluit aan bij de visie-ontwikkeling van het ministerie van LNV.⁽⁹⁾

5. Regelgeving

Algemene zorgplicht

Op natuurlijk speelwater zijn geen formele eisen van toepassing. Uiteraard geldt de algemene zorgplicht. Eventueel kan een eis worden gesteld op basis van de (kader)wet collectieve preventie volksgezondheid. De kwaliteit en veiligheid van speelwater bij instituties zoals een kinderopvang, school of besloten speeltuin is een verantwoordelijkheid van de instelling zelf (voor zover geen sprake is van een 'permanent' peuterbadje). Zij kunnen het bewaken via hun (verplichte) algemene risicoinventarisatie en -evaluatie. Daarin kunnen zij laten zien in hoeverre zij weet hebben van eventuele risico's en welke keuzes zij maken in de betekenis en de aanvaardbaarheid van die risico's. Dit kunnen ze aan de ouders of gebruikers duidelijk maken. Voor speelwater in binnenruimtes gelden evenmin regels; dit zal in de praktijk altijd drinkwater moeten zijn vanwege de hygiëne.

Eisen aan peuterbadjes

Voor de kwaliteit van 'speelwater' gelden alleen wettelijke eisen als het een zogenaamd 'peuterbadje' betreft. Dit zijn verharde bassins die meestal droog staan en waar bij warm weer water in gelaten wordt. Ze kunnen onderdeel zijn van een instelling bijvoorbeeld een kinderopvang. Peuterbadjes vallen niet zoals speeltoestellen onder het Attractiebesluit, maar onder de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden (WHVBZ) en het bijbehorend Besluit (BHVBZ), categorie Bbadinrichtingen.⁽¹⁰⁾⁽¹¹⁾ Voor deze B-voorzieningen gelden globale eisen van hygiëne en veiligheid. Zo moeten bijvoorbeeld de vloeren niet glad zijn en mogen er geen springvoorzieningen zijn. Het water waarmee de bassins worden gevuld, moet van drinkwaterkwaliteit zijn. Ondanks dat geen nadere wettelijke normen zijn gesteld, dient het badwater tijdens gebruik uiteraard van dusdanige kwaliteit te zijn dat kinderen niet ziek worden na het spelen in het peuterbadje. Uit steekproeven⁽¹²⁾ blijkt dat de kwaliteit nogal eens te wensen overlaat, al is het aantal bekende ziektegevallen beperkt. Provincies kunnen, als toezichthoudende instantie, nadere voorschriften geven zoals het toevoegen van desinfectiemiddel aan het badwater om de groei van ziektekiemen te voorkomen. Steeds meer provincies gaan hiertoe over.⁽¹³⁾ Het rijk vindt dit een positieve ontwikkeling. Zij maakt wel de kanttekening dat de strengere regels (financieel) haalbaar moeten zijn voor de houders van de badjes.

Gemeenten kunnen hier een rol in nemen.⁽¹⁴⁾ Met grootscheepse sluiting van de badjes zou immers 'het kind met het badwater worden weggegooid'. Dat wil zeggen dat de gezondheidsrisico's en eventuele negatieve effecten van maatregelen moeten worden afgewogen tegen de positieve effecten van deze voorzieningen.

Natuurlijk zwemwater valt in de Whvbz onder de categorie C- en D-badinrichtingen. Hiervoor gelden onder meer bacteriologische normen. In de C-categorie worden ook eisen gesteld aan voorzieningen zoals 'voldoende mate van toezicht' en toiletten. Bij ziektegevallen adviseert de GGD aan de betrokken overheid.

.....
⁸ Gezondheidsraad 2004.

⁹ in het programma 'Jeugd, natuur, voedsel en gezondheid' (in ontwikkeling) (beleidsdossier november 2006)

¹⁰ Meer informatie over de WHVBZ en de toepassing op peuterbadjes op www.infomil.nl

¹¹ Speeltoestellen in het water vallen wel onder het Attractiebesluit ('watertoestellen').

¹² Onder meer Amsterdam 1999 en Provincie Utrecht 2002 t/m 2004.

¹³ Onder meer de provincies Brabant, Gelderland en Utrecht hebben de afgelopen jaren ervaring in opgedaan in meer kwaliteitsborging.

¹⁴ Zo hebben in Amsterdam de stadsdelen de kwaliteitshandhaving van de peuterbaden op zich genomen: vier maal per dag wordt kwaliteit gemeten; water wordt dagelijks ververs.

Overig toezicht

De Voedsel en Waren Autoriteit kijkt wanneer zij komen voor toezicht ook naar maatregelen voor eegionellapreventie bij vernevelende apparatuur, als dit niet onder andere wetgeving is geregeld. De herziene reikwijdte van het zogenaamde Attractiebesluit (15) gaat niet in op de kwaliteit of veiligheid van speelwater. Wel vallen veerpontjes of vloten die zich op publiek speelterrein bevinden en waarbij de nadruk ligt op spelen (niet op transport), onder dit besluit. Dit geldt niet als het om een tijdelijke constructie gaat. Ook voor de waterdiepte onder speeltoestellen in het water zoals glijbanen (hoger dan 2 meter) bestaan richtlijnen.

6. Overige maatregelen

Een goed programma, ontwerp en beheer vormen de basis voor gezond speelwater, doordacht ten aanzien van zowel speelwaarde als risico's. Naast deze basis kunnen eventueel extra maatregelen worden getroffen om het spelen voor iedereen plezierig te houden.

- Toezicht

Op drukke momenten kan extra beheer of toezicht worden ingezet. Dit kan eventueel worden gecombineerd met activiteiten, bijvoorbeeld bootjes maken.

Ouders kunnen (nog eens extra) worden gewezen op hun verantwoordelijkheid. Eventueel uitleggen dat bij jonge kinderen waarschuwen voor gevaren weinig zin heeft, omdat ze die nog niet inzien en onthouden, laat staan toepassen in een spontane situatie. Voor toezicht is het van belang dat de (jonge) kinderen overal zichtbaar zijn.

- Communicatie en voorlichting.

Dit kan in de vorm van bordjes ("geen drinkwater" "geen zwemwater", informatienummer of site). Bij meer georganiseerde plekken kan het in een nieuwsbrief of (kinderopvang, school!) als onderdeel van het pedagogisch plan. Ook gesprekken van leidsters, leiding of beheerders met kinderen en ouders kunnen goed werken omdat daarmee een norm kan worden gesteld, bijvoorbeeld geen honden bij het water te laten poepen.(16)

- Educatie

Een bezoek aan natuurlijk speelwater leent zich goed voor educatie in algemenere zin over het belang van hygiëne, zoals niet in het water poepen/plassen, handen wassen of douchen na spel met/in het water. Dit kan bij groepsuitstapjes of binnen het gezin aan de orde komen.

- Monitoring

Net als bij speeltoestellen is het verstandig een logboek over de waterspeelplek bij te houden over onderhoud, bezoekers, waterkwaliteit, ongevallen, vragen en dergelijke. Deze informatie kan aanleiding zijn het beheer bij te stellen. Voor meer ondersteunende maatregelen bij instituties wordt verwezen naar de literatuur hierover.(17)

7. Afsluiting

Nuchter omgaan met risico's

De redenering van het Beoordelingskader Milieu en Gezondheid (18) is bruikbaar om een nuchtere eindconclusie te trekken over speelwater en gezondheid. In deze afweging spelen mee: de omvang en de ernst van de gezondheidsschade, de waardering van effecten of risico's, de interventiemogelijkheden en de kosten en baten. Voor speelwater geldt een redelijke kans op veel voorkomende klachten door (microbiële) verontreiniging (milde schade). Er is zeer geringe kans op verdrinking bij jonge kinderen (zeer ernstige schade). Met ontwerp en beheer kunnen deze risico's

15 Herziening reikwijdte Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS) (in voorbereiding bij VWS)

16 De publicatie "Uitdaging en veiligheid" van de Nationale Speelraad is hiervoor bruikbaar.

17 Zie onder meer www.AKTA.nl, www.springzaad.nl www.bureauniche.nl, www.SOMnet.nl

18 Zie "Nuchter omgaan met risico's" RIVM 2003.

aanzienlijk worden teruggebracht. De kosten daartoe zijn overzichtelijk wanneer ze al in het plan worden meegenomen. De baten van speelwater zijn divers, op korte en lange termijn, moeilijk te kwantificeren en algemeen gewaardeerd. De risico's worden algemeen niet hoog geschat, met name omdat eigen gedrag het risico minimaliseert en jonge kinderen dus zelden zonder toezicht in de buurt van speelwater zijn.

Kortom

Spelen met water geeft plezier en is noodzakelijk voor een gezonde ontwikkeling. Speelwater in een natuurlijke setting biedt rijke mogelijkheden voor spel en ontwikkeling en voor het opdoen van ervaringen met water. Het geeft op relatief veilige manier de jonge gebruikers meer inzicht in de wetten en de risico's van water. De risico's van speelwater zijn niet speciaal extra risico's ten opzichte van die in vertrouwder settings als zwembaden en natuurbaden.

Bij verstandig ontwerp, aanleg en beheer zijn de gezondheidsrisico's zeer gering. De GGD kan hierbij adviseren. Controle op het beheer en eventuele communicatie naar gebruikers verbeteren de bekendheid met gezondheidsaspecten en de naleving van eventuele gedragsregels.

Geraadpleegde bronnen

- Both, K. (2004). Natuur voor kinderen. In: Pedagogiek in Praktijk, december 2004
- Gemeente Rotterdam (2006) Speel-concepten Rotterdam waterstad (niet gepubliceerd)
- Gezondheidsraad (2001). Microbiële risico's van zwemmen in de natuur. Rapport nr 2001/25
- Gezondheidsraad (2004). Natuur en gezondheid. Invloed van natuur op sociaal psychisch en lichamelijk welbevinden. Rapport nr 2004/09
- Infomil (2004). Handleiding zwemgelegenheden. Duik er eens in. Publicatie Wo8. Den Haag.
- Ministerium für Umwelt und Forsten Rheinland-Pfalz (1997). Wasser und Natur erleben. Ökologisch orientierte Spiel- und Erlebnisräume. Mainz.
- Nationale Speelraad (2003). Uitdaging en veiligheid. Dilemma's bij het spelen.
- Pötz, H. (1998). Zichtbaar, tastbaar, zinvol. De integratie van natuur en techniek in de vormgeving van stedelijk water. NAI Uitgevers, Rotterdam.
- Provincie Utrecht (2005) Zwemwateronderzoek Peuterbaden 2002 t/m 2004.
- RIVM (2003). Nuchter omgaan met risico's. Rapport nr 251701047. Bilthoven,
- RIZA (2000). Volksgezondheid en 'Water in de Stad'. Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling. Rapport 2002.030. Lelystad.
- VROM (2006). Concept notitie Sierwater, speelwater en bubbelbaden; gezondheidsrisico's, mogelijke maatregelen en juridisch kader (in voorbereiding)
- VWS (2007). Concept notitie reikwijdte Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS) (in voorbereiding)
- Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden (WHVBZ, 2000) en bijbehorend Besluit (BHVBZ)
- www.infomil.nl (Informatiecentrum Milieu)
- www.allesoverspelen.nl (NUSO en Stichting Consument en Veiligheid)
- www.vwa.nl (Voedsel en Waren Autoriteit)
- www.keurmerk.nl (Keurmerk Instituut)
- www.veiligheid.nl (Stichting Consument en Veiligheid)
- www.ggd.kennisnet.nl (GGD-en in Nederland)
- www.staatsbosbeheer.nl (speelbossen)
- www.springzaad.nl (netwerk voor ruimte voor natuur en kinderen)
- www.ruimtevoordejeugd.nl (landelijk platform Ruimte voor de Jeugd)
- www.speelraad.nl (spelen en speelgoed)
- www.bureauniche.nl (buitenspeelruimte bij kinderopvang)
- www.SOMnet.nl (onderwijs- en milieuprojecten)
- www.akta.nl (onderzoeks- en adviesbureau voor ruimtegebruik bij accommodaties)
- www.ggdrotterdam.nl (milieu en hygiëne)

Minder wateroverlast met waterpleinen

Piekberging geen probleem

Met waterpleinen combineert Rotterdam openbare ruimte met ruimte voor waterberging. De pleinen zullen het grootste deel van de tijd als gewone publieksruimten functioneren, maar kunnen bij hevige regenval een buffer zijn voor regenwater, waardoor minder kelders en straten onderlopen. Extra ruimte voor waterberging is nodig vanwege de verwachte toename van extreme neerslag door klimaatverandering. Het eerste Rotterdamse waterplein wordt volgend jaar aangelegd in deelgemeente Feijenoord, als de gemeenteraad tenminste goedkeuring geeft aan het project.

tekst jan jager :: artist impressions florian de boer

*H*et waterplein zal in eerste instantie een publieksruimte zijn voor de buurt', betoogt John Jacobs, senior adviseur bij Rotterdam Climate Proof. 'Een waterplein is in principe een plein zoals alle andere pleinen: een plek waar kinderen kunnen spelen en ouderen elkaar ontmoeten. Verschil met een gewoon plein is dat waterpleinen fysiek worden ingericht op waterberging voor die zeldzame momenten met extreme neerslag. Dit komt misschien maar één tot twee keer per jaar voor, maar ik verwacht dat dit in de toekomst door de klimaatverandering vaker gaat gebeuren. Dan is Rotterdam in elk geval goed voorbereid.'

Een waterplein is dus een plein als alle andere, maar mét de beperking dat deze publieke plek één of twee keer per jaar niet als verblijfsruimte gebruikt kan worden vanwege hoogwater. 'Dat is toch niet zo erg?', aldus John Jacobs. 'Bovendien: Rotterdam heeft geen keuze. Er is grote behoefte aan extra bergingscapaciteit. Maar de stad heeft simpelweg niet genoeg ruimte om grote wateroppervlaktes aan te leggen. Dus zoeken we naar innovaties, zoals waterpleinen.'

Westersingel

Wie beweert dat de combinatie openbare ruimte en waterberging nieuw is, heeft het mis. Voor de uitvoeringsvorm 'waterplein' geldt dat wel, maar het principe bestond al. Bij het ontwerp van de Beeldenboulevard aan de Westersingel werd jaren geleden een lage aanleghoogte gebruikt, met

jaarlijks terugkerende overstromingen tot gevolg. Bij hevige neerslag neemt het wateroppervlakte van de Singel daarvoor toe met de verhoging van de bergingscapaciteit als beoogd gevolg. Jacobs: 'Als het water weer zakt, ligt er een laag vuil op de boulevard. Dat wordt altijd snel gereinigd. Ook voor de waterpleinen geldt dat deze zo snel mogelijk schoongespoten moeten worden als er water is geweest. Goed beheer is essentieel. Nogmaals: in de praktijk zal dit niet vaak voorkomen. Een gewoon regenbuitje gaat gewoon het riool in en het plein blijft de openbare ruimte die het in eerste instantie is.'

'Zo maak je water zichtbaar in de stad'

Naast het waterplein op Feijenoord zijn er ook plannen voor waterpleinen in het centrum van de stad en in Spangen. 'De kosten zitten niet zozeer in de aanleg van het plein zelf, maar veeleer in infrastructuur', zegt John Jacobs. 'Op een waterplein kun je uitsluitend schoon regenwater bergen. Dit betekent dat je gescheiden regenwater- en afvalwatersystemen nodig hebt. Op de locaties in Feijenoord, Spangen en het centrum van de stad is sprake van herstructurering of vervanging van het riool. Dat is hét moment om die scheiding aan te brengen waarmee aan een voorwaarde voor de aanleg van een waterplein is voldaan.' Een aantrekkelijk alternatief is volgens Jacobs de 'bovenvloerse' afvoer van regenwater naar de buffer. 'Dat is relatief goedkoop en je kunt er de stad mee verfraaien door bijvoorbeeld wervelbekens aan te leggen. Zo maak je water zichtbaar in de stad.'

- 1 Een waterplein is in principe gewoon een plein waar kinderen kunnen spelen en ouderen elkaar kunnen ontmoeten.
- 2 Als het gaat regenen, krijg je eilandjes.
- 3 Vervolgens verandert het plein in een stadsvijver.

Daarmee is veel gezegd: water zichtbaar maken in de stad. De waterpleinen zelf zijn daar het voornaamste element van. 'In Rotterdam willen we alle waterproblemen zo oplossen dat de stad er én aantrekkelijker én mooier van wordt. Een waterplein moet in het geval van een flinke wolkbreuk een spannende gedaanteverandering ondergaan. Dat effect kun je met een of meerdere heuveltjes op het plein versterken. Als het gaat regenen en het water stroomt toe, dan krijg je eilandjes. Vervolgens verandert het plein in een stadsvijver. Als het water verdampt of wordt afgepompt, krijg je weer die eilandjes. Dat is ook leuk om op te spelen. De hoogteverschillen zullen overal zeer geleidelijk zijn, zodat je nergens het water "in kunt vallen".'

Ondergrondse oplossingen

Duurder dan waterpleinen zijn ondergrondse oplossingen voor piekopvang. Soms dienen zich echter mogelijkheden aan. Zo kwam de gemeente op het idee om de ruimtes onder de toe- en afritten van de parkeergarage bij het Rotterdamse Museumplein te reserveren voor het bergen van water. Deze immense ruimtes van samen 10.000 m³ zouden toch werkloos raken. Tussen het centraal station en het Schouwburgplein wordt ruimte voor berging gecreëerd tussen het maaiveld en het dak van een nieuw aan te leggen parkeergarage.

Facts & Figures

Opvangcapaciteit: vraag en aanbod

- Benodigde capaciteit regenwateropvang in Rotterdam centrum 40 miljoen liter/jaar
- Opvangcapaciteit parkeergarage museumplein 10 miljoen liter
- Opvangcapaciteit toekomstige parkeergarage Schouwburgplein 5 tot 7 miljoen liter
- Opvangcapaciteit toekomstig waterplein Feijenoord 5 tot 10 miljoen liter
- Oppervlakteberging vernieuwde Zuiderpark 35 ha.

Waterfilosofie

Voordat ik iets ga vertellen over water, wil ik eerst iets zeggen over een bijzonder menselijk vermogen. namelijk het vermogen om een eigenschap toe te schrijven aan dingen om ons heen, die die dingen op het eerste gezicht niet lijken te hebben. Een vlag bijvoorbeeld, is op het eerste gezicht alleen maar een lap stof. Maar wij hebben het vermogen om een andere eigenschap toe te schrijven aan die lap stof; we noemen het een vlag. Die vlag staat voor een land. Op het eerste gezicht lijkt dat heel eenvoudig, bijna te simpel. Natuurlijk staat een vlag voor een land. Dat leer je al op de lagere school. Rood-wit-blauw zijn de kleuren van de Nederlandse vlag. En die Nederlandse vlag, die staat voor het land Nederland. Toch wil ik jullie om te beginnen uitnodigen, om eens stil te staan bij hoe bijzonder dat menselijk vermogen eigenlijk is. Dat wij het 'in' ons hebben om een stuk stof, meer is het niet, te transformeren tot een vlag – tot iets dat staat voor een natie.

Die eigenschap 'ergens voor te staan' noemen we uiteraard een symbool. En er zijn talloze symbolen om ons heen. Vlaggen, uiteraard. Maar denk ook aan religieuze symbolen als het kruis of de halve maan – symbolen die staan voor een religie of heilsboodschap. Denk ook aan logo's van bedrijven, maar ook aan dichters, die het bijzondere vermogen hebben om van eenvoudige woorden als bloed, of lente symbolen te maken van passie en liefde – in het geval van bloed – of van geboorte en vernieuwing – in het geval van lente. Symbolen laten bij uitstek zien dat wij, mensen, de wereld om ons heen niet hoeven te nemen zoals hij is, maar dat we er iets bijzonders mee kunnen doen. Wij kunnen van lappen stof een symbool maken van een land, wij kunnen van de lente symbool maken van geboorte. Wij kunnen, als ik even denk aan de Ramadan die weer net voorbij is, van het onthouden van voedsel een symbool maken van zuivering van de ziel, een dank aan God, en een lotsverbondenheid met de armen en hongerigen van deze wereld. En opnieuw zou ik jullie willen uitnodigen er bij stil te staan hoe bijzonder het eigenlijk is dat wij dat kunnen. Het is een klein triomf voor ons verbeeldingsvermogen, een teken dat we van binnen allemaal een beetje dichters zijn.

Nu kunnen ook plaatsen symbolen zijn – hoewel we dat in Nederland misschien een beetje zijn vergeten. Het Binnenhof in Den Haag bijvoorbeeld, de plek waaraan de Eerste en Tweede Kamer zijn gevestigd, is op het eerste gezicht slechts een hof. Maar zij is óók een symbool. Namelijk een symbool voor de politieke eenheid van Nederland, een symbool voor de parlementaire democratie, een symbool ook voor de vrijheid van spreken en protest. Niet voor niets gaan mensen die willen demonstreren, of petities uit willen delen, naar het Binnenhof.

Nu zei ik dat Nederland misschien een beetje is vergeten dat plaatsen ook symbolen zijn. Ja, bij het Binnenhof, en andere grote pleinen in Nederland – zoals de Dam in Amsterdam – is dat nog wel duidelijk. Maar misschien zou het goed zijn om te beseffen dat ook de vele andere pleinen en straten in Nederland niet alleen maar pleinen en straten zijn waar je doorheen loopt om van A naar B te gaan, maar staan voor iets meer dan dat. Zo zijn mensen vaak emotioneel sterk gehecht aan hun buurtplein, zoals ook het Bloemhofplein een buurtplein is. Diegene die niet gevoelig is voor symbolen, ziet in een plein niets meer dan een soort open plek, die nou eenmaal toevallig overbleef toen de buurt of wijk werd gebouwd. Geen wonder dat, als bijvoorbeeld ook het bestuur van een stad er zo over denkt, aan zulke plekken weinig zorg wordt besteed. Misschien een klein speelplaatsje voor de kinderen, en wat bomen, en dat is het dan. Het liefst zo goedkoop mogelijk, natuurlijk. Zulke kale plekken nodigen vaak uit tot baldadigheid en vandalisme; je 'voelt' ook niks bij zo'n plein, je voelt je er niet verantwoordelijk voor om het te onderhouden, om er op te passen of er zorg aan te besteden. Het plein is eigenlijk een soort overschot, en zo wordt het ook door stadsbestuur en buurtbewoners ervaren en behandeld. Het plein laat hen onverschillig.

Zou het daarom niet veel beter zijn om het om te draaien? Dat wil zeggen: een plein niet te zien als een open plek die toevallig over blijft, of op zijn hoogst als een ruimte die mensen nu ook eenmaal nodig hebben, als voor de rest – huizen en straten – is gezorgd. Maar precies andersom: een plein te zien als een ruimte waardoor een buurt of wijk pas écht een buurt of een wijk wordt. Dat een plein in beleving, maar ook in beleid en de manier waarop we het behandelen, dus niet als laatste komt, na de huizen en wegen, maar als éérste. Omdat door het plein, de buurt of wijk eromheen zijn karakter krijgt. Zo'n plein laat ons niet onverschillig, maar drukt juist een beetje uit hoe de buurt – en iedereen die er in woont – is. Het plein, met andere woorden, is niet slechts een verzameling stenen met wat bomen en een glijbaan, maar een symbool. Zoals een vlag staat voor een land, kan een plein staan voor de buurt. Zo'n plein nodigt uit om er goed op te passen, om het niet te laten verloederen.

Nu gaat dat natuurlijk niet zo maar. Het kost creativiteit, verbeeldingskracht en blijvende moeite om een plein een symbool te laten zijn voor een buurt. Zeker in een buurt als deze, waar zo veel verschillende culturen, religies, leefwijzen en opvattingen bij elkaar zijn. Hoe kan een symbool 'staan' voor die enorme verscheidenheid? Een mogelijkheid is om het plein te overladen met symboliek; standbeelden, teksten, fatsoenscodes, al te grote architectonische projecten... Het is echter maar zeer de vraag of je je op zo'n plein nog thuis voelt. Zo'n plein is overladen met symboliek, en straalt vooral uit: voeg je naar de boodschap die het plein wil uitstralen. Dat gebeurt misschien ook wel met goede bedoelingen, maar óók goede bedoelingen kunnen uiterst intimiderend zijn, als ze met veel kracht worden ingeprent. Je kunt ook de omgekeerde strategie volgen, en zeggen: het plein moet vooral uitstralen dat iedereen zichzelf moet kunnen zijn. Dat is sympathiek, maar niet zonder risico. Het risico is dat het plein op geen enkel manier meer samen bindt, omdat iedereen vooral zichzelf dient te blijven, en daarmee zijn symbolische waarde verliest.

Een derde mogelijkheid is op zoek gaan naar symbolen die zowel staan voor binding, als voor de mogelijkheid te veranderen. Dat zijn als het ware vloeibare symbolen, ofwel symbolen waartoe je je verbonden voelt, juist ook omdat ze de vrijheid geven te veranderen. Water, ja nu zijn we er eindelijk, lijkt mij zo'n symbool te zijn. Water is als symbool moeilijk te duiden; als je erover leest merk je hoe het eigenlijk twee betekenissen krijgt. Sterk en krachtig, maar tegelijkertijd vloeibaar en stromend, bijna vluchtig. Zo zien we het in de grote religies. Water is

zowel bindend als veranderend. De rituele doop bijvoorbeeld, bekend bij christenen maar ook in de joodse religie (de zogeheten proselietendoop) staat zowel voor verandering als voor binding. Enerzijds laat je je oude leven achter je, anderzijds treed je toe tot een gemeenschap. Hoe krachtig daarbij water is, blijkt wel uit de herkomst van het Engelse woord voor dopen: to baptize is afkomstig van het Griekse woord baptizo, dat overweldigen betekent. Eenzelfde dubbele betekenis van veranderen en binden zien we in islam en in de islamitische cultuur. Water moet worden gedeeld, lezen we in de Koran, en ik citeer 54:28 'En deel hun mee dat het water tussen hen verdeeld moet worden. Elke portie om te drinken op zijn beurt'. Water maakt dus een gemeenschap mogelijk. Anderzijds staat water voor verandering – denk aan de rituele reiniging voor het gebed, de mogelijkheid om zonden weg te spoelen en te worden herboren. En uiteraard zien we die dubbele betekenis van water ook in de islamitische cultuur. Denk aan de hammam ofwel het badhuis, een prachtig voorbeeld van zowel de mogelijkheid van verandering door lichaam en geest te reinigen, als wel een plek waar een gemeenschap vorm krijgt. We kunnen ook denken aan de relatie die hindoes hebben met de rivier de Ganges.

En je hoeft zeker niet religieus te zijn om die dubbele betekenis van water aan te voelen. Misschien dat een religieuze begrippen als reinigen en gemeenschapstichtend voor mensen die niet geloven erg zwaar klinkt. Maar de mogelijkheid om te veranderen, het oude leven – of delen daarvan – achter te laten en een nieuwe weg in te slaan, zal iedereen wel aanspreken. In de Antieke Griekse filosofie zie je dat er oog is voor water als symbool voor een dergelijke verandering. Panta Rhei is bijvoorbeeld een zeer bekende uitspraak, die is toegescheven aan de Griekse filosoof Herakleitos, die leefde in de vijfde eeuw voor Christus. Panta Rhei betekent 'alles stroomt' of 'alles is in beweging'. En ook hier moet u dat zien in een dubbele betekenis: enerzijds betekent het dat niets blijvends is. Alles is voortdurend in verandering. Tijdens een mensenleven, bijvoorbeeld, kunnen standpunten en meningen veranderen. Anderzijds is het tegelijkertijd die stroom die juist een eenheid biedt aan al dat veranderlijke. Een rivier bijvoorbeeld, stroomt maar door. Maar toch, juist omdat het een stroom is, kunnen we bij het punt waar de rivier ontspringt, als waar hij uitmondt in zee, spreken van dezelfde rivier. Zo is het ook in een mensenleven; alles kan daarin veranderen, maar toch kunnen we in ieder geval altijd zeggen: het is door de tijd en veranderingen heen wel nog altijd hetzelfde leven, namelijk mijn leven. En zo kan je dat ook zeggen van een kleine gemeenschap, zoals aan dit plein. 'Alles stroomt' zou hier betekenen dat ook hier van alles kan veranderen, maar dat de stroom tegelijkertijd toch de gemeenschap omsluit, of bindt.

Die stroom is vooral bindend, omdat de gemeenschap zelf bepaalt welke kant het water opstroomt. Natuurlijk, dat het water soms komt – ook bij het ontwerp van dit waterplein – is onvermijdelijk. Maar dat wil niet zeggen dat je er niks meer mee kan, of dat we alleen maar bezorgd moeten zijn dat we hele delen van het plein (tijdelijk) kwijt zijn. Nee, je kunt daar van alles mee doen. Neem als voorbeeld nog eens dat badhuis: als we in een badhuis water over ons gieten, dan geven we ons over aan het gevoel van water dat valt op ons lichaam, of onze huid. Dat heeft iets passiefs. Maar tegelijkertijd zijn we het zelf, die dat water over ons heen gieten, of die een badhuis bouwen met een heel spel van rituelen en symbolen die aan dat water worden verbonden. Wij zijn het dus zelf, die bepalen welke betekenis aan water moet worden toegeschreven. Dat is misschien ook wel een goede gedachte voor het waterplein: enerzijds zullen we toezien hoe het water het plein bij tijd en wijlen binnenstroomt. We zullen het een beetje moeten ondergaan. Maar tegelijkertijd biedt dat ook steeds weer een kans om steeds weer opnieuw te bepalen hoe we met dat water omgaan. Gaan we ermee spelen, gaan we muntjes in het water gooien? Gaan we concerten en toespraken organiseren als het water er is? Of een buurtfeest? Of doen we niets, behalve mijmeren over hoe het water komt en gaat? Het kan allemaal. Het water jaagt ons niet per se weg van het plein, maar biedt

een mogelijkheid; hoewel het aan ons is om het in te vullen. Het enige dat we zeker weten, is dát het water er zo nu en dan is, en dat dit steeds weer opnieuw aan buurtbewoners de kans geeft om iets gezamenlijks te doen. Zo biedt het water de mogelijkheid om iets te delen, en ook – juist door iets samen te doen – iets aan het plein of de buurt te veranderen.

We hoeven dan niet per se aan grote dingen te denken; een buurtfeest bij het water kan al wat veranderen. Meer gezelligheid, bijvoorbeeld.

Tot slot: het oud-Griekse woord voor waarheid is aletheia. Vertaald betekent aletheia zoiets als: on-verborgenschap. Volgens de Grieken is waarheid iets dat eerst verborgen was, maar wat vervolgens aan die verborgenheid is ontfutseld. Het is daarmee niet langer verborgen, of: on-verborgen. In aletheia herkennen we ook het woord Lethe. Lethe was volgens de Grieken een rivier in de onderwereld, waar overledenen uit dronken om hun aardse bestaan te vergeten. Andersom betekent aletheia juist dat je je iets herinnert, waar je daarvoor niet aan had gedacht. Je bent eigenlijk die vergeetrvier te slim af, je ontfutselt iets aan die rivier die dat juist had verstoppt. Je brengt weer iets opnieuw aan het licht. Dat kan ook in een wijk als deze. Misschien zijn we hier wel vergeten, dat met veel culturen bij elkaar leven niet alleen problemen hoeft op te leveren, maar ook mogelijkheden. Of misschien zijn we wel vergeten, dat met veel culturen bij elkaar leven juist betekent dat we iets voor elkaar over moeten hebben, dat we niet zo maar onze eigen gang kunnen gaan. Ik weet het niet. Belangrijk is wel, dat waarheid of aletheia voor de Oude Grieken betekent dat we zelf iets moeten doen. Wij zijn het, die dingen aan de vergetelheid moeten ontfutselen. Van-zelf gaat het niet. Dan stroomt die vergeetrvier gewoon door, en trekt zich niets van ons aan. Nee, we moeten iets met die rivier doen, zoals we ook op dit waterplein iets met water moeten doen. Als het alleen maar een beetje in- en uitstroomt, dan hebben we er niks aan. Dan krijgen we inderdaad het gevoel dat het alleen maar een last is, dat we een stuk van het plein kwijt zijn, en vergeten we dat de komst van het water juist de mogelijkheid biedt om er iets mee te doen. Al is het maar om ermee te spelen. Of een eenvoudig gesprek. Een gesprek aan het water kan al iets doen oplichten wat vergeten scheen: hoe fijn het is om met elkaar te praten, bijvoorbeeld. Immers, ook een gesprek maakt het mogelijk om iets te delen, maar kan eveneens het begin zijn van verandering.

Leon Heuts, filosoof, hoofdredacteur Filosofie Magazine

09.2009

Kort verslag gesprekken Bloemhof(plein) Rotterdam

SONOR, Betty van der Zande

gesprek 13.07.09

Typering wijk

Bloemhof bestaat uit drie verschillende delen: (zie ook ruimtelijke visie)

- Zuid. Kiefhoek (architect Oud) en Stuhlemeijer I. Voornamelijk een witte enclave
- Midden. Kossel I en II. Een veranderende populatie. Er komen hier meer koopwoningen (langs Hilleweg, zicht op water), en dat trekt hoger opgeleiden.
- Noord. Gemengde bevolking. Veel overlast jongeren. Veel sociaal zwakkeren.

De Turkse cultuur domineert in Bloemhof.

De bewonersorganisatie (BOB) is vrij traditioneel, veel autochtone bewoners, senioren.

Het mobiliseren van bewoners lukt het beste via informele activiteiten (feesten, inloopdingen). Bewoners moeten iets te halen hebben, of het idee hebben dat het hen concreet aangaat.

Gebruik van het Bloemhofplein

Het plein is erg stenig, er is (te) weinig groen.

Het plein functioneert goed. Er zijn veel kinderen, soms moeders met kinderen. Groepen mengen niet.

Openbare ruimte

Er ligt erg veel troep op straat. Veel vuil ontstaat door de harde wind.

De openingen van de ondergrondse containers van de Roteb zijn te klein (gedaan om te voorkomen dat er kinderen in kruipen, vallen). Maar mensen stoppen hun huisvuilzakken, uit zuinigheid, heel vol en die passen dan niet.

De bewoners en Sonor hebben slechte ervaringen met participatie in herinrichtingsplannen O.R.

Waterplein

Betty verwacht veel angst bij bewoners. Vanwege vervuiling, en dus vies water. En vanwege verdrinkingengevaar.

Cor van Pelt – Christelijke basisschool De Sleutel

gesprek 15.07.09

De Sleutel

300 leerlingen over 3 locaties. In toekomst 1 locatie. (4-5 jaar)

Nu geen goede eigen schoolpleinen. Dagelijks op Bloemhofplein.

20 nationaliteiten, vooral uit Bloemhof.

Drie ouderconsulenten. vanaf volgend jaar ook uitbreiding uren naar 16uur. Verlengd dagarrangement.

Zwemles in groep 5/6. Watergewinning in groep 3.

Typering wijk

Sociaal zwakke wijk. Alle probleemttypen aanwezig. Ziet veel kinderen ontsporen, door drugs, criminaliteit, etc. Einde jaar ook vaak grote aantallen wisselingen.

Zeer slecht imago. Ook nieuwbouw en koopwoningen leveren niet dat op wat je beoogt. Lastige wijk. Lage betrokkenheid ouders. Tenzij direct eigen belang is.

Gebruik van het Bloemhofplein

Veel gebruikt door school. Vooral laagste groepen.

Ook na school en in weekend veel kinderen. Ouders laten kinderen daar soms ook achter tijdens boodschappen doen.

Openbare ruimte

Onduidelijkheid over beheer van schoolpleinen. Wie is eigenaar, en wie zorgt voor onderhoud en beheer?

Krajicek veld : alleen pubers.

Veel problemen met vuil in wijk. Vreest dat de buurt toch vuil blijft, ook al verhoog je de beheer-status. Het is de mentaliteit die lastig is om te buigen. Eigen veegacties van school doen ze, en leveren soms drugs-sputten en glas etc op.

Waterplein

Er zijn kansen. Wil graag samenwerken. Lespakketten, verlengd dagarrangement, maritiem museum, etc.

Ervaring met aanspreken ouders. Wil ook participeren Wil niet dat er tijdens eventuele verbouwing een jaar geen plein beschikbaar is.

Angst dat afspraken met deelgemeente over draagvlak niet worden nagekomen. Deelgemeente kan wel een kant op willen, maar als Coolsingel andere kant op wil, dan gebeurt dat.

Bijzonderheden

Denk aan Ramadan! Moeders komen 's avonds niet want zijn bezig met eten maken.

Jeroen Erkes – Thuis op Straat

gesprek 15.07.09

Thuis op Straat (TOS)

TOS is actief als cultureel maatschappelijk werk op vaste pleintjes, vaste dagen in week. Diverse wijken. Doelgroep 4-14 jaar. TOS Bloemhof 4 a 5 medewerkers. Neemt materiaal mee naar pleintjes en organiseert daar van alles (sport, spel, videoclip maken, graffiti/kunst) voor groepen 25-40 kinderen. Deels

vast, deels los. Altijd minimaal 2 begeleiders.
Gezellig met kinderen. Maar weinig contact met ouders.

Typering wijk

Veel brutale kinderen in de wijk. Taal soms een probleem. Begeleiding is bij alles heel belangrijk.
Moraal laag. Snoepzakken gewoon op grond laten vallen. TOS heeft altijd knippers mee om op te ruimen.

Gebruik van het Bloemhofplein

TOS biedt activiteiten aan op Bloemhofplein 2x per week. Meerdere leeftijden mogelijk. Plein divers ingericht.

Openbare ruimte

Vies vuil. . . Weekend is vuiler. Dan overigens ook geen activiteiten TOS.

Waterplein

Je hebt hek nodig om veilig te maken.

TOS wil zeker meewerken. Ziet kansen in diverse waterspelletjes. Ook in winter met ijs.

Bertus vd Wulp / Adri Rietveld / Gerben van Rijswijk – Wijkraad

gesprek 15.07.09

Wijkraad

Wijkraad is anderhalf jaar geleden opgericht vanuit Woonstad. Gaat in beginsel over bewonersbelang richting Woonstad, maar steeds meer ook richting deelgemeente. Wijkraad heeft vergaderruimte en budget van Woonstad. nog wat zoekende in positie. Wil graag breed adviseren, en samenwerken met BOB, maar daar zit nog wat verschil van mening over aanpak en terrein.

Wijkraad heeft geen brede bewonersavonden georganiseerd. Te weinig tijd.

Wijkraad bestaat uit 7 personen: 4 koop en 3 huur. Geen werkgroepen.

Contact bij Woonstad met Rene van Tal (wijkmanager) en Anita . . . (wijkbeheer)

Typering wijk

Hele wijk is gemengde wijk. Rondom Bloemhofplein wel vooral allochtonen.

Was leuk om in deze wijk te wonen. Groener, dorpser karakter, netter, verzorgder. Maar wordt steeds slechter. Veel allochtonen. Er zijn veel leuke Turkse en Marokkaanse mensen in de straat, maar het worden er in totaal wel veel. Dat vinden de allochtonen zelf ook.

Sommige onderdelen van de wijk iets beter, met name door meer gemengd huur en koop.

Betrokkenheid mensen bij wijk is laag, tenzij het ze direct raakt.

Gebruik van het Bloemhofplein
Veel gebruikt. Diverse leeftijden.

Openbare ruimte
Iedereen gooit alles maar gewoon op straat. Ondergrondse containers worden niet goed gebruikt. Zijn te klein (ontwerpfout...), en Komo-zakken kunnen er niet in.

Waterplein
Waterplein is niet zo'n gek idee. Maar.. wordt het goed gebruikt? En waarom deze: is net opgeknapt. Er is soms wel wateroverlast. In kruiruites zit schimmel. Ook paar plekken met zwammen. Wordt aangepakt.
Steeds vaker schoonspuiten door Roteb van riolen.
Hillevliet opknappen met water: kademuur, zo overloop moeten worden. Wonen bij water!
Waarom niet waterplein bij locatie Putsebocht / Violierstraat? Iets kleiner, maar kan wel opknapbeurt gebruiken volgens bewoners.

Bijzonderheden:
Denk aan goede communicatie. Is niet de grootste kwaliteit van de deelgemeente.

Florian Boer, Dirk van Peijpe – de Urbanisten gesprek 15.07.09
Ook aanwezig: Daniel Goedbloed gemeente Rotterdam, gemeentewerken

Urbanisten
Concept waterplein al lang bezig. Altijd initiatief van Urbanisaten (Florian Boer) en Urban Affairs (Marco Vermeulen). Relatie en samenwerking met Daniel Goedbloed ook al langdurig.

Typering wijk
Florian en Dirk weten niet veel van de wijk zelf. Een waterplein kan in elke wijk. Deze wijk met dit plein is gekozen na een vergelijkende studie van 5 pleinen in de stad. Keuze gebaseerd op praktische mogelijkheden en 'meeliften' rioleringsvervanging. Inmiddels weten we meer en zijn we ook al weer enige tijd verder. De keuze zou nu wellicht anders zijn, gezien de reeds gerealiseerde aanpassingen van een deel van het rioolstelsel.
Directieraad was het eens met de gemaakte keuze. De opgave werd om een waterhuishoudkundig PvE te maken. Een wijkanalyse (sociaal, fysiek) werd (nog) niet meegenomen.

Gebruik van het Bloemhofplein

Weinig beeld van huidig gebruik. Florian geeft aan dat hij zich realiseert dat de wijk niet 100% goed scoort, als het om sociale elementen gaat. 'Liever een zo eerlijk mogelijke keuze dan een geforceerde doorgedrukte actie.'

Openbare ruimte

Mensen in de wijk lijken maar weinig betrokken te zijn met de inrichting en beheer van de openbare ruimte. Wellicht levert een plan als dit, met de juiste begeleiding, juist een twist daarin: trots, noodzaak.

Waterplein

Doel is om grotere behoefte aan waterberging deels bovengronds op te vangen. Mogelijk door budgetten te combineren van riolering en herinrichting plein.

Voorbeelden zijn er niet. Niet actueel tenminste. In Wenen een kleinschalig voorbeeld. In historische context irrigatiewerken en wadi's. Maar nooit gescheiden met riool.

De kwaliteit van het water is slechter dan fonteinwater. Komt door vuil dat meegenomen wordt. Je mag er dus niet in met alleen zwembroek aan.

GGD promovendus gaat waterkwaliteit onderzoeken.

Dirk meldt dat het vooral ook moet gaan over de kansen die het biedt. Er is een noodzaak en het is ook boeiend. Dat moeten we niet uit het oog verliezen, zonder over te romantisieren.

De vormgeving kan alle kanten op. Huidige plaatjes zijn maar eerste schetsen. We werken graag beeldend. Uit dit proces kunnen andere invalshoeken komen die veel invloed kunnen hebben op verschijningsvorm.

Bijzonderheden

Het is helder dat dit project niet direct zal resulteren in een ontwerp. Het geeft een richting aan de keuze om wel of niet een waterplein op deze plek te maken, en zo ja, onder welke voorwaarden. Daarna volgen een gedetailleerd programma van eisen en een ontwerp.

Luc de Jonker – Wijkregisseur Vestia

gesprek 15.07.09

Vestia

Vestia, Woonstad en OBR woningen. Deels ook particulier.

Vestia nieuwbouw en beide zijden Bloemhofplein + Partimoniumhof.

Typering wijk

Bloemhof Zuid: klein, laagbouw, groen, eengezins, parkeer, autochtonen

Bloemhof Midden: gekleurd, mix klein/groot, mix huur/koop

Bloemhof Noord: 98% allochtoon, meeste Turks

In overleg met bewoners over plannen: heel voorzichtig: straat tent sessies. veel overleg met Birlik. Ook Safak, Pakistaanse moskee. Echt op pad gaan. Kleine stapjes.

Krachten bundelen tot buurtvaderproject.

Gebruik van het Bloemhofplein

Plein is nu functioneel. Niet per se mooi. Veel gebruik. Kinderen heel vrij, weinig ouderlijk toezicht.

Scholen: zowel De Sleutel als Groenewegschool maken gebruik van plein.

Openbare ruimte

Vuil. Spijtig.

Waterplein

Waterprobleem algemeen herkend en erkend. Geen vochtprobleem in huizen van Vestia.

Zorgen over veiligheid. Voor Vestia is waterplein niet per se nodig. Inrichtingsplan net klaar. Jammer als de wijk door nieuwe verbouwing weer in de rommel komt te zitten.

Vestia wil wel meedenken over singels etc, als traject door gaat. Door positieve aanpak grootste kans op succes.

Safak, Turkse vrouwenorganisatie, Gulay

gesprek 24.07.09

Safak

Met een dingetje onder de S, je spreekt het uit als Sjafak. Een vereniging met 200 leden, en een bestuur van 11 vrouwen. Gulay is bestuurslid. De leden komen uit Bloemhof, andere wijken en zelfs van buiten de stad. Doelstellingen zijn participatie, emancipatie en integratie van Turkse vrouwen. Activiteiten zijn:

- dagelijks taallessen en inburgeringscursussen
- dagelijks huiswerkklassen voor groep 7/8 en middelbare school kinderen
- vrijdagochtend thee ochtend (open voor iedereen)
- jongeren- en puberinfoor
- in het weekend koranlessen (200 kinderen)
- zwemlessen voor vrouwen (en het plan te gaan sporten met vrouwen van alle verenigingen)

Şafak werkt veel samen met Birlik, ze hebben panden naast elkaar en gaan binnenkort samen in één pand.

Typering wijk

Gulay woont er zelf niet (woont in Bloemfontein). Maar wat ze hoort van vrouwen uit de wijk: problemen met hangjongeren, voorheen veel last met illegale bewoners, daar wordt aan gewerkt. Veel huishou-

dens met laag inkomen.

Ook zij ervaart dat groepen weinig mengen, en vermoedt dat er vooral een taalprobleem speelt. Men kan niet communiceren. Daarom wil zij ook samen sporten, dan heb je geen tekst nodig. Mensen uit hun eigen omgeving reageren gemakkelijk op uitnodigingen.

Gulay wil mee werken en uitnodigingen doorspelen als wij iets rond water organiseren.

Waterplein

Gulay ziet de kansen wel, maar waarschuwt ook. Bewoners zullen bang zijn, het is vooral een veiligheidsaspect. In het water in het Afrikaanderpark zijn twee kinderen verdronken

Associaties met water

Water heeft positieve associaties. Uit de Koran: regen is ene geschenk van Allah, het kan gene kwaad zijn. De Koran zegt dat je zorgvuldig met zo'n groot goed om moet gaan. De vereniging Safak heeft ook wel eens actie gevoerd om waterputten in Afrika te kunnen betalen.

Uitspreken en gezegden:

Water is de schoonheid

Van vele druppels wordt een meer, of een rivier

BOB. Piet Hordijk, Priscialla Beikes, Kanti Kizoensingh – BOB

gesprek 31.08.09

Bewonersoverleg Bloemhof (BOB)

Is een organisatie voor alle bewoners van Bloemhof. Geen koppeling met een religieus of cultureel idee. Er is een bestuur van acht personen.

De BOB geeft voorlichting en ondersteuning op sociaal maatschappelijk vlak. De BOB is belangenbehartiger en centraal aanspreekpunt voor bewonerszaken. De BOB agendeert ook zelf punten. De BOB werkt samen met diverse organisaties in de wijk, maar wil wel eigenheid en eigen positie behouden.

Typering wijk

Een echte volkswijk, waar het de afgelopen jaren wel beter gaat. Er is hard gewerkt aan de herstructurering van de wijk. Daar zijn we nu een eind mee en best trots op. De wijk is zeer gemengd, met alle kleuren en culturen. Dat vinden we bijzonder. Het is een mooie dorpse opbouw, met lage bebouwing. Er is veel vuil op straat. Een theorie is dat de mensen veel geld uitgeven aan eten en drinken, omdat de huren laag zijn en ze dat geld overhouden.

Bloemhofplein is een zeer druk gebruikt plein. Veel kinderen, moeders, maar ook de school is er vaak.

Waterplein

Slechte start. De eerste signalen onze kant op gingen uit van een grote waterbak onder de grond. Uit de

krant moesten we lezen dat het om bovengrondse opvang zou gaan. Communicatie. . .

Veel over gehoord, ook van wethouder Lucas Bolsius en Mieke vd Graaf. Veel lof over Mieke. Goed dat ze dat draagvlak zo belangrijk vindt. Want past zo'n waterplein, en al helemaal zo'n pilot wel op deze plek? De BOB snapt de problematiek van de wateroverlast, en wil graag meedenken. Maar. . . of een waterplein op Bloemhofplein nou slim is. . . de BOB denkt vooralsnog van niet en staat 'neutraal blanco' in het project. De redenen:

- Plein ligt 1 jaar braak. Waar spelen de kinderen dan? Er zijn geen alternatieven.
- Intensief gebruik. Waarom iets veranderen dat goed functioneert?
- De woningen rond het plein zouden kunnen gaan verzakken met het uitgraven.
- Blijft het schoon? Hygiëne is al een groot probleem in de wijk
- Het is een pilot. Wat als het niet werkt?
- Kosten van RVS materiaal voor speeltoestellen die onder water lopen.

Is het uitdiepen van de singel niet slimmer? Betonnen bak er onder. . . ook opgelost.

Aan een aantal voorwaarden is niet voldaan: We snappen dat je bij een pilot geen 100% zekerheid hebt dat het goed gaat. Maar 90% zou wel het minste zijn. Het beheer moet goed zijn. Voor lange tijd gegarandeerd. En ten tijde van de bouw moet er een goed alternatieve speelplaats zijn.

BOB ontvangt graag nieuws en aankondigingen rondom het participatie project waterplein: info@bloemhof.org

Sander Dijkstra, buurtmakelaar Brede School, SWF

gesprek 02.09.09

Buurtmakelaar Brede School

Bloemhof heeft 6 basisscholen. Die werken samen, op allerlei gebied, ook met kinderopvang. Doel is om kansen van kinderen in de wijk te vergroten. Men wil meer bieden dan school, er wordt gewekt aan verlengde schooldagen, na schoolse activiteiten. Sander is een soort regisseur voor dit werk. Vooral organisatorisch, soms ook uitvoerend. Zijn baan is dit schooljaar nog niet zeker.

De wijk wordt gezien als leerplek. Er zijn daarom ook wijkgerichte participatie projecten.

Voorbeelden projecten:

- omgangsvormen
- zwemtraject
- wijkspoordagen, bewegen
- kinderboeken jury (lezen)
- politiek

Typering wijk

Vanuit werk Sander: de betrokkenheid van ouders (bij activiteiten) is niet erg groot. De ouders hebben

wel veel zorg om de toekomst van de kinderen. Bij rapportvergaderingen zijn altijd veel ouders aanwezig.

Waterplein

Sander heeft hier geen mening over

Netwerken

Tips wanneer we mensen gaan uitnodigen:

Via school, ouderkamer, ouderconsulent

Andere bewoners organisaties dan BOB: OOG en AAB. Via Betty.

Kinderwerk, Joke Slotegraaf SWF 2909944

Oleanderbuurt, Villa Zebra, 'Het winkeltje

Duimdrop plein coördinator Osman, via WSF

De ontdekhoek in Rotterdam (zoiets als Nemo)

Sander heeft gewerkt met een wijk kinderraad, voorla over omgangsvormen. Vanaf eind oktober komt een nieuwe raad bij elkaar, met een project 'wij ruimten op'. Samenwerking met allerlei organisaties, misschien ook mogelijkheden met Waterplein mogelijk.

De Sleutel heeft ook een kinderraad.

Birlik, Turkse vereniging

gesprek 02.09.09

irlik

Een vereniging met circa 450 leden. Leden komen uit Oranjabuurt, Afrikaanderbuurt, Bloemhof, Charlois. Birlik organiseert sociaal-culturele activiteiten, geeft huiswerkondersteuning, lessen in eigen taal. Het Moslim zijn is een belangrijke gemeenschappelijke deler, geloof, scholing in Islam. Birlik betekent eenheid. De doelstelling van de vereniging is integratie.

Typering wijk

Bloemhof is een fijne wijk. Er zijn veel voorzieningen, het is een gewone wijk, er wonen veel Turkse bewoners.

Birlik hoort weinig verhalen over wateroverlast in de wijk. In hun eigen ruimte hebben ze wel last van water in de kruipruimte/kelder.

Activiteiten

Birlik doet erg veel samen met andere organisaties. Met BOB is er contact. Met Vestia: straat kinderfeest, voorlichtingscampagnes. Met de politie: een buurtvaderproject. Met Roteb en GGD: schoonmaakacties. Birlik heeft een goede naam qua organiseren van feesten, voorlichting, kinderactiviteiten.

Water en waterplein

Water is enorm belangrijk in de Turkse cultuur. Al het leven komt vanuit water. In de Koran zijn er dingen te lezen als:

- verkwisting is verboden
- gebruiken voor goede doelen
- veel teksten beginnen met uitspraken over water.

Tip: zie Fuzuli, schrijver.

Gezegde: je bent net zo belangrijk voor me als water.

Samenwerking

Birlik wil de waterdag promoten, er kunnen affiches en flyers heen.

Hülya Ergün, deelgemeente Feijenoord

gesprek 07.09.09

Functie bij deelgemeente

Hülya is beleidsadviseur ruimtelijke ontwikkeling, coördinator Onderwerpteam Buitenruimte en projectleider van een aantal planteam. De deelgemeente kent gebiedsteams (daar moeten we Xenia plaatsen, gebiedsregisseur), en een expertiseteam waaronder een team voor ruimtelijke ontwikkelingen (Hülya).

Visie op de wijk, de openbare ruimte

Bloemhof is erg dicht bebouwd. Er wonen veel moeders en kinderen. De openbare ruimte is stenig, maar wordt intensief gebruikt.

Hülya kent situaties waarbij een inrichtingsplan gemaakt wordt (functies horizontaal en/of verticaal veranderen). En onderhoudsplannen (geen veranderingen van de functies en inrichting). Op kaart geeft ze aan waar de rioleringswerkzaamheden nog moeten plaats vinden en vervolgens een herinrichtingsplan gemaakt wordt. Niet overal is die riolering dringend aan vernieuwing toe. Als er een waterplein komt, wordt er een gescheiden rioolsysteem toegepast. Ingreepniveau in de omgeving van het plein is nu nog niet bekend, hangt van de waterplein-discussie af.

Budgetten: gemeentewerken werkt met meerjarenplannen en krijgt van de deelgemeente een budget voor de onderhoudsactiviteiten. Herinrichting, heeft meestal een aanleiding zoals nieuwbouw, verandering van de verkeerssituatie, e.d en het wordt meestal vanuit een stedelijke subsidie gefinancierd.

De vervuiling van de openbare ruimte is een groot probleem. Het beheer wordt vaak als een ramp ervaren door de bewoners.. De Roteb werkt met standaard elementen, met een bepaald ritme, dat soms te weinig rekening houdt met gedrags- en bewonerscriteria. Het lijken wel gescheiden werelden beheeror-

ganisaties, ontwerpers van de diensten en bewoners..

Relatie met wijk en bewoners

Hülya herkent onze verhalen over wantrouwen bij bewoners als het gaat om inspraak bij herinrichtingsplannen. De participatie bij planontwikkeling probeert de deelgemeente nu te verbeteren. Ze zoekt hard naar de bewoners als gelijkwaardige partners in Bloemhof. Hülya hoopt dat dit traject ook geïnteresseerde groepen bewoners oplevert, waarmee ze later eventueel bij herinrichtingsplannen kan verder werken..

Waterplein

Een plein, als ruimte, is in een buurt als Bloemhof echt een luxe. Een open plek, in een dicht bebouwde omgeving. Als er iets gaat gebeuren op het Bloemhofplein moet het echt heel goed gebeuren. Niet alleen mensen om het plein moeten daarbij betrokken worden, het gaat de hele buurt aan. Het plein heeft een functie, betekenis, voor een grote groep bewoners, en de scholen.

Met Hülya kijken we op de kaart waar tijdelijke plekken voor spelen, school etc zouden liggen als het Bloemhofplein een tijd op de schop gaat. De mogelijkheden zijn echter erg beperkt in de directe omgeving van het plein.

Orlando Karam, Roteb

gesprek 09.09.09

Functie Orlando

We zijn bij de reinigingsdienst Zuid. Feyenoord heeft een eigen manager. Dat is Orlando. Binnen de dienst zijn er buurtservice teams (mensen die schoffelen, reageren op klachten en meldingen) en de reinigingsdienst. Orlando vertegenwoordigt de Roteb, bewaakt budgetten. Het inzamelen van vuilnis wordt stedelijk geregeld.

Visie op de wijk

Bloemhof wordt heel intensief gebruikt. Voor de Roteb is er in zuid wat minder werk, in noord veel meer werk en in midden gemiddeld.

Orlanda is het eens met de beoordeling dat de OR erg smerig is. Dat geldt in zijn gebied voor twee buurten: Bloemhof en Hillesluis. De Oleanderbuurt krijgt hij niet onder controle. Redenen: veel gestapelde woningen, veel verschillende bewoners, ander gedragspatroon, veel beweging op straat, steeds andere mensen (van belang als je info geeft), lage sociale controle, zwakke, versnipperde bewonersorganisatie, jongerenoverlast.

Het verhaal van die vuilniszakken, te groot, te vol, voor de containers, kent hij. Klopt. Maar je krijgt Como niet zo gek een andere maat te maken. En het echte probleem zijn niet de zakken, maar dat andere afval (bankstellen etc.)

Visie op waterplein

De aanleiding is Orlando bekend. Hij denkt ook snel over alternatieven (zoals Deliplein Afrikaanderwijk, verlaagd ? Lange Hilleweg, al aangepast aan nieuwe waterhuishouding??)

Kanttekeningen: water neemt vervuiling mee, zie ook de straten die blank hebben gestaan. Roteb moet er wel met machines kunnen komen. Orlando vraagt zich af waarom pleinen altijd zo vol staan. Bloemhofplein is nu een speelplein. Wordt nu met hand schoongemaakt. Intensieve klus.

Samenwerking

Roteb wil graag samenwerken, zowel in participatietraject als straks in eventueel ontwerptraject. In dat laatste kunnen ze een goede bijdrage leveren zodat de kansen op goed beheer later toenemen. In het participatie traject kunnen ze vragen beantwoorden over schoonhouden etc.

TOS, Peter Steenbergen

gesprek 09.09.09

Functie Peter

Coordineert afspraken over activiteiten.

Licht kort het totale administratieve systeem van TOS toe. Alles wat ze doen wordt gedocumenteerd. Wat er wanneer en hoe lang gedaan is, hoeveel kinderen, bijzonderheden, positief./ negatief. Al deze info is langtijdig bekend van het plein en kan behulpzaam zijn als input voor een programma van eisen voor het ontwerp, en voor de tijdelijke oplossing.

Samenwerking

Wil graag participeren. Kosten nemen ze zelf voor hun rekening. Activiteit wordt ook opgenomen in hun administratie.

Afspraak is dat ze geen materialen meenemen, maar wel 4 medewerkers en 1 voorman. Zijn zijn er tussen 13 en 17.30 u. Daarna maken ze rapportage

Volgende waterdag ook gereserveerd. Let op: 17 oktober is de start van de herfstvakantie. Zal voor deze wijk vermoedelijk niet veel effect hebben.

Wijkpastoraat, Anneke Kroesen en Fokje Wierdsma

gesprek 09.09.09

Functie wijkpastoraat

Het wijkpastoraat heeft als doelstelling op een zeer breed vlak voor iedereen die dat wil ondersteuning te bieden bij sociaal maatschappelijke vraagstukken. Dat kan gebeuren in de vorm van bemiddeling, cohesie-bevorderende activiteiten, concrete hulpvragen zoals schuldhulpverlening etc. Dat gebeurt in samenwerking met andere organisaties. De meeste vragen zijn van sociale aard (huiselijk en inter-huise-

lijk) en fiscale aard. In deze wijk niet veel juridisch

Visie op de wijk

Veel laagopgeleiden. Moeders aan het werk. Kinderen geen structuur of toezicht. Daarom (ook) op straat.

Zwerfvuil groot probleem. Komt oa door de markt. Mensen kopen op de markt en nemen 'snacks' mee. Ondanks heel veel voorlichting hoe je om moet gaan met de rodeb-containers: toch nog een probleem. Mensen snappen het niet. Uitleggen? Nieuwe mensen opnieuw niet.

Visie op waterplein

Belangrijkste signaal: kunnen bewoners werkelijk nog iets invloed uitoefenen? Helder antwoord op nodig. Te vaak bedonderd. Nu niet alleen ambtelijke maar ook politieke uitspraak.

Veel vragen over het waarom van het Bloemhofplein als pilot-locatie. Dezelfde vragen als de BOB, maar ook nieuwe vragen: nieuwe instromers in de nieuwe koopwoningen in de wijk zijn blij dat de puinhopen nu klaar zijn. Gaan we de boel weer overhoop halen? Wat betekent dat? Ook zijn de mensen blij dat de problemen op het plein die vroeger waren nu weg zijn. Het gaat goed, waarom het risico nemen dat te laten afzwakken?

Beheer zoals TOS dat doet is voor dit plein zeer belangrijk.

Voorstel: visualiseer bij bewonersbijeenkomsten en communicatie, want veel mensen snappen niet wat een waterplein is.

Samenwerking

Ja, het wijkpastoraat zal helpen te communiceren. Meeste contacten met telefoon en langs gaan. eventueel mailtje met reminder.

Csaba Zsiros, gemeente Rotterdam, dS+V

gesprek 09.09.09

Functie

Csaba meldt dat hij vanuit dS+V buitenruimte ontwerper in Bloemhof Hillesluis en in de vervolg fase co-ontwerper zal zijn bij het ontwerpen van het waterplein.

Visie op de wijk

Buitengewoon spannende wijk. Nieuwe (2e) generatie kinderen, met veel bewijsdrang. Dynamiek zit in de jonge gezinnen, kinderen, nieuwe groepen. Er zijn natuurlijk wel spanningen tussen oude bewoners-groepen en deze nieuwe groepen.

Ruimtelijk en economisch is in de wijk de afgelopen veel geïnvesteerd. De wijk is daarmee bijna "af". Alleen op de scholendriehoek (als prijsvraag uitgezet) moet nog eea gebeuren, en een sloop-nieuw-

bouw-project aan de Putsebocht. En natuurlijk zullen de aangrenzende straten worden heringericht ongeveer tegelijkertijd met aanleg van waterplein.

Visie op waterplein

Csaba geeft aan dat er aan de zijde van dS+V geen twijfel is: het waterplein moet er komen en komt er ook.

De singels?

Kunnen die meer berging aan? De bergingsvraag is 60000 kuub. De singel kan 2000 aan. Het plein idem. Je moet beide doen, en dan nog is dat maar een begin. Je loopt de komende tijd altijd achter. In totaal moet het duurzamer worden: climatproof is meer dan wateroverlast: ook: koeler door water, minder stoffig, totale ervaring.

Over tijdelijke inrichting van een speelplein elders: zijn er plekken in de zeer directe omgeving die door sloop/nieuwbouw ca een jaar ingericht zouden kunnen worden als speelplaats? Kunnen die processen van bouw en plein eventueel op elkaar afgestemd worden?

Samenwerking

Csaba is vanaf het begin van de pilotstudie betrokken. Nu meer iets meer op afstand ten aanzien van het waterplein. Maar bij de herinrichting van de straten volop erbij.

Lydia van den Hoonaard, obs De Groeneweg/ Pantarijn

gesprek 25.09.09

Obs de Groeneweg

De Pantarijn, zoals de school sinds kort heet, is een fusieschool (Groeneweg en de Oversteek). De locatie Groeneweg heeft 207 kinderen. De kinderen hebben voornamelijk een Turkse, Marokkaanse of Pakistaanse achtergrond. Uit de nieuwbouw hebben ooit wat blanke ouders hun kind hier op school gedaan, maar dat was zo'n minderheid dat ze weer verdwenen. Het is een 'lekker fit' school.

De fusie trekt veel energie uit de schoolleiding. Dit jaar hebben ze dan ook besloten niet mee te doen aan (externe) projecten.

De school heeft aan de achterkant een grote 'speelruimte'. Die is voor $\frac{3}{4}$ eigendom van de deelgemeente en voor $\frac{1}{4}$ van de school zelf. Die ruimte is kaal, lelijk, stenig. Er kan gevoetbald en gebasketbald worden. De school heeft géén eigen gymruimte, moet met de kinderen aan de wandel naar een andere locatie.

Visie op de wijk

Lydia is somber over de wijk. Er is sprake van veel criminaliteit. Er wordt gedeald. De omgeving is vervuild. Lydia geeft ons al bewijs een fotoreportage die de politie op een willekeurige dag van de omgeving van de vuilcontainers hebben gemaakt. Als leerkrachten met kinderen spelen op het Kraijckveldje

worden ze met stenen bekogeld.

In de wijk wordt veel te weinig bewogen en gesport. De wijk kent één sportvereniging.

Er worden nieuwe woningen gebouwd en nieuwe groepen aangetrokken. Maar qua samenstelling kinderen merkt de Pantarijn daar nog weinig van.

Visie op Bloemhof- en waterplein

De school gebruikt het Bloemhofplein voor spelen tussendoor, tijdens overblijven. Het eigen plein is vaak vol, niet mooi, het Bloemhofplein is uitdagender. Men kijkt altijd wel of de Sleutel het plein niet al vol-speelt (die hebben nog minder ruimte...).

Lydia is er enorm somber over, als het Bloemhofplein weer op de schop zou gaan, heeft het gevoeld at ze dat niet kan missen. Ze ziet er ook geen meerwaarde in, als het plein een waterplein wordt. Meer groen zou ze wel erg toejuichen.

Samenwerking

De school heeft in het verleden veel met projecten mee gedaan (roteb, veegacties, met kinderen, met politie). Op dit moment, is er, door de fusie, weinig mogelijk. Het gaat ook moeizaam met de kinderen en ze moeten op de eerste plaats en vooral leren lezen en schrijven.

Wellicht is er in de naschoolse opvang wel ruimte voor een project. Dat wordt hier gedaan door Afke Leentvaar. Lydia stuurt haar gegevens op.

Hans Moerenhout, Vestia

gesprek 05.10.09

Functie

Hans werkt bij Vestia, als gebiedsmanager voor Bloemhof en Charlois. Een functie die er bij Vestia niet veel is. Afrikaanderwijk, Charlois, Bloemhof en de Peperclip zijn voor Vestia aandachtsgebieden. In deze wijken is sprake van een intensieve aanpak.

Visie op (water)plein

Woonstad en Vestia hebben allebei woningen aan het plein. Hans is bekend met de plannen waterplein, is naar voorlichtingsbijeenkomst geweest. Vestia is niet voor de plannen. Randvoorwaarden zouden in ieder geval goed beheer, veiligheid en hygiëne zijn. Hans waarschuwt ervoor dat participatie niet gemakkelijk is in deze wijk. Hij is blij verrast te horen dat op de eerste waterdag van 26 september zoveel bewoners aanwezig waren.

Na enige discussie geeft hij aan ook wel winst te zien: meer groen op het plein, beter beheer en meer diversiteit in speel- en verblijfsplekken.

Aanleiding voor het gesprek

Hans heeft zelf om dit gesprek gevraagd, wij hadden immers als met Vestia, Luc Jonker, wijkregisseur van Vestia, gepraat.

Hans zoekt naar dwarsverbanden met de projecten die in de Oleanderbuurt plaats vinden. Ze hebben binnen Bloemhof prioriteit gegeven aan de Oleanderbuurt. Daar loop Oleander Bloeit als aanpak. De analyse was (2007) dat er veel mis was (stenig, arme bevolking, veel vandalisme, sociaal zwak). Kansen zag men wel in de zelforganisaties. Partijen zijn begonnen met verzachten van het plein, groener maken, en de Stadsfloriade 2012 (zie Rinie Biemans). Doel van de acties zijn de zes V's: vergroenen, verrijken, veilig, vriendelijk, verbinden, vraaggestuurd.

Eva de Ruijter werkt bij Oleander Bloeit als buurtmanager. Omdat er bij bewoners veel wantrouwen leefde, tegen instanties en gemeente, is Eva van Oleander Bloeit (dat gefinancierd wordt door Vestia, de deelgemeente en de stadsmarinier). Eva komt vanuit Werken aan de Stad (Ton Huiskens).

Hans geeft een publicatie mee van Oleander Bloeit. Villa Zebra is op het plein gehaald om creatieve dingen met kinderen te doen., Rinie Biemans is bezig met de Stadsfloriade (vergroening).

Hans zou graag dwarsverbanden zien rond aanpak Bloemhofplein en Oleanderplein. Leren van elkaar, leuke initiatieven uitwisselen, Water zou als thema voor het oleanderplein ook goed zijn. Tot nu toe is Hans niet veel bezig geweest met het Bloemhofplein, maar dat zal veranderen. Hans gaat deze aanpak Bloemhofplein volgen, zal een van de zaterdagen ook komen.

Pleinen in deze omgeving zijn onderzocht (Els de Smet, gesprekken op het plein), daar is een boekje over gemaakt.

Rinie Biemans – Antenne

gesprek 06.10.09

Functie

Rinie werkt als zelfstandige aan plannen en visies voor een groene en kindvriendelijke toekomst van de stad. Antenne en het partner-bedrijf Creatief Beheer zijn kleine creatieve organisaties die op een andere manier dan de technische manier naar de stad kijken. Deze bedrijven werken met heel veel partijen uit de wijk samen, zoals de deelgemeente, Vestia, De Sleutel.

Belangrijke concepten van Antenne: 'De leuke regenton' is een concept waarbij in wijken regentonnen met aarde, plantjes en doorwaadbare bodem zoveel mogelijk zorgen voor betere waterhuishouding en groenere uitstraling.

Voordeel: kleinschalig, menselijke maat, sociaal beheer, makkelijk onderhoud, zichtbaar en voelbaar. Ander concept is de stadsfloriade die in 2012 gerealiseerd wordt. De wijken Bloemhof en Afrikaanderwijk zijn daar de huisvesters voor. Diverse partners hebben hier tijd en geld in gestoken.

Visie op de wijk

Bloemhof / Afrikaanderwijk is de 4e slechtste wijk van Nederland. Daar willen mensen eigenlijk liever niet wonen. Het is een totaal versteende wijk met veel arme allochtone mensen. De doorstroming is hoog, want een deel van de mensen wil hier snel weg. Maar er is ook 30 a 40% van de bewoners die zich inzet voor een betere wijk met wie je ook aan een toekomst kunt bouwen.

Rinie is werkzaam voor de school om een groener plein te maken.

Visie op waterplein

Rinie vindt het een slecht idee. Het is alleen maar technisch en hard ingestoken, De technici hebben een speeltje (zijn die cijfers keihard? en is daar een onafhankelijke check op gedaan?) en dat komt als een ufo in Bloemhof. Wat een onzin! De wijk vraagt niet om dit soort harde oplossingen, waar samenhang en cohesie ver te zoeken zijn. Echte problemen van de wijk lossen we hier niet mee op. Die zitten in de sociale, groene en zachte kanten.

Rinie is bevlogen en kritisch. Er volgt een spraakwaterval aan argumenten die op het zelfde neerkomen: de toekomst van de stad zit niet in techniek maar in sociaal. Al met al vindt Rinie het plan weinig door-dacht, maar het kan ook niet echt kwaad. Neutraal. De win-win-kansen worden laag ingeschat. 'Leer mij Rotterdam kennen' en 'De verkiezingen komen er ook aan, en dan verandert alles weer.' 'Gaaf het geld van het waterplein dan niet naar sociale projecten in de wijk?'

Samenwerking

Rinie geeft aan niet veel tijd in het waterplein te steken. Niet in positieve en niet in negatieve zin. Het project de Lekke Regenton kijkt voorlopig ook even niet naar het Bloemhofplein. Daar is nu een water-plein bedacht, dat gaat vermoedelijk lastig samen.

Eva de Ruijter, Oleander Bloeit

gesprek 13.10.09

Functie

Eva is de buurtmanager voor Oleander Bloeit. Dat is een bijzondere buurtaanpak. In de Oleanderbuurt is gekozen voor een vraaggestuurde en vraaggerichte aanpak. Eva wil met haar organisatie kansen creëren, mogelijkheden bieden voor ontwikkeling. Dat doet ze door goed te luisteren naar bewoners, hun wensen en dromen. Ze heeft geprobeerd binnen te komen bij andere organisaties en een netwerk op te zetten.

Projecten binnen Oleander Bloeit zijn een leesclub (moeder die in de bibliotheek een groep kinderen voorleest op wo middag), en deelname aan de Stadsfloriade en Oleander Schoon. Criteria zijn vraagge-richt, met meer nationaliteiten en wijkgericht.

Er wordt o.a. samengewerkt met TOS (dagelijks spelen op het plein tussen 16.00-19.00).

Geschiedenis

Er waren veel problemen in de wijk (onveiligheid, moeilijk samen wonen, overlast, vuil). Werken aan de stad is gevraagd een aanpak te ontwikkelen. Men wilde een kentering in de wijk

- ontspanning op het plein
- gezelligheid

De bewoners wilden meer groen, meer schoon en veilig.

In januari 2008 is een analyse gemaakt

Zomer 2008 is de Oleander Bloeit winkel geopend

In januari 2009 is Eva gestart met buurtmanagement (speed daten door alle organisaties, veel gesprekken, draagvlak creëren).

Eindbeeld is: 2010, activiteiten in regulier wek onderbrengen. Dat betekent heel vele voor organisaties, ze moeten vraaggericht leren werken, end at is moeilijk.

Het tempo van de veranderingen en ontwikkelingen vindt Eva traag. Ze merkt dat bewoners erg wantrouwend staan tov de gemeente, Vestia. Er is in het velden vele beloofd, maar weinig beloftes zijn nagekomen. Eva heeft daarom ook geëist: eerst oude beloftes inlossen.

Afspraak

Hoewel de activiteiten rond het waterplein bescheiden zijn herkennen we elkaar wel in principes van de aanpak. Spreken af elkaar op de hoogte te houden. Misschien kunnen activiteiten van het waterplein ook nog gebruikt worden op het Oleanderplein..

Hans Timmermans, Samenwerkende Zwembaden Rotterdam

gesprek 20.10.09

Functie

Hans is directeur van samenwerking van zwembaden in wijk in Rotterdam. Water is spelen, en kinderen vinden het altijd allemaal geweldig.

Veiligheid

Hij ziet kansen, maar ook zeker gevaren. Denk niet te licht over deze gevaren. Een baby of peuter kan verdrinken in water van 10-20 cm. En bij 1 m diep kan er van alles gebeuren. 60 cm water is al risico voor veel meer mensen: als je erin valt en orientatie kwijt bent? Na 1.40 m diep is permanent toezicht (in zwembaden) verplicht.

Komt het vaak voor dat er mensen in het zwembad verdrinken? Nee niet vaak. Soms ook hartaanval, toevallig in water. Verder soms door technische zaken (rooster dat te vroeg te hard gaat zuigen) of onoplettendheid.

Schoolzwemmen is verplicht in Rotterdam. Kinderen van groep 5 en 6 zwemmen twee jaar lang wekelijks. In wijken als Bloemhof weinig tot geen kinderen die al diploma hebben. Na twee jaar heeft driekwart een diploma.

Visie op Bloemhof, Bloemhofplein en waterplein

Hans kent situatie in Bloemhof niet precies, maar is op gebied van water en veiligheid voldoende op de hoogte om advies te geven.

Hans denkt dat het niet verstandig is om water dieper dan paar cm te gebruiken. Je moet meer denken met roosters of een reservoir onder het maaiveld. Dieper: 'Ik zou de verantwoordelijkheid niet nemen.'

Bijzonderheden

In Zevenkamp is een interactieve waterspeeltuin in een klein deel van het zwembad gemaakt. Leuke inspiratie.

Hans is zelf overigens ook ergens bezig met een buitenzwembad dat 4 maanden per jaar open is, om in de rest van het jaar bad en ligweide in te zetten als buurtpark.

Samenwerking

Hans kan niet in panel van talkshow op 21 nov, helaas. Collega kan hier zeker voor gevonden worden.

Josine vd Boogaard – GGD

gesprek 20.10.09

Functie

Josine weet veel van het proces tot nu toe, en is al langer betrokken. Afgelopen maanden iets minder, maar nu ook weer bij de werkgroep van Lawrance die zich bezig houdt met hygiëne en veiligheid.

Visie veiligheid en hygiëne GGD

Er is een technische benadering van de risico's. Dat is een formule: risico kan worden uitgedrukt in een vermenigvuldiging van de kans en de ernst van een gebeurtenis met elkaar vermenigvuldigd worden. Bv verdrinking: er is een heel kleine kans dat het gebeurt, en een zeer grote ernst. Andersom heb je bij diarree doordat je vervuild water drinkt: niet zo ernstig, maar wel grote kans. Risico = kans x ernst.

Het communiceren hierover (bv voorlichtingsavonden (in eigen taal!), borden/signalen op straat) levert een zeer belangrijke bijdrage aan een veiliger situatie.

Milieu en hygiëne gaan over leefomgeving: positieve invloed hebben groen, stilte, speelplekken. Negatieve invloed komt van geluid, vuil op straat, ongezonde lucht.

In algemene zin vindt de GGD dat kinderen meer dan nu het geval is in hun eigen woonomgeving in aanraking zouden moeten met water. Daarmee is het waterplein een kans. Dan leren ze elders in de stad ook de kansen en bedreigingen van water. Dit is wat we 'duurzaam veilig' noemen. Ook winst voor de

kinderen.

Bloemhofplein

Weinig groen nu, veel te weinig.

Snap de huiver van verandering: 'wat krijg je terug?'

Geloof dat het voor deze wijk een enorme verbetering kan zijn. Maar dan wel goed en zorgvuldig.

Waterplein

Josine ziet vooral kansen bij het waterplein, waarmee bovenstaande punten opgepakt kunnen worden.

Bij het opnieuw nadenken van functies in een waterplein kun je deze aspecten allemaal goed meenemen. Ook beheer-, en communicatie-elementen, zoals vlag (zoals op strand) of organisatie erachter.

De ervaringen met het sterk vergroenen van een schoolplein in Bloemhof zijn enorm. Veel minder ongelukken. Veel meer besef van natuur en milieu. Weegt op tegen zogenaamde meerkosten en beheervraagstukken.

Je moet zeer goed monitoren en leren. Zowel op hygiëne als op gedrag kun je daar veel in winnen.

De risico's zijn er ook, en moet je in het ontwerp zoveel mogelijk meenemen. De paar dagen per jaar waar het over gaat is dat prima af te vangen, in ontwerp, beheer, communicatie, techniek.

De First flush is ook belangrijk. Eerste regenwater dat op plein komt is het meest vervuild en laat je doorstromen (First flush). Daarna opvangen schoner water, wat na 24-36 uur viezer wordt.

In zomer kun je de bak ook vullen met drinkwater. Daar zijn nog geen regels voor, maar gaan vermoedelijk wel komen.

Bijzonderheden

Josine doet de suggestie om een excursie met betrokkenen te organiseren. Naar speelplek in Hoogvliet - Ruige plaatbos, Poptahof Delft, park/plein in Tiel?). Veel met water daar gedaan en manier om visualiseren te vergemakkelijken.

Samenwerking

Josine kan vooralsnog op 21 nov deelnemen aan debat / talkshow.

Ronde gesprekken als voorbereiding voor Waterdag 3, het debat over het waterplein

De gesprekken kenden allemaal eenzelfde opbouw:

Doel van de bijeenkomst:

- uitleg door watermanagement (waarom aan de slag met klimaat- en wateropgave, wat is een waterplein), informatie over het participatietraject waterplein
- ophalen van meningen over een eventueel waterplein
- bespreken van thema's voor waterdag 3
- rol partijen tijdens het gesprek waterdag 3

Aan de hand van vijf panelen legt Daniel uit wat de gemeente Rotterdam in de toekomst ziet aan water(bergings)opgave, dat er op verschillende manier gezocht wordt naar, gewerkt wordt aan oplossingen (in nieuwbouwwijken wonen aan waterplassen, groene daken, waterpleinen) waarom de pilot waterplein bedacht is op het Bloemhof plein, hoe een waterplein werkt en hoe een waterplein op Bloemhof er uit zou kunnen zien.

Welke onderwerpen moeten tijdens de waterdag 3 op het plein besproken worden. Tot nu toe zijn de volgende thema's benoemd:

- draagvlak voor een waterplein
- veiligheid
- hygiëne
- beheer
- onderhoud
- speelmogelijkheden, win win ontwerp
- techniek, de alternatieven
- tijdelijke situatie

Achtereenvolgens volgt nu een weergave van de discussie met de vijf verschillende gespreksgroepen:

Scholen en TOS, 12.11.09

Gesprekspartners: Cor van Pelt (directeur cbs de Sleutel, Stanley Dipper (OBS De Groeneweg/vestigingsmanager Pantarijn), Peter Steenberg (coördinator TOS Bloemhof Hillesluis), Leonard Lemmen (TOS medewerker o.a. plein Bloemhof)

Organisatie: Daniel Goedbloed, Gabriëlle van Asseldonk

Vragen

V: zijn er geen alternatieven om het extra water op te vangen en af te voeren. Diepere, bredere singels bijvoorbeeld?

A: breder kan niet, dieper helpt niet (die vullen zich tot een bepaalde hoogte sowieso dan al met water). De gemeente kiest er niet voor om bakken onder de singels aan te brengen omdat het hele budget dan onder de grond besteed wordt, besteding is niet zichtbaar, het geeft geen meerwaarde in de openbare ruimte.

V: is het een alternatief een deksel over het water neer te leggen?

A: nee, daarvoor is het wateroppervlakte te groot, daarbij zou er dan geen winst te halen zijn uit het feit dat er water is op het plein.

V: loopt het hele plein onder water bij harde regen, of staan er gedeelten onder water?

A: dat ligt aan het ontwerp, in welke delen en fasen het water op het plein staat. Het gaat om een verdiept plein, maximaal staat bij extreme regenval het plein geheel onderwater, een dag, en dan staat er circa 80 cm.

V: hoe kan de veiligheid van kinderen gewaarborgd worden op ene waterplein, gevaar voor verdrinking met name?

A: als de ontwikkeling van het waterplein doorgaat op het Bloemhofplein dan gaan er werkgroepen aan de slag om alle zaken rond beheer, hygiëne, veiligheid etc. goed uit te zoeken en uit te werken. Harde garanties zijn er natuurlijk nooit.

V: hoe lang gaat het plein dicht, waar moeten de kinderen (en scholen en TOS) dan spelen?

A: ongeveer een jaar kan het plein niet gebruikt worden. In gesprek komen we tot de volgende alternatieven:

- school Asterstraat binnenterrein regenboog, ruimte bij Nieuw Zuid (middelbare school)
- school Zwederstraat Oleanderplein
- school Pantarijn: herinrichting terrein achter de school
- algemeen Violierplein, Oleanderplein
- TOS geeft aan dat als het voor de scholen geregeld is, zij die regelingen gewoon kunnen volgen (werken na en buiten schooltijd)

Opmerkingen en discussie

De kinderen (en hun ouders) associëren het plein nu als een veilige plek, een plein waar je altijd kunt

spelen. Dat verandert als er ene waterplein gemaakt wordt. De ene keer kun je er dan spelen, dan andere keer niet, of niet veilig. Dat is ingewikkeld om te leren aan kinderen (en ouders).

Het zal belangrijk zijn de kinderen om te leren gaan met water in de openbare ruimte. Daar kunnen de scholen een rol in spelen. Het is belangrijk om te beseffen dat allochtone ouders die gewenning met water zelf ook niet hebben.

Een suggestie, handreiking vanuit de stad, als dit plan doorgaat: geef gratis zwemles vijf jaar lang aan alle kinderen uit Bloemhof in de leeftijd 3 – 4 jaar.

Het zou leuk zijn als er niet alleen water op het plein is bij regen. Maar ook in de zomer, in warme periodes. Dan zou je ene van de bekkens kunnen vullen, met leidingwater, zodat de kinderen er kunnen spelen. Dat vergt afspraken over de kosten daarvan, het moet 'regelvrij' kunnen.

Licht op het plein zou fijn zijn. Dat moet sowieso qua veiligheid, maar TOS zou langer door kunnen gaan 's avonds. Daar moet wel goed over overlegd worden met bewoners rond het plein (overlast).

Als de gemeente de bewoners weet te overtuigen dat het waterplein er moet komen, dan zien de scholen een maatschappelijke taak om te helpen bij ontwerp, gebruik, beheer.

Bewoners zullen vooral overtuigd moeten worden op het gebied van veiligheid, voorkomen van overlast, hygiëne.

De scholen zien kansen als ze aan de voorkant van het traject aan kunnen schuiven, mee kunnen denken over ontwerp en gebruik. De scholen zien ook wel wat in samenwerking met het maritiem Museum.

Tip TOS: kijk eens naar het initiatief Zone park (www.zoneparc.nl). Dat werkt met kleurenvelden (voor verschillende groepen), en helden (kinderen die voorheen lastig waren en nu een rol oppakken in beheer). Op 11 locaties in Rotterdam. Variant op duimdrop. Subsidie door Nike.

Deze vergadering voegtals thema's voor Waterdag 3 toe:

- waarom de keuze op Bloemhofplein valt
- toezicht op het plein (als er water staat)
- sprot en spel aanbod op een waterplein

Werven van deelnemers waterdag 3

TOS biedt aan dat de TOS medewerkers een uur eerder komen en met flyers de woningen langs gaan en

bewoners oproepen te komen. Fijn , doen we!

Cor raadt aan de koffieochtend van moeders te bezoeken (do of vrijdag), doen we.

Bewonersorgansiatie Bloemhof (BOB), 16.11.09

Gesprekspartners: er is een afspraak gemaakt met de BOB. Aanwezig zijn Piet en Priscilla (?), Betty van der Zande (Sonor)

Organisatie: Daniel Goedbloed, Xenia Heemskerk, Fulco Treffers, Gabrielle van Asseldonk

Opmerkingen en discussie

De BOB geeft aan dat de presentatie helder is, goed overkomt. Thema is moeilijk, maar dit werkt goed. Beelden die gebruikt worden zijn ook fantasierijker en groener. Geven niet gevoel van betonnen verdiepte bak.

De BOB geeft aan dat het om de bewoners gaat, en hoe zij er tegenaan kijken. Dat de BOB niet voor is, maar de bewoners de belangrijkste stem vindt hebben. Het draagvlakonderzoek, de inzet, de manier van werken geeft vertrouwen, en we wachten zondag verder af. Gabrielle meldt dat ze diverse bewoners- en buurtorganisaties (mannen, vrouwen) spreekt, maar ook individueel nog aanbelt op het plein en korte interviewtjes afneemt. Veel mensen zijn niet erg met het waterplein bezig. 'Als het maar goed gebeurt.' en 'ik heb geen tijd om daar over mee te praten'. Er is onverschilligheid.

Zeer belangrijk is wel dat in het vervolgproces de bewoners betrokken worden bij het ontwerp. Ook moeten diverse randvoorwaarden in een convenant met partijen in het veld worden afgesproken. Daarin worden voor deze pilot rollen en doelen vastgelegd.

Alternatieven: De singel verdiepen heeft geen zin, maar een betonnen bak eronder kan technisch wel. Daar wordt liever niet voor gekozen door de gemeente. De zichtbaarheid van water in de openbare ruimte, kostenbesparing, én de scheiding van vuil en schoon water, geeft een grote meerwaarde. De BOB geeft aan dat het van belang is dat er ook gekeken moet worden naar de samenhang van oplossingen met de omgeving.

Birlik, 15.11.09

Gesprekspartners: stichting Birlik (Eenheid), Turkse zelforganisatie in Feijenoord, circa 45 bezoekers/deelnemers, mannen, woonachtig in en rond Bloemhof.

Organisatie: Daniel Goedbloed, Xenia Heemskerk, Gabrielle van Asseldonk

Vragen

V: het regent toch al jaren lang veel, waarom zoekt de gemeente nu naar oplossingen?

A: de gemeente heeft de afgelopen jaren vele onderzoek verricht, samen gewerkt met de waterschappen en kan nu op basis van analyse en berekeningen aan de slag met de wateropgave in Rotterdam.

V: wat zijn de voor en de nadelen voor de bewoners?

A: voordelen: een mooi ingericht plein, mogelijkheden iets te doen met water, in de zomer vullen met leidingwater zodat kinderen kunnen spelen. Nadelen: een paarkeer per jaar staat het plein onder water, er moet extra schoon gemaakt worden, tijdelijk is het plein niet te gebruiken.

V: er is al zo weinig plaats in Feyenoord voor kinderen om te spelen., Verdwijnt er nu nog meer?

A: het plein is alleen tijdelijk niet te gebruiken, komt na de ingreep terug als speelplek. Er staan niet altijd, zelfs zelden, veel water op het plein zodat het niet bruikbaar is als speelplek.

V: gaat het voetbalveld dan verdwijnen op het plein?

A: als dit initiatief doorgaat zal het ontwerp voor het nieuwe plein samen met bewoners, organisaties, scholen gemaakt worden. Als die willen dat het voetbalveld terug komt, dan komt dat terug.

V: het klinkt als een duur project. Waar komt het geld vandaan? Rotterdam heeft toch geld tekort?

A: het gaat om stedelijke budgetten, die vastgesteld zijn voor plannen als groene daken en waterpleinen.

V: is er al een besluit genomen over het plein?

A: nee, we doen nu een participatietraject om het draagvlak voor zo'n ingreep te meten.

V: waar moeten de auto's parkeren tijdens de verbouwing van het plein?

A: goede vraag, dat soort zaken zijn nog niet uitgewerkt, maar het is zeker een punt dat opgelost moet worden.

V: komt er een commissie met buurtbewoners die mee gaat denken over het ontwerp?

A: ja, als dit initiatief doorgaat wordt het ontwerp samen met bewoners, schoen, TOS etc. gemaakt.

V: gaat al het groen weg op het plein?

A: nee, dat is niet de bedoeling. Er kan ook op, aan de rand van een waterplein groen komen.

Opmerkingen en discussie

Deelnemers aan het gesprek geven aan dat het vaker gebeurt dat de gemeente in eerste instantie vraagt om hun mening, maar dat ze dan niets meer horen tot dat de bulldozers aan het werk gaan. Participatie, als terugkoppeling wat er met de opgehaalde meningen gedaan is, ene rol spelen tijdens het ontwerpen, informatie krijgen over de start van werkzaamheden en tijdelijke maatregelen, moet beter.

Jammer dat dit het eerste waterplein is, dat er geen voorbeeld is waar mensen kunnen gaan kijken.

Peiling

We peilen aan het einde de mening van de deelnemers aan dit gesprek.

Een ruimte meerderheid van de mensen (circa 30) zijn voor, een meneer is tegen, de rest onthoudt zich van stemming. De tegenstemmer is bang dat het plein niet veilig zal zijn voor spelende kinderen. Twee mensen geven expliciet aan dat ze het heel goed vinden dat Rotterdam aan de slag gaat met klimaatveranderingen.

Bewoners rond het Bloemhofplein, 17.11.09

Gesprekspartners: uitgenodigd zijn de bewoners rond het plein Bloemhof en de eerste huizen van de straten die uitkomen op het plein. Er zijn 22 bewoners aanwezig.

Organisatie: Daniel Goedbloed, Gabriëlle van Asseldonk

Vragen

V: kan het water niet naar de Hillevliet?

A: de singel breder maken kan niet, dieper helpt niet (die vullen zich tot een bepaalde hoogte sowieso dan al met water). De gemeente kiest er niet voor om bakken onder de singels aan te brengen omdat het hele budget dan onder de grond besteed wordt, besteding is niet zichtbaar, het geeft geen meerwaarde in de openbare ruimte

V: kunnen de putten niet beter en vaker schoon gemaakt worden? Dan lopen de straten niet onder!

A: natuurlijk is het belangrijk putten open te houden. Maar berekeningen en toekomstverwachtingen

geven aan dat we hier met een groter probleem te maken hebben.

V: wat zijn de gevolgen dat het plein verdiept aangelegd wordt?

A: dat is nodig om een waterplein te maken. Het wordt goed toegankelijk gemaakt voor iedereen. Verder geen gevolgen

V: kan er geen deksel op de bak water, vanwege de veiligheid?

A: nee, het wateroppervlakte is te groot, en het levert ook gene mooie openbare ruimte op, of een plein waar je kunt spelen.

V: zijn de onderhoudskosten niet erg hoog?

A: er zal intensief onderhoud nodig zijn. Op dit moment wordt er als voorbereiding door de Roteb onderzoek gedaan naar de manier waarop je een waterplein schoon gehouden moet worden en wat de kosten zijn.

V: zijn waterpleinen wel de meest effectieve manier om wateroverlast te lijf te gaan?

A: er komt een heel pakket aan maatregelen, waterpleinen zijn daar een onderdeel van. Het is ook gene of/of, er zijn allerlei maatregelen naast elkaar nodig. De gemeente verwacht er goede resultaten van

V: wordt het plein aantrekkelijker door water?

A: als dit initiatief door gaat wordt samen met bewoners en organisaties een plan, een ontwerp gemaakt. He is dan zeker de ambitie het plein, o.a. door water, aantrekkelijker te maken.

V: heeft wateroverlast een relatie met het rattenprobleem?

A: dat weten we niet, kan nagevraagd worden.

V: wordt het nu een betonnen bak, het plein?

A: nee, nogmaals worden beelden van een mogelijk ontwerp getoond. Er wordt wel gewerkt met beton., op de plaats waar waterbekkens komen.

Opmerkingen en discussie

De bewoners vinden dat er altijd toezicht zou moeten zijn als er gespeeld wordt op het plein terwijl er water staat.

Wethouder Bolsius heeft beloftes gedaan. Er wordt een discussie gevoerd over de mate waarin bewoners echt inspraak hebben in de beslissing wel of geen waterplein.

Het is echt heel jammer dat er geen voorbeeld is. Bewoners zeggen dat het vele zou uitmaken als er ergens ene voorbeeld zou zijn. Een bewoner geeft een voorbeeld van een plein in Malmö. Daar is een waterplein in een buitenwijk gemaakt, erg geschikt voor skatende kinderen.

Bloemhof is geen geschikte locatie voor de pilot waterplein. Zoek een gebied waar minder intensief gebouwd is en gewoond wordt. Zoek een plein dat minder intensief gebruikt wordt.

De bewoners zijn niet onder de indruk van het argument dat Bloemhof geschikt is door de rioolaanpassingen in de omliggende straten. Dat zal elders ook wel eens moeten gebeuren. Zwaarder zou het belang van het gebruik van het plein en de veiligheid van de kinderen moeten gelden.

Er is erkenning voor de water problemen. Water in de straten, sommige mensen herkennen vochtproblemen in de woning. (Geven aan dat er ook problemen zijn met ratten) Kijk naar de plattegrond, alleen maar straten en steen! Maar kunnen oplossingen niet elders gezocht worden, dan op het plein? Groene daken, meer groen, de ongebruikte parkeergarage aan het Oleanderpelin, ondergrondse bergingen.

Opvallend is dat het erg veel moeite kost een realistisch beeld te laten overkomen van het waterplein. Tot het einde, en mensen luisteren natuurlijk vanuit het perspectief dat ze tegen zijn, blijven beelden als een betonnen bak met water, terug komen.

Als nadelen noemen de bewoners:

- als er weer geheild moet worden kunnen de woningen aan het plein verzakken. Ze hebben ook al last gehad van de nieuwbouw van woningen.
- de bewoners zitten weer een jaar in een bouwput, en hebben overlast.
- er is al weinig speelruimte voor kinderen, weinig m² per kind om te spelen in Bloemhof. Nu krijgt hun speelplek, het plein, er een functie bij. Dat verdringt het spelen.
- het is onduidelijk of het veilig kan worden voor spelende kinderen
- er is geen garantie voor goed onderhoud, en goede hygiëne
- tijdelijk is het plein niet te gebruiken, er zijn weinig alternatieve locaties voor die periode
- er zijn nog te veel vraagtekens, vragen die niet beantwoord kunnen worden
- het is een pilot, een proef, een experiment. Mensen maken zich zorgen over de gevolgen als het fout uitpakt (problemen op het plein, geen ruimte voor kinderen, waarde van hun onroerend goed)

Toevoegingen aan thema's uit dit overleg

- gevolgen van het feit dat dit een pilot is

Safak, 18.11.09

Gesprekspartner: stichting Safak , Turkse zelforganisatie voor vrouwen in Feijenoord, circa 20 vrouwen, woonachtig in en rond Bloemhof.

Organisatie: Daniel Goedbloed, Xenia Heemskerk, Gabrielle van Asseldonk

Vragen

V: klopt het dat er water van 80-90 cm op het plein kan staan? Hoe moet dat met kinderen die niet kunnen zwemmen, is het niet gevaarlijk?

A: veiligheid (voor de kinderen) is ene van de belangrijkste thema's. het plein moet zo ingericht zijn dat er geen gevaar is voor de kinderen.

V: waar moeten de kinderen spelen als het plein een waterplein wordt?

A: als het plein klaar is is het een gewoon plein, waar kinderen kunnen spelen. Af en toe staat er water.

V: komen de kinderen nu altijd nat thuis?

A: nee hoor, meestal staat het plein droog. Soms kleine of grote plassen water, maar dat is misschien ook leuk voor de kinderen, om te spelen.

V: kan er een beheerder op het plein komen, gezorgd worden voor toezicht als er 90 cm water staat?

A: veiligheid is ene belangrijk thema. Als dit initiatief doorgaat zal er binnen werkgroepen gewerkt worden aan maatregelen om het veilig te maken. Dit is een suggestie die mee genomen kan worden.

V: waarom moet dit initiatief op het Bloemhofplein?

A: er is gezocht naar een goed plek in Feyenoord Bloemhof. Op dit plein komen veel straten uit, en in die straten moet toch al het riool aangepakt worden, en kan het gescheiden rioolsysteem dan meteen aangelegd worden.

V: we betalen veel geld voor water. Hoe kan dat, blijktbaar is er veel te water, regent het te veel?

A: er is zeker geen tekort aan water. Maar dat is geen schoon water dat je zo kunt gebruiken. Veel van de kosten van water zitten in de reiniging.

Opmerkingen en discussie

Een vrouw geeft aan dat ze het waterplein een goed idee vindt. Er zijn problemen met het klimaat, met

overvloed aan water, het is goed dat de gemeente aan oplossingen werkt.

We discussiëren over de vraag of vrouwen behoefte hebben aan water in de openbare ruimte. Ze geven aan dat ze dat mooi en leuk vinden, maar in een land als Nederland waar het vaak koud is en veel regent, minder interessant dan in bijvoorbeeld Turkije.

Peiling

We peilen aan het einde de mening van de deelnemers aan dit gesprek.

Een ruime meerderheid van de vrouwen (circa 15) is tegen het waterplein. Dat komt omdat ze bang zijn voor het water in relatie tot spelende kinderen. Een vrouw twijfelt, ze vindt het goed dat de gemeente iets doet rond klimaatwijzigingen, maar voorwaarde is wel dat het plein veilig wordt voor kinderen.

We roepen de vrouwen op aanwezig te zijn op waterdag 3, op 22.11.

Safak zal voor de hapjes in de tent zorgen, fijn!

Gemeente Rotterdam

Hoogheemraadschap van Delfland

Hoogheemraadschap van
Schieland en de Krimpenerwaard

ROTTERDAM.**CLIMATE**.INITIATIVE
Climate Proof

SAMEN WERKEN WE AAN EEN
KLIMAATBESTENDIG ROTTERDAM

waterschap
Hollandse
Delta

WATERDAG
BLOEMHOFPLEIN

